

პოლიტიკა

აჭარის სტატუსი "მოდიდან" არ გადადის

"აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსის შესახებ" კონსტიტუციურ კანონპროექტს იურიდიულ საკითხთა კომიტეტი გუშინ რამდენიმე საათის განმავლობაში იხილავდნენ.

A3

პოლიტიკა

ქართულ-ოსური კონფლიქტის არსი და პრაზიდენტის დაპირება

"გაყინული" ქართულ-ოსური კონფლიქტის დარეგულირება, როგორც ჩანს, ქართულ პოლიტიკაში მნიშვნელობით პირველ პოზიციას იკავებს.

A3

სამართალი

მამალაძის ქონება დაყადაღებულია

ერაყში გამგზავრებამდე ბრიტანელი ინსტრუქტორების ხელმძღვანელობით ქართული "კომანდო" ინტენსიურად ემზადება.

იური ლოლოჯის ფოტო

ქართულ-ამერიკული პროგრამის ფარგლებში გაწვრთნილი "კომანდოს" მთელი ბატალიონი გაემგზავრება შემოდგომაზე ერაყში. შესაძლოა, ზაფხულში სამშვიდობოები მე-16 სამთომსროლელი ბატალიონიდანაც გაემგზავრონ (მე-16 ბატალიონს უკვე ერაყში ჰყავს ასეული, რომელსაც "კომანდო" ჩაენაცვლება). ჯერჯერობით, საუბრის დონეზე რჩება და გაურკვეველია ქართველი ჯარისკაცების ავღანეთში გამგზავრების საკითხი.

გუშინ კრწანისის სასწავლო ცენტრში სამშვიდობო ოპერაციების სწავლების კურსდამთავრებულთა საჩვენებელი წვრთნები გაიმართა. მასში "კომანდოს" და მე-16 ბატალიონების რამდენიმე ასეული მონაწილეობდა. გათამაშდა დესანტი-

რების, პატრულირების, ჩეკპოინტის ოპერაციები. საქართველოს შეიარაღებული ძალების გენშტაბის უფროსი გივი იუკურიძე საჩვენებელი სწავლებით კმაყოფილი დარჩა.

ბაზრძელება A2 გვარძეზა

კონსეფცია საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ

ძვირფასო თანამოქალაქენო! თქვენს სამსჯავროზე საჯარო განხილვისთვის წარმოდგენილია ქართულ საზოგადოებაში საკმაოდ გახმაურებული "საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ კონცეფციის" საბოლოო ტექსტი. ზაზგასმით გვსურს მივაპყროთ თქვენი ყურადღება ორ პრინციპულ გარემოებას. წარმოდგენილი კონ-

ცეფცია დაწერილია მხოლოდ ექსპერტთა ჯგუფის მიერ და არანაირად არ არის შეთანხმებული და არც დაკავშირებული საქართველოს მთავრობასთან და ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლებთან. კონცეფციის შედარებით ადრეული ტექსტი, როგორც აფხაზეთის კონფლიქტის მშვიდობიანი მოწესრიგების ერთ-ერთი ვარიანტი, რამოდენიმე ხნის წინათ გადაეცა საქართველოს

მთავრობას განსახილველად. წარმოდგენილი ტექსტი არის ერთადერთი ვარიანტი, რომელსაც ოფიციალურად, საჯაროდ აქვეყნებს ავტორთა ჯგუფი. დაინტერესებულ პირებსა და ორგანიზაციებს ვთხოვთ, განხილვისას იხელმძღვანელონ მხოლოდ ქვემოთ წარმოდგენილი ტექსტით. საქართველოს ხელისუფლების მიერ შესაბამისი სურვილისა და შენიშვნების გამოთქმის

შემთხვევაში, კონცეფციის ავტორთა ჯგუფი მზად არის, გააგრძელოს მუშაობა კონფლიქტის მოწესრიგებისათვის აუცილებელი და მნიშვნელოვანი საკითხების დახვეწისა და დოკუმენტში ასახვის მიზნით.

პატივისცემით, სამუშაო ჯგუფის სახელით პაატა ზეარეშვილი

იხილეთ A5-A8 გვარძეზა

განაცხადებული რუსეთი და ქაყაოფილი საქართველო

აქა კვარტაძა სავს. კორ. სტაფაუფი

"ნატო-ს იენისის სამიტი ყველაზე შესაფერისი დრო და ადგილია იმისათვის, რომ ნატო-მ სერიოზულად განიხილოს საქართველოსა და აზერბაიჯანის მისწრაფება, შეუერთდნენ წრდილო ატლანტიკურ ალიანსს. ნატო-მ ნათლად განსაზღვრული სამოქმედო გეგმა უნდა შესთავაზოს ამ ორ ქვეყანას. პროგრამის მოთხოვნები ძალიან მაღალი უნდა იყოს, რათა უკვე ნატო-ს შემდგომი სამიტისთვის (2006 ან 2007 წელი) უკვე მოხერხდეს წევრობის სამოქმედო გეგმის დაწყება (MAP)," - ასეთ შეფასებას აკეთებდა რამდენიმე თვის წინ ერთ-ერთი ცნობილი ექსპერტი, "უოლ სტრიტ ჯორნალის" პოლიტიკური მიმომხილველი ვლადიმირ სოკორი. ექსპერტთა ვარაუდი, რომ ნატო-ს სტამბულის სამიტზე საქართველოს სასარგებლოდ გარკვეული პოლიტიკური განცხადებები გაკეთდებოდა, მთლიანად გამართლდა.

ბაზრძელება A4 გვარძეზა

ნატოს სამიტმა რუსი ექსპერტები გააღიჟიანა

რუსეთის მოდერნიზაციის ინსტიტუტის დირექტორი მიხეილ დელიაგინი მიიჩნევს, რომ ნატო-ს სამიტზე საქართველოს პრეზიდენტს მაღალი შეფასებები მისცეს.

რუსუდან ნიქარაძე სავს. კორ. მოსკოვი

- ნატოს სამიტმა სააკაშვილს გადამწყვეტი მოქმედებების ხელშეწყობაც აღუთქვა. საფიქრებელია, რომ სამხრეთ ოსეთში პირდაპირი შეჭრის საწაცლოდ, პრეზიდენტი სააკაშვილი ჯერ ოსებს ულტიმატუმს შესთავაზებს ცენტრალური ხელისუფლებისადმი მორჩილებაზე, წორმალური სამოქალაქო ხელისუფლების შექმნის მოთხოვნით, რომელსაც თბილისი გააკონტროლებს. - როგორ პოზიციას დაიკავებს რუსეთის პოლიტიკური ხელმძღვანელობა სამხრეთ ოსეთში საქართველოს გადამწყვეტი მოქმედებების დროს? - სააკაშვილის იმედები რუსეთის სახელმწიფო მმართველობის ხანგრძლივი პარალიჩითაა გამოწვეული, რაც კოზაკის დამანგრეველმა ადმინისტრაციულმა რეფორმამ გააღრმავა.

ბაზრძელება A4 გვარძეზა

კოგორის აგარაჟე მისულ საალსრულებო დეპარტამენტის თანამშრომლებს, ოჯახის წევრების ნაცვლად, წინააღმდეგობა ძალღმა გაუწია, რის გამოც დაყადალების პროცესი დროებით გაჩიანურდა.

A3

უცხოეთი

ეპროკომისიას ახალი პრაზიდენტი ჰყავს

პორტუგალიის პრემიერ-მინისტრმა ხოსე მანუელ დურაო ბაროსომ დაადსტურა, რომ იგი ეეროკომისიის პრეზიდენტი გახდება.

A4

აზიდეი		
	30/6	1/7
თბილისი	28 ☀	27 ☁
ქუთაისი	30 ☀	24 ☁
ბათუმი	29 ☁	19 ☁
სოხუმი	26 ☁	22 ☁
ფოთი	29 ☀	22 ☁
თელავი	27 ☀	25 ☁
ზუგდიდი	30 ☁	24 ☁
გორი	26 ☀	22 ☁
ახმეტა	27 ☀	25 ☁
ჰიათურა	29 ☀	24 ☁
ბაზრა	24 ☁	21 ☁
სამტრადი	31 ☀	24 ☁

უცხოური ვალუტის ოფიციალური კურსი ლართან მიხარათაბი	
აშშ დოლარი	1.9200
ევრო	2.3303
გირვანქა სტერლ.	3.4952
რუბლი	0.0661

"კომანდო" ერაყში მიმგზავრება

გივი იუკერიძე ემხრობა სამშვიდობოების გათანაბრებას საბრძოლო მოქმედებების მონაწილეობით.

პირველი გავრცელება

სამშვიდობო ოპერაციების კურსს ხელმძღვანელობდა თერთმეტი ინგლისელი ინსტრუქტორი ბრიტანეთის სამხედლო ძალებიდან და ბრიტანეთის საზღვაო ქვეითი კორპუსიდან. გუმინვე ჟურნალისტებს (გადაღებების აკრძალვით) დათვალერებინეს კრწანისის სასწავლო ცენტრში განთავსებული ამერიკული ბაზა, რომელიც 1 იანვრიდან ქართულ მხარეს გადაეცემა.

კარგა ხანია, რაც საზოგადოებაში დისკვა საკითხი ერყემი მყოფ ქართველ ჯარისკაცთათვის ვეტერანის სტატუსის მინიჭების შესახებ. ამას მოითხოვენ ჯარისკაცთა ოჯახის წევრები და ახლოლები, სამხედრო სპეციალისტები, საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი. რაც მთავარია, ზუსტად იგივეა ქართველ ჯარისკაცთა შინაგანი განწყობაც, ჯარისკაცებისა, რომელთაც პროტესტის საფაროდ გამოხატვის უფლება არ გააჩნიათ... საინტერესოა, რას ფიქრობს ამ საკითხზე შეიარაღებული ძალების გენშტაბის უფროსი გივი იუკურიძე, რომელსაც "24 საათში" რამდენიმე შეკითხვით მიმართა.

"შე მიმარწა, რომ ის პირადი შემადგენლობა, რომელიც მონაწილეობას იღებს ერაყის, გენგავით სამშვიდობო, გენგავით საბრძოლო დაარქვით, ოპერაციებში, უნდა გაუტოლდნენ საბრძოლო მოქმედებების მონაწილეებს".

ჩვენს კითხვაზე - რას გააკეთებს ამისთვის პირად-ად გენშტაბის უფროსი? - გივი იუკურიძე უპასუხა: **"პრინციპში, საკითხი ადგილი გადასწყვეტია. თუმცა, ამისთვის აუცილებელია ფინანსთა მინისტრის თანხმობა, ვინაიდან ყოველივე ეს ფინანსებს დაწევება... თავდაცვის სამინისტროს პოზიციაც დადებითია... მე ორივე ხელით მომხრე ვარ იმისა, რომ ჩვენმა ჯარისკაცებმა მიიღონ ის, რაც უნდა მიიღონ... თუმცა, ისიც გასათვალისწინებელია, რომ, საერთო ჯამში, მივიღებთ ვეტერანთა ძალიან დიდ რაოდენობას..."**

ვერიკო თევზაძე

"თელასი" სამთავრობო დანახაჯებას ელექტროენერგიის დაფარვაში არ მიანვდის

სამთავრობო დანესებულებებისათვის ელექტრო-მომარაგების აღდგენას "თელასი" მომხრებელი ელექტროენერგიის დავალიანების დაფარვამდე არ აპირებს. 1 მილიონი ლარის ოდენობის დავალიანების გამო, კანცელარიას, პარლამენტს, ენერგეტიკის, იუსტიციის და შინაგან საქმეთა სამინისტროებს, ასევე სამთავრობო რეზიდენციებს, "თელასმა" ელექტროენერგიის მიწოდება ორმაბათს შეუწყვიტა. ერთადერთი ორგანიზაცია, რომელსაც გუმინვე ალუდა ელექტრომომარაგება, "საქტერადიოკოორპორაციაა". მისმა ხელმძღვანელობამ დავალიანების დაფარვის შესახებ "თელასთან" მოლაპარაკებები გამართა.

"თელასის" ხელმძღვანელების მიერ სამთავრობო დანესებულებებისათვის ელექტრომომარაგების შეწყვეტის გადაწყვეტილების მიღებას წინ უსწრებდა საგადასახადო სამსახურების მიერ კომპანიის ანგარიშის დაყვანაღება.

"თელასის" ანგარიში საგადასახადო სამსახურმა 1 მილიონი ლარის ოდენობის კომიუჯეტო დავალიანების გამო დააყადალა. "თელასი" სი ამ დავალიანებას მხოლოდ საბიუჯეტო ორგანიზაციების დავალიანების გასტუმრების შემდეგ დაფარავს.

პრაიმ-ნიუსი

საკატრულო პოლიცია კომპლექტაბა

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, საგზაო პოლიციის ნაცვლად, საპატრულო პოლიციის დაკომპლექტება დაიწყო. როგორც შს სამინისტროში აცხადებენ, ახალი დაზაყოფის შექმნა შს სამინისტროში მიმდინარე სტრუქტურული რეორგანიზაციის ფარგლებში განხორციელდება. მათივე ინფორმაციით, აღნიშნული სამსახურის ძირითადი ფუნქციადა განისაზღვრება, მობილური ოპერატიული ჯგუფების შემუშობით, საგზაო მაგისტრალეხსა და დასახლებულ პუნქტებში საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების დაცვა, დანაშაულის პროფილაქტიკა და მისი თავიდან აცილება.

თბილისში საპატრულო პოლიციელთა რაოდენობა განისაზღვრება 650 ერთეულით, ქუთაისში 70 ერთეულით, ბათუმში - 65, გორში - 35, ფოთში, ზუგდიდში, ქობულეთში და რუსთაველ 25-25, თელავში - 20, მარნეულსა და გარდაბანში - 17-17, წალენჯიხაში, ოზურგეთში, სამტრედიამი, ზესტაფონში, ბორჯომში, ლაგოდეხში, დედოფლისწყაროში, გურჯაანში, ახალციხეში და ხელვაჩაურში 11-11, ლანჩხუთში - 9 ერთეულით.

ამასთან, განსაზღვრულია შემდეგი ტრასების დაკომპლექტება, "ნითელი ხიდი" -თბილისის ტრასა დაკომპლექტდება საპატრულო სამსახურის 45 თანამშრომლით, ნეროვანი-რიკოთის გვირაბი - 70 ერთეულით, რიკოთის გვირაბი-სოფელი საჯავახო - 75 ერთეულით, სამტრედია-ჩოლოქი - 18-ით, სამტრედია-ზუგდიდი - ასევე, 18 ერთეულით, ნატახტარი-ყაზბეგი 24-ით, ხაშური-ვალე - 18-ით, თბილისი-ლაგოდეხი - 42-ით, თბილისი-მარნეული-გუგუთი და მარნეული-სადახლო - 35 ერთეულით.

24 საათი

როგორ ვიზოვით მილიონი

ლუკმა-პურის მოვნის სურვილს საქართველოს მოსახლეობა რომ ხშირად ტრეფიკინგის მსხვერპლად აქცევს, ცნობილია. მაგრამ, როგორც ჩანს, სამსახურის მძებნელები, თაღლითების მსხვერპლნი საქართველოშივე ხდებიან და, იმეათი გამონაკლისის გარდა, მათი დაცვის არანაირი მექანიზმი არ არსებობს. ასეთი გამონაკლისი კი ფინანსური პოლიციის მიერ გამოვლენილი უპრეცედენტო აფერაა.

ფინანსურმა პოლიციამ კომპანია "BP"-ს სახელით მოქმედი თაღლითი დააკავა, რომელიც მოქალაქეებს ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის მშენებლობაზე დასაქმებას პირდებოდა და თანხას სძალავდა.

ფინანსური პოლიციის განცხადებით, დანაშაულში მხილებულია 37 წლის მარინა ჩინალაძე, რომელიც ნე-ლინდანხეების განმავლობაში მთელი საქართველოს მასშტაბით ათასობით ადამიანს ატყუებდა. იგი მოსახლეობას მარინა ქავთარაძის სახელით ეცნობოდა და აცხადებდა, რომ " BP"-ში სოციოლოგიურ კვლევით ცენტრში მუშაობდა. ჩინალაძე მოსახლეობას ნათობსადენის მშენებლობაზე და "BP"-ს ავტომობილებზე მძღოლებად, ხოლო მუშაობის მსურველ ქალბატონებს კეების ბლოკში ან მომძიარავებულ მუშაობის დაწყებას პირდებოდა. ამ საქმეში ჩინალაძე მოსახლეობისგან 1000-1500 დოლარს იღებდა, ხელფასად კი მათ 400-600 დოლარს პირდებოდა. სიცრუე რეალობასთან ცოტა ახლოს რომ ყოფილიყო, მოტყუებულ ადამიანებს ქავთარაძის ქუჩაზე მდებარე სამკურნალო კომბინატში შემონმებაზე აგზავნიდა - ჯანმრთელობის სხვადასხვა ფორმის ცნობასთან ერთად, მძღოლებს "ფსიქოლ" უნდა აეღოთ.

"როცა მუშაობის დაწყების პროცესი ჭიანჭურდებოდა და ხალხი მას პასუხის სოფლად, ჩინალაძე მათ დასამშვიდებლად "BP"-ს კონტრაქტორი კომპანიის "პეტროფაგის" ყაღვ პასპორტებს აძლევდა. ზოგიერთს კი "ინტერნეტშეწველ პაისის" ყაღვი სერტიფიკატი მისცა, თითქმის მათ ინგლისურის კურსებში შექონდათ გავლილი და გამოცდის ჩაბარება აღარ მოუწოდებდა," - განაცხადეს ფინანსურ პოლიციამ.

ჩინალაძეს მთელი საქართველოს მასშტაბით ხუთი ოფისი ჰქონდა გახსნილი და დამხმარეებიც ჰყავდა. ერთ-ერთი მათგანი ყაზბეგ მარუშაშვილი თბილისის ოპერატიულ სამმართველოს პასუხისგებაში ჰყავს მიცემული. ფინანსურ პოლიციას ამ ეტაპზე მისგან მოტყუებული 900 ადამიანი ჰყავს დაფიქსირებული. მათგან ჩინალაძეს, დაახლოებით, მილიონ-მილიონნახევარი დოლარი აქვს მითვისებული.

ჩინალაძე ანუშაძე ფინანსურ პოლიციას ემალება. **"როგორც ჩანს, ამისთვის იგი წინასწარ იყო მომზადებული, რადგან საბუთების მიხედვით, იმ ადგილას არის რეგისტრირებული, სადაც არასდროს უცხოვრია. რაც ყველაზე მეტად მაოცებს, ამ ქალმა ათასზე მეტი ადამიანი მოატყუა და არავის მოსვლია აზრად, მისთვის საბუთი მოუთხოვა და ვინაობა გადაეწმინებინა,"** - განაცხადა ფინანსური პოლიციის თბილისის სამმართველოს ოპერატიულმა თანამშრომელმა დათო კოლანაშვილმა.

ჩინალაძის და მის დამხმარეების მიმართ სისხლის სამართლის საქმე თაღლითობის მუხლით აღიძვრება და საქმე გამოსაძიებლად სამართალდამცავ ორგანოებს გადგეგზავნება.

24 საათი

ალანა თავდორაძე "ფიქრალბანის" სამართლებრივ რეაბილიტაციას ითხოვს

პარლამენტარი ელენე თევდორაძე მზადაა, გაფართოებული საკომიტეტო მოსმენა გამართოს ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლების მომხრეთა სამართლებრივი რეაბილიტაციის საკანონმდებლო ინიციატივათა განსახილველად.

როგორც პარლამენტარი აცხადებს, ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლების მომხრეებმა უდიდესი ტანჯვა გადაიტანეს, თუმცა ირაკლი დოკუაძის გარდა, არც ერთ მათგანს სამართლებრივი რეაბილიტაცია არ მიუღია.

"მოგითხვე, რომ არა მხოლოდ გამსახურდიას ხელისუფლების მომხრეთა რეაბილიტაცია განხორციელდეს, არამედ - მათი ნათესავების, რადგან მათ უდიდესი სულიერი ტრავმა მიიღეს", - აღნიშნა თევდორაძემ.

ელენე თევდორაძე დარწმუნებულია რომ ზვიად ძიძგურის, კახა კუკავას და კობა დავითაშვილის მიერ გამსახურდიას პოლიტიკურ მხარდამჭერთა სამართლებრივი რეაბილიტაციისათვის საფუძვლის მომზადების ინიციატივა ყოფილი უზენაესი საბჭოს წარმომადგენლებსა და 1990-1992 წლების ხელისუფლების მხარდამჭერებს ხელს შეუწყობს და დაეხმარება, საზოგადოების სრულყოფილიანი წევრები გახდნენ.

ინტერ-პრესი

რუსთაჰის საკრებულო მსხვილგადახედოთა ინსპექციის თანამშრომელთა წინააღმდეგ

რუსთაჰის საკრებულომ მსხვილგადახედოთა ინსპექციის თანამშრომელთა პასუხისგებლობის საკითხი დააყენა. მიზეზად კი მსხვილგადახედოთა მიერ ქალაქის ბიუჯეტის უკვე ორი თვის გეგმის ჩაგდებას ასახელებენ. სწორედ ამიტომ პედაგოგთა სახელფასო და საშემუშელო თანხების გაცემა გვიანდება. **"წინა თვეშიც დავგაკლდა თანხა, მაგრამ ეს იოლად გადავიტანეთ, იმიტომ, რომ რუსთაჰის საგადასახო ინსპექციამ გეგმა გადაჭარბებით შეასრულა. ამ თვის გეგმა 932 ათასი ლარია. მსხვილგადახედოთა ინსპექცია კი გეგმებდა, რომ მათში 190 ათასი ლარი დავგაკლდებოდა. ჩვენ, მარტო 800 ათასი ლარი პედაგოგების თანხის გასახტუმრებლად გვჭირდება,"** - განაცხადა რუსთაჰის საფინანსო სამსახურის უფროსმა გორა დეკანოზიძემ.

როგორც დეკანოზიძე, ისე რუსთაჰის საკრებულოს წევრები იმედოვნებენ, რომ მსხვილგადახედოთა ინსპექცია გეგმის შეუსრულებლობის მიზეზს დეტალურად განმარტავს.

ალსანიშნავია, რომ რუსთაჰიდან მსხვილგადახედოთა ინსპექციაში აღრიცხავაზე სს "აზოტი", "რუსთა-ცეცმენტი", "პროგრესი" და სს. "ყაზბეგი" დგანან.

ინტერ-პრესი

თქვეან ხართ ის არი...

სტივენ ეარლი: ახლა თქვენზე ხედავთ. თუ როგორ მდგავარ ორივე ფეხზე და ეს, მართლაც, სენსაციაა.

მიმდინარე წლის მარტში საქართველოს ფავოთერაპიის ცენტრში სამკურნალოდ ჩამოვიდა ამერიკის მოქალაქე სტივენი ეარლი, რომელსაც კალიფორნიის შტატის ექიმებმა მუხლის ხელოვნური სახსრის ტრასპლანტაციის დროს "Staphylococcus aureus" ბაქტერიით ინფიცირების გამო ფეხის ამპუტაცია დაუპირეს. შემდეგ მოხდა სასწაული.

სტივენმა საქართველოს ფავოთერაპიის ცენტრისა და პრეპარატ "ფავოთიოდერმის" შესახებ ინფორმაცია საერთაშორისო ჟურნალში სრულიად შემთხვევით შეიტყო. ამას მოჰყვა დამატებითი ინფორმაციის მოპოვება ინტერნეტში და ფეხის შენარჩუნების ბოლო იმედით სტივენი უცნობი ქვეყანის გზას დაადგა.

ფავოთერაპიის ცენტრში სტივენი ეარლის გაუკეთდა სამი ოპერაცია და ჩაუტარდა ხანგრძლივი ფავოთერაპიის კურსი, რის შედეგადაც მუხლის სახსარი სრულიად გაიწმინდა ინფექციისგან.

ამერიკელი პაციენტი აღფრთოვანებულია ქართველი ექიმებით და სიხარულით საუბრობს თავის ჯანმრთელობაზე: **"ერთხელ, სირბილის დროს, ფეხი ვიტყინე. წლების მანძილზე ყურადღება არ მიმიქცევია. ამ ორი წლის წინათ კი ძალიან შემაწუხა ფეხის ტკივილი. როდესაც ექიმს მივაკითხე, უკვე მძიმე მდგომარეობა მქონდა. თორმეტი ოპერაცია გამიკეთეს, მაგრამ შედეგი ვერ მივიღეთ, ვინაიდან ორგანიზმში სტაფილოკოკური ინფექცია იყო შეჭრილი. 2003 წლის დეკემბერში გადაწყდა ამპუტაცია. ვფიქრობდი, რომ უფვიად სრულფასოვანი ადამიანი აღარ ვიქნებოდი. ამის გამო ოჯახიც დამეწვია, მეუღლეს გავცილიდი. შემდეგ ინტერნეტის საშუალებით მივიღე ინფორმაცია საქართველოში შექმნილი პრეპარატის შესახებ. ახლა თქვენზე ხედავთ, თუ როგორ ვდგავარ ორივე ფეხზე და ეს, მართლაც, სენსაციაა. სიტყვები არ მყოფნის მაღღირებლის გამოსახატავად. ერთი სიტყვით კი ასე თქვამს: თქვენ ხართ ის ერი, რომელსაც წარმოუდგენელი თანაგრძნობა შეუძლია,"** - განაცხადა სტივენი ეარლი.

"ფავოთიოდერმს" მოიპოვებული აქვს საერთაშორისო პატენტი, რის გამოც საქართველოში ჩამოვიდნენ დასავლელი პაციენტები და მათი მკურნალობა წარმატებით დასრულდა. დღეისთვის ოთხი ასეთი შემთხვევაა დაფიქსირებული. პრეპარატი განსაკუთრებით კარგ შედეგებს იძლევა ზედაპირული ინფიცირებითი ჭრილობების, წყლულების, ნაწოლების, დამწვრობების, ნაკბენების სამკურნალოდ.

ანტიბიოტიკების მიმართ მდგრადობის პრობლემა მსოფლიოში სულ უფრო სავანგაბო ხდება. აშშ-ში გასულ წელს ანტიბიოტიკების მიმართ მდგრადი ინფექციების გამო 90 000 ადამიანი დაიღუპა.

ამერიკისა და ევროპის ქვეყნებისთვის ფაგებით მკურნალობა ახალი მეთოდია. ამჟამად წარმოება და კვლევა იაპონური და ამერიკული გრანტების საშუალებით მიმდინარეობს, თუმცა, სრულყოფილი სამეცნიერო საქმიანობისთვის ეს თანხა საკმარისი არ არის. ცენტრს ესაჭიროება დამატებითი ფინანსების მოძიება. მით უმეტეს, რომ მას არა აქვს საკუთარი შენობა. დამატებითი ინფორმაცია მოიპოვება საიტზე www.phagetherapy.org.

ნინო ბერელიძე

ბათუმის ბეთმთაჰანი ქარხნის დირექტორი დააკავეს

რამდენიმეწლიანი დაკითხვის შემდეგ, გუმინ ბათუმში, ფინანსურმა პოლიციამ ბათუმის გემთსაშენი ქარხნის დირექტორი ვაჟა ცინცაძე დააკავა. ქარხნის დირექტორს გამოძიება გადასახადების დამალვაში ედება. ვაჟა ცინცაძის დაკითხვის პარალელურად, ფინანსური პოლიციის ოპერატიული დეპარტამენტის თანამშრომლები გუმინ ბათუმის გემთმშენებელ ქარხანაში შემოწმებას ატარებდნენ. შემოწმების შედეგად ვაჟა ცინცაძეს, ჯარიმებისა და საურავეების სახით, 500 ათასზე მეტი ლარის გადახდა დაეკისრა. ფინანსური პოლიციის შეკითხვები კომპანია "აღორძინება-M"-ს უკავშირდება, რომელიც გემთმშენებელი ქარხნის ბაზაზე დაფუძნებული და არენდით, უკვე რამდენიმე წელია, დიანა აბაშიძეს აქვს აღებული.

ბათუმის საოლქო საგადასახადო ინსპექციამ ბათუმის გემთსაშენის საექციო საზოგადოება "აღორძინება-N"-ის საქმიანობაში სერიოზული დარღვევები აღმოაჩინა.

"აღორძინება-N" 1997 წლის 21 მაისს ახლან აბაშიძის ვაჟმა გიორგი აბაშიძემ დააფუძნა. მის დირექტორად დაინიშნა ვაჟა ცინცაძე. როგორც ფინანსური პოლიციამ ვარაუდობენ, გამოძიებისას, შესაძლოა, კიდევ უფრო სერიოზული დარღვევები აღმოაჩინონ.

24 საათი

ქონტრაბანდული ტვირთი სამცხე-ჯავახეთში დააკავეს

გუმინ სამცხე-ჯავახეთის ფინანსურმა პოლიციამ უსახუთო ხე-მასალის დატვირთული ერთი მიკროავტობუსი, აღურიცხავი ფეცილით დატვირთული ერთი სატვირთო ავტომანქანა და ახალციხეში სარეაგავაციო მესული 400 ბლოკი უაქციზო სიგარეტი დააკავეს.

ფინანსური პოლიციის უფროსის ალექო ქურდაძის განცხადებით, გუმინე, სამსახურის თანამშრომლებმა დააკავეს 200 ლიტრი ალურიცხავი დნეოტი, რომელიც ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენის დაცვის თანამშრომელმა პეტროფავიდან გასაყიდად გამოიტანა.

აღნიშნული საქმე შს სამინისტროს გადაეგზავნება და, სავარაუდოდ, დაცვის თანამშრომლის მიმართ ქურდობის ფაქტზე სისხლის სამართლის საქმე აღიძვრება.

24 საათი

"საქართველოს ელექტროკავშირის" აბონენტების 8-22 კოდის გამოყანება 1 ივლისიდან ძალაში არ გავა

"საქართველოს ელექტროკავშირის" აბონენტებისთვის სხვა ქსელის აბონენტებთან დაკავშირებისას 8-22 კოდის გამოყენება 1 ივლისიდან ძალაში არ შევა.

"ელექტროკავშირში" განაცხადეს, რომ კომპანიის აბონენტები სხვა ქსელის აბონენტებს კვლავაც ჩვეული რეჟიმში დაუკავშირდებიან. პირველი აგვისტოდან კი, როდესაც მომსახურება ფასიანი გახდება, კოდის გამოყენება დაიწყება.

ალსანიშნავია, რომ ფასიანი მომსახურება პირველი ივლისიდან უნდა შესულიყო ძალაში, თუმცა საქართველოს მრაველურიტებული ეროვნული კომისიის მოთხოვნით, ერთი თვით გადაიდო, ვინაიდან ჯერ არ დამთავრებულია იმ გამოთვლებზე მუშაობა, რომლითაც "ელექტროკავშირში" წუთზე 2 თეთრის დაწესება ითხოვს. ჩვენ არ ვამბობთ, რომ ელექტროკავშირის მომსახურება სხვა ქსელის აბონენტებთან დარეკვისას ფასიანი არ უნდა იყოს, მაგრამ ტარიფის დადგენილად საჭიროა ზუსტი გაანგარიშება," - განაცხადეს კომისიაში.

ინტერ-პრესი

ორი სიტყვით

თბილისი. "ლეიბორისტულმა (შრომის) პარტიამ" გენერალურ პროკურატურას შშს "თბილწყალკანალის" სისტემის რეაბილიტაციისათვის გამოყოფილი თანხების მითვისებაში მონაწილე პირთა დაკავების მოთხოვნით მიმართა. **პრაიმ-ნიუსი**

თბილისი. ზიქვინათში, სოხუმის ხელისუფლების ინიციატივით დაგეგმილი კონფერენცია გაიხსნა, რომლის მუშაობაში მონაწილეობას, ქართველი ექსპერტების გარდა, ევროპული და რუსი პოლიტოლოგები და ექსპერტები იღებენ. **ინტერ-პრესი**

თბილისი. თბილისის ორდლიანი ოფიციალური ვიზიტით იტალიის საგარეო საქმეთა მინისტრი ფრანკო ფრანტინი ეწვია. დაგეგმილია შესხვედნენ საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრთან სალომე ზურაბიშვილთან, საქართველოს პრეზიდენტთან მიხეილ სააკაშვილთან და პრემიერ-მინისტრთან ზურაბ ჟვინიათან. **ინტერ-პრესი**

თბილისი. "ტრადიციონალისტთა კავშირის" ერთ-ერთი ლიდერი გუბაშე სანიკოძე მიჩინეს, რომ სამხრეთ ოსეთთან მიმართული საქართველოს ხელისუფლების პოლიტიკა, ტაქტიკური თავდასაზრისით, სწორია, თუმცა ოფიციალური თბილისი კოკოთის რეჟიმთან კომპრომისზე არ უნდა ნავიდეს. **მედია-ნიუსი**

ქუთაისი. პარლამენტის თავმჯდომარე ნინო ბურჯანაძე ქუთაისში დაგეგმილი ოფიციალური ვიზიტით შეცვალა და მხოლოდო ქალაქს იგი ოპოზიციაციულად შეტყობრა. გუმინ ქუთაისში ბურჯანაძეს, როგორც მაჟორიტარი დეპუტატი, ბიურო უნდა გახსნილიყო, მაგრამ მან ეს გადაწყვეტილება შეცვალა. ამის მიზეზი გახდა პარლამენტის თავმჯდომარის ბიძის გარდაცვალება, რომელიც ქუთაისში ცხოვრობდა. **ინტერ-პრესი**

ფოთი. ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე, სამართალდამცველებმა ფოთში ასაფეთქებელი ნივთიერების არსენალს მიაკვლიეს. არსენალში ყოფილი რუსული სამხედრო ბაზის ტერიტორიაზე აღმოჩნდა. ნაპოვინა 2 კილოგრამამდე ტროტული, დეტონატორები, ყუმბარმკერძები, რეაქტიული ჭურვები, ქიმიური შაშხანები, რადიოსადგური.

შუშორობის სამინისტროში არ გამოირცხვენ, რომ ასაფეთქებელი ნივთიერებების არსენალი, შესაძლოა, ტრანქეტებისთვის იყო განკუთვნილი. ვის ეუთუვნება და საიდან აღმოჩნდა ასაფეთქებელი ნივთიერების არსენალი ყოფილი რუსული სამხედრო ბაზის ტერიტორიაზე, ჯერჯერობით, უცნობია. **მედია-ნიუსი**

თბილისი. იუსტიციის სასწავლო ცენტრში ადვოკატებისთვის თვენახევრიანი სასწავლო კურსი გაიხსნა, სადაც იურისტებს სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ სამართალში პრაქტიკულ ლექცია-სემინარებს ჩაუტარებენ. როგორც იუსტიციის სასწავლო ცენტრის დირექტორი სულხან გაბაშვილი აცხადებს, ადვოკატები იუსტიციის საბჭოს მიერ შემოგდგამაზე დაგეგმილი გამოცდისათვის ემზადებიან. ადვოკატებს ლექციებს ჩაუტარებენ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეები და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოცენტები. **მედია-ნიუსი**

თბილისი. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონის პოლიციელებმა ყაჩაღობისათვის ძებნილი, 24 წლის შმაგი გრიგალაშვილი დააკავეს. მას ჩხრეკისას 0.1 გრამი ჰეროინი აღმოაჩნდა. გამოძიების ინფორმაციით, დაკავებულმა 21 იანვარს დანის მუქართი ბეჟან პატარაკიშ

აქარის სტატუსი "მოდირან" არ გადადის

გიორგი ასანიშვილი

დღეს მუშაობას იწყებს საქართველოს პარლამენტის რიგგარეშე სესია. მისი მოწვევა, ძირითადად, "აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსის შესახებ" კონსტიტუციური კანონპროექტის მეორე მოსმენით მიღების საჭიროებამ განაპირობა. იურიდიულ საკითხთა კომიტეტში ამ დოკუმენტს გუშინ რამდენიმე საათის განმავლობაში იხილავდნენ.

ოუსტიციის მინისტრის, გიორგი პაპუაშვილის განმარტებით, პირველი მოსმენის შემდეგ, კანონპროექტში არსებითი ხასიათის ცვლილებები არ შესულა. სამაგიეროდ, როგორც ირკვევა, მუხლობრივი განხილვის წინ დეპუტატებს შენიშვნები მრავლად დაუგროვდათ.

წინო კალენდაძეს მაჩნია, რომ დაუშვებელია ქვეყანაში ერთდროულად რამდენიმე კონსტიტუციის არსებობა. ამიტომ, იგი მოითხოვს, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციას ეწოდოს "ძირითადი კანონი", "სტატუტი" ან რაიმე სხვა სახელი.

კიდევ უფრო შორს მიდის პარლამენტარი თამაზ დიასამიძე. მისი წინადადებაა, რომ სახელი აჭარის უმაღლეს საბჭოს და მინისტრთა საბჭოსაც გადაერქვათ და ისინი, შესაბამისად, "წარმომადგენლობით საბჭოდ" და "აღმასრულებელ საბჭოდ" იწოდებოდნენ.

კოლეგების აზრს მთლიანად იზიარებს ნოდარ გრიგალაშვილი. **ამით აჭარას არაფერს ვართმევთ. და თუ**

ქართულ-ოსური კონფლიქტის არსი და პრეპონდენტის დაპირება

ნინო გომაართალი

"გაყინული" ქართულ-ოსური კონფლიქტის დარეგულირება, როგორც ჩანს, ქართულ პოლიტიკაში მნიშვნელობით პირველ პოზიციას იკავებს. ძალზე მძირია პარალელები აჭარასთან, რაც პრობლემის არსს აუზრალიოებს. სამხრეთ ოსეთს ჰყავს თავისი დე-ფაქტო ხელისუფლება, რუსეთის მოქალაქე ოსი ეროვნების მოსახლეობის საკმაოდ დიდი ნაწილი და გააჩნია საზღვარი იმ-ავე მსოხლდ რუსეთთან.

საქართველოს პრეზიდენტი კი დარწმუნებულია, რომ ახლო მიმავალში სამხრეთ ოსეთშიც იმგვარადვე განვითარდება მოვლენები, როგორც ეს აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში მოხდა და ხალხი თვითონ გააკეთებს გასაკეთებულს.

რაც შეეხება საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს, იგი მიიჩნევს, რომ ოსეთის დე-ფაქტო ხელისუფლება რეალობას ვერ აფასებს.

"საქართველოს ხელისუფლებას სურს, რაც შეიძლება სწრაფად და მშვიდობიანი გზით მოავგაროს ცხინ-ვლის პრობლემა, რისთვისაც თანა-მმდევრული გეგმა გააჩნია. ის, რომ ცხინვალის მხრიდან ვითარების პროვოცირება, ხელოვნურად დაძა-ვდა და გასრლები ხდება, ჩემთვის გა-საგებია, რადგანაც ცხინვალის დე-ფაქტო ხელისუფლებას არ სურს დი-ანახოს ის პოზიტივი, რაც პრობლემის დარეგულირების უკავშირდება," - აღნიშნავს ნინო ბურჯანაძე.

ამ "თანმიმდევრული გეგმის" განხორციელებისთვის წინააღდგომა ცხინვალმა რუსეთისკენ მიმავალი გზების გადაკეტვით ცცადა, მაგრამ, საპასუხოდ, საქართველოს ხელისუფ-ლებმა გადაწყვეტილებით, საქართვე-ლო-რუსეთის ღარსის მონაპოვეთის დროებით სავიზო-გამშვებ პუნქტზე,

იარი ლონგინის ფოტო

ვართმევთ, ამით ამ კუთხის მოსახ-ლეობის გულებსაც გავახარებთ და კობა დავითაშვილისასაც", - ერთდ-როულად ორი კურდღლის დაჭერა სურს ბორჯომის მაჟორიტარ დეპუტატს.

კანონმდებელთა შენიშვნებს ოუსტიციის მინისტრი არ ეთანხმება. იგი მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ ტერ-მინებთან დაკავშირებით სტატუს-კეო

იქნას შენარჩუნებული. გიორგი პაპუაშვილის თქმით, აშშ-ში თავისი კონსტიტუცია ცალკეულ შტატებსაც აქვთ, ხოლო გერმანიაში - უნივერსიტეტებს. **"შთავრია, ამ ტერმინს რა სამართ-ლებრივი დატვირთვა ექნება",** - აცხადებს პაპუაშვილი.

დეუტატი ვასილ მაღლაფერიძეც მომხრეა, რომ აჭარის სტატუსთან და-კავშირებული ტერმინოლოგია ამ ეტა-

პირისთვის, კონფლიქტოლოგებს თუ პოლიტიკოლოგებს. როგორც ჩვენთან საუბარში იურის-ტები დავით უსუფაშვილი აღნიშნავს, იგი არ ელოდება კონფლიქტის კვანძის უახლოეს მომავალში გახსნას, რადგან სამხრეთ ოსეთში ბევრი ისეთი ფაქტორი არსებობს, რაც დაფიქრებას მოითხოვს და არავითარ შემთხვევაში - სიჭაქრეს.

"შე სწორად მიამჩნია პრეზიდენ-ტის პოზიცია, რომ ის უახლოეს მომ-ავალში არ გეგმავს ამ პრობლემის მო-გვარებას, თუმცა, ამასთანავე, ენერ-გიულად ამ პრინციპულ ნაბიჯებს დგამს ამ მიმართულებით," - აღნიშნ-ავს უსუფაშვილი.

მასვე უჭირს სამხრეთ ოსეთისა და აჭარის პრობლემატიკის ერთმანეთთან დაკავშირება, თუნდაც იქიდან გამომდინარე, რომ აჭარის ავტონომიური რე-სპუბლიკის მოსახლეობას სულ სხვა გა-ნწყობა ჰქონდა, რაც საბოლოოდ გადა-წყვეტი აღმოჩნდა. რაც შეეხება სამხრეთ ოსეთს, აქ ოსი ეროვნების მოსახ-ლეობის საკმაოდ დიდი ნაწილი ქართ-ველებისა და ქართული სახელმწიფო-სადმი მტრულად განწყობილია.

"ამასთანავე, ძალზე სერიოზული ფაქტორია ის, რომ რუსეთთან არე-ბული საზღვარი მეზობელ სახელმწი-ფოს შესაძლებლობას აძლევს მეტი მანიპულირებისთვის, იქნება ეს იარ-აღის რეგონში შეტანა თუ სხვა რამ," - აღნიშნავს იურისტი.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია ქარ-თულ-ოსური კონფლიქტის ზონაში გა-ნაღებული რუსეთის სამხედრო ძა-ლები, რომელთაც, მანდატის მიხედვ-ით, ნებისმიერი კონფლიქტური სიტუა-ცია შეუძლიათ განიხილონ ჩარევის სა-ფუძველზე.

ამასთანავე, უსუფაშვილის განცხა-დებით, ძალზე მნიშვნელოვანია კიდევ ერთი ფაქტორი - სამხრეთ ოსეთში ძა-ლიან დიდი რაოდენობაა რუსეთის მო-ქალაქეებისა.

პზე უცვლელი დარჩეს. მინისტრსა და პარლამენტარებს შორის კამათმა კიდევ უფრო მწვავე ხასიათი მიიღო, როდესაც საუბარი აჭარის უმაღლეს საბჭოს გადაწყვეტი-ლებების შეჩერების საკითხს (კანონპ-როექტის თავდაპირველ ვარიანტში "შეჩერების" ნაცვლად, გაუქმება" ფიგურირებდა) შეეხო. გიორგი პაპუა-შვილის აზრით, პარლამენტს უნდა ჰქონდეს აჭარის უმაღლესი საბჭოს მიერ გამოცემული ნორმატიული აქ-ტების შეჩერების უფლება, ოღონდ, აჭარის საკანონმდებლო ორგანოს ას-ეთი გადაწყვეტილების საკონსტიტუ-ციო სასამართლოში გასაჩივრების უფლება შეუწარჩუნდეს.

იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის წევრთა უმრავლესობის აზრით კი, პრეზიდენტსა და პარლამენტს უნდა შეეძლოთ, საკონსტიტუციო სასამარ-თლოში შევიდნენ წარდგინებით აჭარ-ის უმაღლესი საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გაუქმების თაობა-ზე და, ვიდრე საკონსტიტუციო სასა-მართლო საბოლოო ვერდიქტს გამოი-ტანს, აჭარის საკანონმდებლო ორგან-ოს მიერ მიღებული ნორმატიული აქ-ტის მოქმედება შეჩერდეს.

ვინაიდან აღმასრულებელი და სა-კანონმდებლო ხელისუფლების წარ-მომადგენლებმა ამ საკითხზე კონსენ-სუს ვერ მიაღწიეს, იურიდიულ საკი-თხთა კომიტეტი მას რიგგარეშე სესი-აზე აღტქერნატივის სახით წარადგენს.

სამაგიეროდ, კომიტეტის წევრებ-მა გუშინ თითქმის ერთსულოვნად (15 მომხრე, ერთი წინააღმდეგი) დაუჭი-რეს მხარი ევმალ გახოკიძის კანდიდა-ტურას, რომელიც პრეზიდენტ სააკაშ-ვილის მიერ უწენავს სასამართლოს წევრად არის წარდგენილი.

საქართველოს პარლამენტის რიგგარეშე სესია იწყებს. მისი მოწვევა, ძირითადად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსის შესახებ კონსტიტუციური კანონპროექტის მეორე მოსმენით მიღების საჭიროებამ განაპირობა. იურიდიულ საკითხთა კომიტეტში ამ დოკუმენტს გუშინ რამდენიმე საათის განმავლობაში იხილავდნენ.

"სახელმწიფოებრივ-ტერიტორიუ-ლი თვალსაზრისით, ეს ფაქტორი არა-ფერს ცვლის, თუმცა მნიშვნელოვანია ის, რომ რუსეთის სახელმწიფო ვალდე-ბულია დაიცეს თავისი მოქალაქეები, ანუ გამოიყენოს ყველა სამხედრო თუ ეკონომიკური უფლებები, ამ არგუმ-ენტს და მოტივს კი რუსეთი ხელიდან არავითარ შემთხვევაში არ გაუშვებს, მით უმეტეს, რომ ამერიკა ამის გამო მას არ შეეძვება," - ამბობს იგი.

თავისებური პოზიცია აქვს სამხრ-ეთ კავკასიის რეგიონალური უსაფრ-თხოების ექსპერტს ალექსანდრე რუსე-ცკის, რომელიც მიიჩნევს, რომ ქართ-ულ-ოსური კონფლიქტის მოგვარები-სათვის უშთავრესია რეალური სტრა-ტეგიის შემუშავება საქართველოს ხე-ლისუფლების მიერ, რაც, ჯერჯერობ-ით, არ იკვეთება.

"არ ჩანს რეალური ხედვა იმისა, თუ რა შედეგის მიღება გვსურს და, რაც მთავარია, ამას ვერ ხედავს სამხრეთ ოსეთის ადგილობრივი მოსახ-ლეობა," - მიიჩნევს იგი.

პრობლემას ასევე სამხედრო თემა, ეს არის რაფიკა ზონა და ელემენტარ-ულ პატარა იცინდენტს, შესაძლოა, დამლუკველი შედეგი ჰქონდეს.

"საჭიროა სფეროების, რადგან სამხრეთ ოსეთის სერიოზული სამე-ზობლო გააჩნია. არის ჩრდილოეთ ოსეთი, ჩრდილოეთ კავკასია, და ყვე-ლა ეს ფაქტორი აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული," - აცხად-ებს ალექსანდრე რუსეცკი.

როგორც მოგვარდება საბოლოოდ ქართულ-ოსური კონფლიქტი, სწორად გათვლილ ნაბიჯებზეა დამოკიდებუ-ლი. გასათვალისწინებელია საქართვე-ლი პრეზიდენტის დაპირებაც, რომ ძალე ქვეყნის ტერიტორიული მთლიან-ობა სრულად აღდგება. დაპირებები ექსპრეზენტტ ელუარდ შევარდნაძე-თან და აჭარასთან დაკავშირებით პრე-ზიდენტმა უკვე შეასრულა.

მამალადის ქონება დაყადაღებულია

მამალადის კილასთან დიდიდან ხალხმრავლობა იყო.

დაუსაბუთებელი ქონების ჩა-მორთმევის მესამე ეტაპი გრძელ-დება. გენპროკურატურის და სასა-მართლოს შემდეგ, დაუსაბუთებე-ლი ქონების საქმეში ოუსტიციის სა-მინისტროს სააღსრულო დეპარტ-ამენტი ჩაერთო. აღმასრულებ-ლებმა გუშინ, თბილისის საოლქო სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, ქვემო ქართლის ყოფილი გუბერნატორის, ამჟამად ქრთამის გამოძალვის ბრალდებით ძებნილი ლევან მამალადის ქონება დააყადაღეს. ოუსტიციის სამინისტროს ცნობით, სააღსრულებო დე-პარტამენტმა ყადაღა დაადო მამა-ლადის კუთვნილ ავარაკს დაბა კო-ჯორში და მის მიწის ნაკვეთებს სოფელ ნავკისსა და შინდისში.

კოჯორის ავარაკზე მისულ სა-აღსრულებო დეპარტამენტის თა-ნამშრომლებს, ოჯახის წევრების ნაცვლად, წინააღმდეგობა ძაღლმა გაუწია, რის გამოც დაყადაღების პროცესი დროებით გაჩიანურდა. აღმასრულებლებმა მამალაძეების ერთგული მეგობრის იზოირება მოახდინეს და საბოლოოდ ყველა-ფერის სასამართლო გადაწყვეტი-ლების აღსრულებით დასრულდა.

გენპროკურატურის სარჩელე-ბის საფუძველზე ყადაღა დაიდგა, ასევე, მის საცხოვრებელ სახლს თბილისში ატენის ქუჩაზე. როგორც უკვე ცნობილია, ოუსტიციის სამინისტროს საალს-რულებო დეპარტამენტმა ყადაღა უკვე დაადო უშიშროების სამინისტროს ანტიტერორისტული ცენტ-

უფასო განათლება ქალებს

ადამიანის უფლებათა საინფორმაციო და სადოკუმენტაციო ცენტრი საბე-რძეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს (Hellenic Aid) მხარდაჭერით ახორციელ-ებს პროექტს ქალთა უფლებებზე და აცხადებს 18-35 წლამდე ასაკის ქალებს მილე-ბას უფასო კომპიუტერულ და ინგლისური ენის შესწავლაზე კურსებზე. კურსები გათვალისწინებულია დროებით უმუშევარი შემდეგი კატეგორიის ქალებისათვის:

- მარტოხელა დედები
 - ღატოკილები და იძულებით გადაადგილებული ქალები
 - ტრეფიკინგის მსხვერმლნი
 - ვინიკური უმცირესობის მსხვერმლი
- პროგრამის ხანგრძლივობაა 5 თვე, რომლის განმავლობაშიც მოხდება საოფისი და სახლადღრო კომპიუტერული პროგრამებისა და ინგლისური ენის შე-სწავლა. გათვალისწინებულია იურიდიული და ფსიქოლოგიური კონსულტაციე-ბი, ასევე, ტრენინგები ადამიანის უფლებებისა და მენეჯმენტის სფეროში. შე-რჩეულ კანდიდატებს უნდა შეეძლიათ 5 თვის განმავლობაში დროის საკმაოდ დიდი ნაწილი დაუთმოონ კურსებს.

მსურველები დაგვიკავშირდნენ 1 ივლისს 17 საათამდე. საკონტაქტო ინფორ-მაცია: თბილისი, აღმაშენებლის 89/24, მე-12 სართული ("თბილქალაქპროექტ-ის" შენობა, მეტრო "მარჯანიშვილის" უკან) ტელ: 95-10-03; ელ-ფოსტა: hric@internet.ge; http://www.humanrights.ge

International Finance Corporation

Member of the World Bank Group

სააქციო საზოგადოებაის ხელმძღვანელოვის სამსურადღებოდ!

საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის საქართველოში ბიზნესის განვითარების პროექტი აცხადებს კონკურსს სააქციო საზოგადოებებისათვის, კორპორაციული მართვის დანერგვის პოლიტურ პროგრამაში მონაწილეობის მისაღებად.

კორპორაციული მართვა ესაა სისტემა, რომლის მეშვეობითაც კომპანიის მართვა და კონტროლი ხორციელდება. საქართველოში ბიზნესის განვითარების პროექტის კორპორაციული მართვის გაუმჯობესების კომპონენტი მიმართულია ქართული საწარმოების გაფინანსებასა და მათ მიერ დამატებითი ინვესტიციების მოზიდვის შესაძლებლობის შექმნაზე. პირველ ეტაპზე შეირჩევა 5 სააქციო საზოგადოება. შერჩეული სააქციო საზოგადოებები პოლიტურ პროგრამაში მონაწილეობის შემდეგ შეძლებენ:

- კომპანიის სიცოცხლისუნარიანობის შეწარუნებას;
- გაზრდილი ქონების ღირებულების, გუდების, საზოგადოების აქციების ღირებულების ხარჯზე სარგებლის მიღებას;
- დვიდენდების გაზრდას / გაცემას;
- გარეშე ფინანსირებაზე გასვლას (კაპიტალის ბაზრები);
- შრომითი რესურსების მოზიდვას (მმართველები და თანამშრომლები);
- სამუშაო ადგილების ზრდასა და ზოგადად ეკონომიკურ განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანას.

მსურველი სააქციო საზოგადოება უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ კრიტერიუმებს:

- კომპანია უნდა იყოს რეგისტრირებული სააქციო საზოგადოებად;
- კომპანიაში სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობა არ უნდა აღემატებოდეს 25%-ს.

დამატებითი ინფორმაციისათვის, გთხოვთ დაუკავშირდეთ საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის საქართველოში ბიზნესის განვითარების პროექტს შემდეგ მისამართზე:

თბილისი, ი. ჭავჭავაძის 1 ჩიხი, 5ა.
ტელ.: 91 26 89, 91 29 58, 91 30 96
ფაქსი: 91 34 80
პოლიტური პროგრამის პირველი ეტაპის დახურვის თარიღია ა.წ. 16 ივლისი.

ნავთობი იაფდება

უკვე ორი კვირაა, ნავთობის ფასი შეუჩერებლად ეცემა. ანალიტიკოსები ვარაუდობენ, რომ უახლოეს მომავალში ერთი ბარელი ნავთობის ფასი 30 დოლარამდე დაეცემა. ამის ერთ-ერთ მიზეზად კი ერაყისთვის ძალაუფლების ინიციატენტების გარეშე გადაცემა სახელდება.

ღიანა ჩაჩაა

ორშაბათს ერაყის სახელმწიფო ნავთობმომპოვებელი ორგანიზაციის ხელმძღვანელმა განაცხადა, რომ ქვეყნის ორი სამხრეთ პორტიდან "შავი ოქროს" ექსპორტი თითქმის ორ მილიონ ბარელს მიაღწევს დღე-ღამეში. მიუხედავად იმისა, რომ ოამადე ერაყიდან ექსპორტირებული ნავთობის მოცულობა დღეში 2,2 მილიონ ბარელს

თის ნავთობმა კი ეს ჯერ კიდევ გასულ კვირას გააკეთა, გაუტოლდა რა ბარელზე 33,95 დოლარს.

ნავთობის ფასის დაცემაზე გავლენა მოახდინა, ასევე, ნავთუგიაში ნავთობის მოპოვების აღდგენამ, რაც იქ მიმდინარე სამოტესტო აქციებით იყო გამოწვეული.

პირველი ივლისიდან ძალაში შედის ოპეკის გადაწყვეტილება კარტელის ქვეყნებში ნავთობის მოპოვების დღემდე ორი მილიონი ბარელით გაზრდის შესახებ. ამასთან, ოპეკი პირველი ავგისტოდან ნავთობმოპოვების წილის დღემდე 500 ათასი ბარელით გაზრდას არ გამოირცხავს.

ზღვარი, რომლის ქვემოთაც ნავთობის ფასი არ შეიძლება დაეცეს, ანა-

ლიტიკოსების აზრით, არის ბარელზე 30 დოლარი. ერთ-ერთი რუსი ანალიტიკოსის აზრით კი, ბარელზე 30 დოლარი უკვე კრიტიკული მაჩვენებელია, რომელზეც ბაზარს ურჩევდნენ შეჩერდეს. იგი ნავთობზე ფასის დაცემის ერთ-ერთ ფაქტორად ერაყის მმართველობის ნაციონალური ხელმძღვანელობისთვის აღცემვას მიიჩნევს.

ნავთობის მოპოვებლებისთვის შედარებით კომპიმიტებით პროგნოზებს აკეთებს მოსოლეთი ბანკის დირექტორი ჰაიერი. მისი მისაზრებით, 2004 წლის ბოლოსათვის ნავთობი ბარელი, საშუალოდ, 32 დოლარი ეღირება. **"ამჟამად ნავთობმომპოვებელი ქვეყნებისთვის კონვენტუალა ძალიან კარგად ეწყობა,"** - განაცხადა მან.

"თქვენი აფხაზეთი"

კონცაფსია საქართველოს სახელმწიფო აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ

სამუშაო ჯგუფის შექმნისა და დოკუმენტის მომზადების მოტივაცია

აფხაზეთის კონფლიქტის სამხედრო დაპირისპირების ეტაპის დასრულებიდან 11 წლის შემდეგ ჯერ კიდევ ლიად რჩება უმნიშვნელოვანესი საკითხი: როგორ ხედავს საქართველოს ხელისუფლება ქვეყნის მომავალი მოწყობის მოდელს, რა მექანიზმებით იქნება უზრუნველყოფილი აფხაზეთის სუვერენიტეტი საქართველოს სახელმწიფოს შემადგენლობაში და, საერთოდ, არ ხარისხის სუვერენიტეტზე საუბარი.

აღნიშნულ საკითხებზე ცენტრალური ხელისუფლების მხრიდან დღემდე არ არის ჩამოყალიბებული ერთიანი პოზიცია. ფართოდ გავრცელებული მოსაზრების თანახმად (რომელიც 1995 წ. საქართველოს კონსტიტუციაშიც აისახა), ქვეყნის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის მოდელის განსაზღვრას ხელს უშლის დაურეგულირებელი კონფლიქტები, მათ შორის, პირველ რიგში, სწორედ აფხაზეთის კონფლიქტი. ამგვარ მიდგომაში მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის აღრევა - რეალურად, კონფლიქტები ვერ დარეგულირდება მანამ, სანამ ქვეყნის ხელისუფლებას არ ექნება მკაფიოდ ხედვა საქართველოს სახელმწიფოს მომავალი მოწყობისა.

ცენტრალური ხელისუფლების მხრიდან ერთიანი, პოლიტიკურად და სამართლებრივად შეერელებული პოზიციის არქონის ერთ-ერთ შედეგს წარმოადგენს ისიც, რომ დღემდე აფხაზეთის კონფლიქტის მოწესრიგებაში ძირითადი იმედები დამყარებულია გარეშე ძალებზე (გაერო, რუსეთი, აშშ, მეგობართა ჯგუფი). რა თქმა უნდა, ამ ძალებს უდიდესი გავლენა გააჩნიათ არსებულ ვითარებაზე, მაგრამ კონფლიქტის გადაწყვეტის გასაღები ქართული და აფხაზური მხარეების შეთანხმებაშია. ასეთი შეთანხმება კი ვერ შედგება მანამ, სანამ ცენტრალური ხელისუფლებას არ ჩამოყალიბდება, თუ რას სთავაზობს ის აფხაზეთის საზოგადოებას.

მეორე მხრივ, არსებული ვითარება პრობლემებს უქმნის ჩვენს მეგობარ სახელმწიფოებსაც. იმ პრობლემა, როდესაც არ არსებობს საქართველოს მთავრობის მკაფიო პოზიცია საქართველოს სახელმწიფოს შემადგენლობაში აფხაზეთის სტატუსისა და გარანტიების თაობაზე, სამაგიეროდ ხანდახან გაისმის მოწოდებები პრობლემის ძალისმიერი ზნით გადაწყვეტისაკენ, მეგობარ სახელმწიფოს ცენტრალური ხელისუფლების მხრიდან კონფლიქტის მოსაწესრიგებლად და ქვეყნის ასაშენებლად გადამდგულ რეალურ, კონსტრუქციულ ნაბიჯებს.

შექმნილი ვითარება კი რუსეთის აძლეხს ხელს, რომელიც უკვე აშდენი ხანია ინარჩუნებს საშუალებას, ერთი მხრივ, გამოჩნდეს აფხაზეთის თვალში, როგორც ქართველთა მოსალოდნელი აგრესიისაგან მათი ერთადერთი დამცველი და, მეორე მხრივ, იმ საბაჰუთის დასავ-

ლეთის სახელმწიფოებს, რომ საქართველო მზად არ არის კონფლიქტის დემოკრატიული, ცივილური ფორმებით გადაწყვეტისათვის.

საქართველოს ცენტრალური ხელი-სუფლების მხრიდან კონსტრუქციული, დემოკრატიული წინადადებების პაექტის წარდგენა შეკეთრად გაუძნელებდა რუსეთის ამგვარი თამაშის გაგრძელებას და სამართლებრივ, პოლიტიკურ და მორალურ ნიადაგს შეუქმნიდა დასავლეთის ქვეყნებს, რათა გააძლიერონ ზემოქმედება როგორც რუსულ, ასევე აფხაზურ მხარეზე.

რაც შეეხება უკანასკნელს, მისთვის არსებულ პრობლემაში აღტერნატივა არ არსებობს - საქართველოს იურისდიქციის აღდგენა აფხაზეთის მიერ აღიქმება როგორც უშუალო საფრთხე მათი ფიზიკური არსებობისათვის. ამდენად, მათთვის გაუგებარია, თუ რატომ უნდა თქვან უარი თუნდაც დე-იურე არშემდგარ და ნაკლულ დამოუკიდებლობაზე, საქართველოს შემადგენლობაში ზუნდოვანი მომავლის სასარგებლოდ. ამიტომაც, რომ აფხაზური საზოგადოება ესოდენ კონსოლიდირებული გვევლინება (გარეგნულად მაინც) საქართველოსაგან პოლიტიკური თვითშოლირების თვალსაზრისით. იმ შემთხვევაში კი, თუ ქართველი მხარე შეძლებს შესთავაზოს აფხაზეთის მოსახლეობას მისი უფლებებისა და სუვერენიტეტის დაცვის რეალური გარანტიები საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოს ფარგლებში, გაჩნდება რეალური ჩვენები, თუ არ არის უკაცესი: არაღირებული დამოუკიდებლობა და გაურკვეველი მომავლის შიში, თუ საქართველოს შემადგენლობაში დაბრუნება, აქედან გამომდინარე ყველა პოზიტიური შედეგით. ცხადია, ამ მიზნის მისაღწევად არ არის საკმარისი მხოლოდ ზოგადი დამოკიდებები, რომ საქართველოს სახელმწიფოში სრულად იქნება გათვალისწინებული აფხაზური ეთნოსის უფლებები და მას მიეცემა მსოფლიოში არსებულითაგან ყველაზე ფართო ავტონომია. საქართო კონკრეტული წინადადებები, მექანიზმები, გარანტიები. კონფლიქტის დარეგულირების ძირითადი პრინციპების თაობაზე საერთაშორისო თანამეგობრობის ზოგადი ხედვა წარმოდგენილია ე.წ. "ბოდენის დოკუმენტში".

მიუხედავად მისი მნიშვნელობისა, "ბოდენის დოკუმენტთან" პრინციპული ხასიათის პრეტენზიები აქვთ როგორც აფხაზურ, ასევე ქართულ მხარესაც. აფხაზურ მხარეს აშინებს საქართველოს სახელმწიფოში რინტეგრირება, ხოლო ქართულ მხარეს - აფხაზეთის სუვერენული სტატუსის დაფიქსირება. არის თუ არა აღნიშნული წინააღმდეგობა გადაუჭრელი? ვფიქრობთ, რომ - არა. "ბოდენის დოკუმენტის" ფუნქციონალური პრინციპების კონკრეტული, სამართლებრივად და პოლიტიკურად გამართული, დემოკრატიული მექანიზმებითა და გარანტიებით შეესების შემთხვევაში შესაძლებელი გახდება ორივე მხარისათვის მისაღები გადანეყვტილებების შემუშავება. ოღონდ, ეს უნდა გააკეთონ უშუალოდ ქართულმა და აფხაზურმა მხარეებმა, რადგან ვერც გაერო და ვერც საერთაშორისო თანამეგობრობა მათგან დამოუკიდებლად ვერ განსაზღვრავს, აფხაზეთის სუვერენიტეტის კონკრეტულად რა ხარისხი შეიძლება ერთდროულად შეუ-

საბამებოდეს ორივე მხარის ინტერესს.

ნათელია, რომ საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების ერთიანი პოზიციის ჩამოყალიბებას ძალზე უშლის ხელს თვით აფხაზეთის საკითხის სიმძაფრე. ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენისა და დენილთა დაბრუნების საკითხების ნებისმიერი ფორმით წამოწევა იწვევს მთელი საზოგადოების ძლიერ ემოციურ გამოძახილს, რომ აღარაფერი ვთქვათ თვით იძულებით ადგილნაცვლი პირების რეაქციაზე. ამდენად, სხვადასხვა პოლიტიკური ჯგუფისათვის არსებობს ობიექტური "ცდუნება", გამოიყენონ კონფლიქტის დარეგულირების საკითხი საკუთარი პროპაგანდისტული ინტერესებისათვის, ამ გზით შეინარჩუნონ ადგილი პოლიტიკურ ასპარეზზე, მოიპოვონ პოპულარობა და მოსახლეობის მხარდაჭერა. შედეგად, საქართველოს ხელისუფლებაში შეინიშნება პოზიციითა სიჭრელე, დაწყებული კონფლიქტის მოგვარების ძალისმიერ მეთოდზე აქცენტითა და დასრულებული აფხაზეთის მმართ დანესებული ყველა სახის სანქციის მოხსნის მხარდაჭერით.

ამავე დროს, საზოგადოების დიდი ნაწილისთვის ნათელია, რომ ის, რაც იყო 1992 წლამდე, ევიარ აღდგება და საჭიროა ფირი იმაზე, თუ როგორი იქნება საქართველოს, როგორც ერთიანი სახელმწიფოს მომავალი. პარალელურა, მაგრამ დღეს საქართველო მზად არ არის ტერიტორიული მთლიანობის აღსადგენად. არ არსებობს აფხაზთა და ქართველთა თანაცხოვრების მოდელი, ორივე მხარის უფლებების დამცავი მექანიზმები. მსგავს ვითარებაში ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენამ და იძულებით ადგენილსაგან მოსახლების დაბრუნებამ შეიძლება უფრო მეტი პრობლემა წარმოქმნას, ვიდრე დღეს არსებობს დაერეგულირებული კონფლიქტის სახით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, წარმოდგენილი დოკუმენტის ავტორთა ჯგუფი შევნიშნულად შეეცადა, გვერდ აეყვლი წინასწორ პოლიტიკურ ძალასთან იდენტიფიცირებისათვის და შეექმნა აკადემიური ხასიათის დოკუმენტი, სადაც შეძლებისდაგვარად ობიექტურად იქნებოდა ასახული აფხაზეთის კონფლიქტის პოლიტიკური, კონსტიტუციური მეთოდებით დარეგულირების მათეული ხედვა. წარმოდგენილი კონცეფცია მთლიანად იზიარებს "ბოდენის დოკუმენტის" ზოგად სულისკვეთებას და წარმოადგენს ცდას, კონკრეტული მექანიზმებისა და გარანტიების შემთავაზებით შექმნას საფუძველი ქართულ და აფხაზურ მხარეებს შორის ნაციფიერი მოლაპარაკებების წარმოებისა და ურთიერთმისაღები გადანეყვტილებების მისაღწევად.

დოკუმენტი მომზადებულია ქართულ ექსპერტთა ჯგუფის მიერ, რომლის შემადგენლობაში არიან: კონსტანტინე კუბლაშვილი, არჩილ გეგეშიძე, ივლიანე ხაინდრავა და პაატა ზაქარეიშვილი. მის მომზადებაში არგუმენტირებული შენიშვნებით მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს დავით ბაქრაძემ, თინათინ ხიდაშელმა და დავით დარჩიაშვილმა, აგრეთვე საქეყვნოდ ცნობილმა და აღიარებულმა მეცნიერებმა: პროფესორმა თომას უფელიანიერმა (ფრანკფურტი, გერმანია) და პროფესორმა ალექსანდრე ბლეიკნაველმა (შუმბერგის უნივერსიტეტი, გუ-

რლინი, გერმანია). ცალკე აღნიშვნას იმსახურებს ბრიტანული არასამთავრობო ორგანიზაცია "The Conciliation Resources"-ის (შერიგების რესურსები) წვლილი, რომლის დახმარებამაც მნიშვნელოვანწილად განაპირობა სამუშაო ჯგუფის რეგულარული შეკრება და დოკუმენტის შექმნა.

ძირითადი დოკუმენტი შედგება ხუთი ნაწილისა და ორი დანართისაგან. დოკუმენტის პირველი ნაწილი შეიცავს ქართულ-აფხაზური პოლიტიკურ-სამართლებრივი ურთიერთობების მოკლე მიმოხილვას. კერძოდ, გაანალიზებულია ქართულ-აფხაზური ურთიერთობები რუსეთის იმპერიის დამლისა და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის პერიოდში (1917-1921), შემდგომ - უკვე საბჭოთა კავშირის ხანაში და ბოლოს, საბჭოთა კავშირის დამლის შემდგომ პირობებში, როდესაც კონფლიქტი კრიტიკულ სტადიაში შევიდა.

მეორე ნაწილი ეძღვნება ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის სამხედრო დაპირისპირების ფაზის შემდგომ მიმდინარე პრიცესებს, კერძოდ, 1994-2003 წლების სამშვიდობო მოლაპარაკებების ანალიზს; განხილულია აღნიშნულ პერიოდში წამოყენებული პოლიტიკური და დიპლომატიური ინიციატებები.

დოკუმენტის მესამე ნაწილში იდენტიფიცირებულია კონფლიქტთან დაკავშირებული ყველა დანტერესებული მხარე, აგრეთვე მოცემულია მათი ინტერესების პარტიკულარზაციისა და ახალიზის მომხაზი. სუბიექტების სახით წარმოდგენილია როგორც ქართული და დეფაქტო აფხაზური ხელისუფლებებისა და საზოგადოების ცალკეული სეგმენტები, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციები და შესაბამისი სახელმწიფოები.

მეთხვე ნაწილი მოიცავს დოკუმენტის მომზადების მომენტისათვის (2003 წ. დეკემბერი) აფხაზეთში არსებული ვითარების აღწერას; გაანალიზებულია პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სამხედრო, სოციალურ, ინფრასტრუქტურისა და რელოგიის სფეროებში შექმნილი ვითარება.

თქვენს წინაშე წარმოდგენილია დოკუმენტის ყველაზე მნიშვნელოვანი კომპონენტი, მისი ბოლი - მეხუთე ნაწილი. მასში ჩამოყალიბებულია საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის ორიგინალური კონცეფცია. არსებულ პოლიტიკურ რეალიტებზე, აგრეთვე სათანადო საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით, რეკომანდირებას და ევდერალიზმის პრინციპების შერწყმის საფუძველზე შემთავაზებულია საქართველოს ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის სპეციფიკური მოდელი, რომელიც შესაძლებლობას იძლევა, ანგარიში გაენიოს აფხაზეთის ისტორიულად და სამართლებრივად ჩამოყალიბებულ გამოჩრეულობას, საქართველოს სხვა რეგიონების კულტურული, პოლიტიკური, ისტორიული და გეოგრაფიული თავისებურებების ფონზე. დოკუმენტში დეტალურად არის განხილული საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსი, ამ სტატუსიდან გამომდინარე ყველა უფლება და ვალდებულება, განსაზღვრულია აფხაზეთის განსაკუთრებული უფლებამოსილებათა კონკრეტული წესისა,

შემთავაზებულია დამატებითი გარანტიები, რომლებმაც უნდა უზრუნველყოფილი აფხაზი ხალხის დაცვისა და განვითარების პირობები, მათ შორის - პოლიტიკურ, სამხედრო, ფინანსურ, დემოგრაფიულ და სხვა სფეროებში.

ამავე ნაწილში მოყვანილია კონფლიქტის მოწესრიგებასთან დაკავშირებული დოკუმენტების პროექტების ძირითადი დებულებები. კერძოდ, "შეთანხმება კონფლიქტის მოწესრიგების შესახებ" და "ფედერალური შეთანხმება აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ", აგრეთვე აღწერილია ამ შეთანხმებათა ამოქმედების პროცედურა.

დანართების სახით დოკუმენტს თან ერთვის საქართველოს სოციალისტურ საბჭოთა რესპუბლიკისა და აფხაზეთის სოციალისტურ საბჭოთა რესპუბლიკას შორის სამოკავშირეო ხელშეკრულების ტექსტი (1921 წ.), აგრეთვე სტატისტიკური მონაცემები 1897-1989 წლებში აფხაზეთის მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობის შესახებ.

საქართველოს ხელისუფლების მიერ შესაბამისი სურვილისა და შენიშვნების გამოთქმის შემთხვევაში, კონცეფციის ავტორთა ჯგუფი მზად არის, გაავრძელოს მუშაობა კონფლიქტის მოწესრიგებასათვის აუცილებელ სხვადასხვა მნიშვნელოვან საკითხების დახვეწისა და დოკუმენტში ასახვის მიზნით.

V თავი

მოსაზრებები საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ

I. შესავალი

საქართველოს 1995 წლის კონსტიტუციით საფუძველი ჩაუყარა ახალ ქართულ სახელმწიფოს, განსაზღვრა მისი პოლიტიკური წყობილების ფორმა, აღიარა ადამიანის ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები, დაადგინა ქვეყნის უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოების უფლებამოსილებები, სტრუქტურა და საქმიანობის წესი, აგრეთვე საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სასამართლო ხელისუფლებათა ურთიერთობის ფორმა და პრიცედურები. მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისის სისხლისმღერელი სამოქალაქო ომის, შეიარაღებული კონფლიქტებისა და მთელ ქვეყანაში გამეფებული ქაოსის მიუხედავად, ქვეყნისათვის ურთულეს გარდამავალ პერიოდში საქართველომ შეძლო ახალი კონსტიტუციის მიღება, რომელმაც ახალგაზრდა, დემოკრატიისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპებზე დაფუძნებულ სახელმწიფოს სტაბილურობა შემატა. მაგრამ კონსტიტუციის მიღების დროს არ მოხერხდა საქართველოს ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი წყობილების განსაზღვრა. ამ უმნიშვნელოვანესი საკითხის დაგვიტოვებულ საფუძველზე აფხაზეთის პრობლემის, ისე ქვეყნის მომავალი ტერიტორიული ორგანიზაციის უმნიშვნელოვანეს სახელმწიფოებრივ საკითხში.

II. ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის პირობები პრინციპი

მიუხედავად იმისა, რომ ამ ნაშრომის მთავარი თემა აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსია, თავდაპირველად აუცილებელია მოკლედ შევხებით მთლიანად საქართველოს მომავალი ტერიტორიული მოწყობის ძირითად პრინციპებს.

თავიდანვე უნდა აღინიშნოს, რომ ქვეყნის ტერიტორიული ორგანიზაციის კონცეფციის შემუშავებისას საფუძვლად საქართველოს კონსტიტუცია შეიძლება ავილით, რომლის ცალკეული დებულებებიდან ცხადად ჩანს, რომ სამომავ-

უმთავრესი მიზეზი იმ პერიოდში ქვეყანაში არსებული ზემოთ აღნიშნული ვითარება (მოუგვარებელი კონფლიქტები, სამოქალაქო ომი, მწვავე კრიმინალური მდგომარეობა) და კონსტიტუციის მიღების უკიდურესი აუცილებლობა იყო. გარდა ამისა, პარლამენტში წარმოდგენილი რამდენიმე პოლიტიკური პარტია მიზანშეწონილად მიიჩნევდა აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის წარმომადგენლების მონაწილეობის გარეშე ქვეყნის ტერიტორიული მოწყობის შესახებ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებას. დღეს ექსპერტთა უმრავლესობა თვლის, რომ საკითხის ამგვარი გადანეყვტა ოპტიმალური გამოსავალი იყო შექმნილი სიტუაციიდან, რადგან ამით, ერთი მხრივ, შენარჩუნდა სტატუს-კეო, ხოლო მეორე მხრივ შეიქმნა ახალი ქართული სახელმწიფო და დანეყო კონსტიტუციით განსაზღვრული სახელმწიფო-სამართლებრივი რეგორმების პროცესი. მიუხედავად ამისა, დღეს ასევე ყველა ხედავს, რომ საქართველოს კონსტიტუციით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ, აუცილებელია აღნიშნული პროცესის დაწყება, აფხაზეთთან მიმართებით სამომავლოდ გადადებული ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საკითხის გადაწყვეტა ძალიან გაიზარდა დროში, შეიძლება დაგვიწინა კიდევ, რამაც ბოლო ხანს მთელი რიგი სირთულეები წარმოიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტი

საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეათის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ

A5 ბავარიზაც

ვლად კონსტიტუციის შემქმნელები საქართველოში ავტონომიური ტერიტორიული ერთეულების არსებობას, ცენტრებს და რეგიონებს შორის უფლებამოსილებითა გამოეგნას, უშაღწიეს სახელმწიფო ხელისუფლების განსაკუთრებულ უფლებამოსილებებს, ერთობლივ გამგებლობას მიუძღვნებულო საკითხების ნუხას, უშაღწეს სახელმწიფო ხელისუფლებაში რეგიონების წარმომადგენლობას (პარალელურის ზედა პალატა - სენატი), არც ფედერაციული სახელმწიფოებისათვის დამახასიათებელი პრინციპების საფუძველზე ერთიანი სახელმწიფოს შექმნას ითვისლისწინდნენ. ეს საკმაოდ სერიოზული საფუძველია ქვეყნის ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საბოლოო განსაზღვრისათვის. როგორც ცნობილია, განვილიო წლების მანძილზე ხელისუფლების მიერ კონსტიტუციის აღნიშნული დებულებების კომპლექსური ანალოზი და ქვეყნის ტერიტორიული ორგანიზაციის ახალი მოდელის ძირითადი მორჩილების შემუშავება არ მომხდარა. მხოლოდ აფხაზეთთან დაკავშირებით მუსირებს ფედერალიზმის თემა როგორც ოფიციალურ დოკუმენტებში, ისე სამეცნიერო წრეებსა და საზოგადოების პოლიტიკურ დისკუსიებში. დღეს უკვე ყველაისათვის ნათელია, რომ აფხაზეთის პრობლემის მოუგვარებლობამ გაურკვეველი დროით არ უნდა დაბარკოლოს ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის პრობლემის მოგვარება.

საქართველოს სამეცნიერო, საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ წრეებში დღეისათვის უკვე თითქმის ჩამოყალიბებულია ერთიანი პოზიცია აფხაზეთის პრობლემის მიმართ - მეცნიერება და პოლიტიკოსთა დიდი ნაწილი ემხრობა საქათის ფედერალიზმის პრინციპის საფუძველზე მონერპირებას. თუკი, ამასთან ერთად, გაეთვალისწინებთ ზემოაღნიშნულ მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ საქართველოს კონსტიტუციამ გადაწყვეტილება მიიღო დეცენტრალიზებული, უფრო თანამად თუ ვიცოტით - ფედერაციული სახელმწიფოს სასარგებლოდ (რაც ნათელია იკვეთება კონსტიტუციის ზემოაღნიშნული დებულებების კომპლექსური ანალოზის საფუძველზე (ეს ანალოზი იხ: საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის მიმდებარე (N4, მარტი, 1998) - მოსაზრებები საქართველოს მომავალი ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის ის შესახებ, ზურაბ ადგიშვილი, გია გენაძე, გიორგი გოგიანაშვილი, კონსტანტინე კუბლაშვილი; აგრეთვე იხ.: კონსტანტინე კუბლაშვილი, დისერტაცია თემაზე "ტერიტორიული მოწყობა და ერთეული ინტეგრაცია. ესპანეთში, გერმანიაში და საქართველოს კონსტიტუციურ-სამართლებრივი განვითარების შედარება" (გერმანულ ენაზე)), შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს მომავალი ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის კონცეფცია სახელმწიფო ტერიტორიის დეცენტრალიზების პრინციპებს უნდა დაეფუძნოს. ბუნებრივია, კონსტიტუციის აღნიშნული დებულებები კიდევ უფრო განავრცობას, დაიყვანება და დაუსტდება ქვეყნის ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის კონცეფციის და შემდეგ უკვე კონსტიტუციური კანონის შემუშავებისა და, თუ კონსტიტუციურ-სამართლებრივად ანოსაზლებდა საქართველოს რეგიონების, ტერიტორიული ერთეულების სამართლებრივი სტატუსები იქნებოდა ისინი პოლიტიკური თუ ადმინისტრაციული ერთეულები. დეცენტრალიზაციის პირველ ეტაპზე მიზანშეწონილი იქნება საქართველოს რეგიონებისათვის ადამიანისტრაციული ტერიტორიული ერთეულების სტატუსის მინიჭება. რაც მეტეხება აფხაზეთის, აქ თავდადნევი თხადე უნდა იყოს, რომ მას, როგორც ერთიანი ქართული სახელმწიფოს ჩამომყალიბებელი ერთ-ერთი ერის - აფხაზეთის ერთადერთ სამშობლოს, განსაკუთრებული, ყველაზეაგან განსხვავებული სტატუსი უნდა ჰქონდეს. ამასთანავე, უნდა გაეთვალისწინოთ უცხო ქვეყნების გამოცდილებით დადასტურებული უწყებური დებულება იმის შესახებ, რომ ყოველი სახელმწიფო ტერიტორიული მოდელის კონსტიტუციურ-სამართლებრივიდან განსაზღვრა მჭიდროდ არის დაკავშირებული და ეფუძნება ამ სახელმწიფოს ისტორიას, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სამართლებრივ განვითარებას. ყოველივე აღნიშნულის საფუძველზე შეიძლება დავაკვირბო, რომ ყველაზე გონივრული იქნება საქართველოში უპირატესობას მიანიჭოს ასიმეტრიული ფედერალიზმის პრინციპს (ასიმეტრიული ფედერალიზმის პრინციპი ნიშნავს, რომ ფედერაციული სახელმწიფოს შემადგენლობაში მყოფი ნაგერო-სახელმწიფოების ნაწილს (ერთ ან რამდენიმე მათგანს) სხვებისაგან განსხვავებული (უფრო მაღალი) პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსი და უფლებამოსილებები ენიჭება). თუმცა, საქართველოს სხვა რეგიონებისათვის (გარდა აჭარისა, რომელიც აფხაზეთზე გაცილებით ნაკლებ დღინის პოლიტიკური ავტონომიის სტატუსს უნდა ფლობდეს (აქ შეიძლება ვთქვათ, რომელიც სამხრეთ სიეთის ავტონომიური ოლქისათვის აფხაზეთის, აჭარისა და საქართველოს სხვა რეგიონებისაგან განსხვავებული პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსის მინიჭების შესახებ, თუმცა ეს სტატუსი აუცილებლად უნდა იყოს აფხაზეთის და აჭარის სტატუსებზე გაცილებით დაბალი და საქართველოს სხვა რეგიონების სტატუსზე ოდნავ (კულტურული და ენობრივი ავტონომიის კუთხით) მაღალი დონის). პირველ ეტაპზე მხოლოდ ადმინისტრაციული ტერიტორიული ერთეულების სტატუსის მინიჭება რეგიონალურ-ზონის ელემენტების შემოგნებას მოითხოვს. შესაბამისად, **რეგიონალიზმის და ფედერალიზმის არეციპროკის შერწყმის საფუძველზე მივიღებთ საქართველოს ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის საპტიკური მოდელის, რომელიც მოკცეფნს შესაძლებლობას იმისა, რომ ანაგარიში გაუქროთ აფხაზეთის ისტორიულად და სამართლებრივად ჩამოყალიბებულ გამოირკულებას, საქართველოს სხვა რეგიონების კულტურულ, პოლიტიკურ, ისტორიულ და გეოგრაფიული თავისებურებებს, აგრეთვე დღევანდელ რეალობას. კიდევ ერთხელ უნდა აღინიშნოს, რომ აფხაზეთის როგორც ისტორიული, ისე პოლიტიკური, სამართლებრივი, კულტურული და ეკონომიკური განსაკუთრებულობა გარკვეული ფორმით მკაფიოდ უნდა დადასტურდეს და გამოიყოსტოს.**

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილება დასატურებს ზემოხსენებული თეზისის უტყუარობას. ესპანელი და გერმანიის სახელმწიფოთა ისტორიული განვითარების ანალიზი ნათლად გვიჩვენებს, რომ ისტორიულმა, სამართლებრივმა, კულტურულმა, გეოგრაფიულმა და ეკონომიკურმა თავისებურებებმა გადამწყვეტი გავლენა მოახდინეს ამ ქვეყნების კონსტიტუციებით განსაზღვრულ თანამედროვე ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივ წყობილებაზე. **ესპანეთში** საუუუუნების განმავლობაში ბასკეთი და კატალონია პოლიტიკური და სამართლებრივი თვალსაზრისით აშკარად გამოირჩეოდნენ სხვა რეგიონებისაგან, ფლობდნენ განსაკუთრებულ უფლებებს და ინარჩუნებდნენ საკუთარ ეროვნულ ტრადიციებს. კატალონიის ავტონომიური ხელისუფლების პირველი პირი ხორდი პუიოლი პირდაპირ აცხადებდა: "კატალონია არის **ერი**, და თანაც აქ ცნებისათვის დამახასიათებელი ყველა ძირითადი ნიშნით: ისტორიული წარსულით, გეოგრაფიული საზღვრებით, ენით, საკუთარი სამართლით, განსხვავებული ცხოვრების სტილით, ტრადიციებითა და მომავალი გეგმებით". თვით ესპანეთის მეორე რესპუბლიკის არსებობის მოკლე პერიოდში (1931-1936) ჯერ კატალონიამ (1932 წელს) და შემდეგ ბასკეთმა (1936 წელს) მიიღეს ავტონომიური რეგიონების სტატუსი. და გაერეობათა შესაბამისად აღნიშნული რეგიონების მიმართ განსაკუთრებული დამოკიდებულება იყო როგორც ესპანეთის 1978 წლის კონსტიტუციის შემუშავებისას, ისე ქვეყნის კონსტიტუციური განვითარების მომდევნო ეტაპზეც. კონსტიტუციამთ თავიდანვე გათვალისწინებული იყო ამ რეგიონებზეათვის ფართო პოლიტიკური ავტონომიის სტატუსის მინიჭება. შესაბამისად, დღეისათვის "ასიმეტრიული რეგიონალიზმის" სტილით (ცნობილი განსწიელი კონსტიტუციონალისტების ლუის ლოპეს გერას (*Luis Lopez Guerra*) იმერ დამკვირვებელი ტერმინი) ცნობილი ესპანეთის ტერიტორიული ორგანიზაციის კონსტიტუციურ-სამართლებრივი მოდელი მთავადგნეს ესპანეთის რეგიონთა და ეროვნებათა ისტორიული თავისებურებების შედგენს.

ესპანეთისაგან განსხვავებით **გერმანიაში** ყველა მხარე (გერმანულად: **დას** - ლანდი), პრუსიის აშკარად დიდ პოლიტიკური გავლენის მიუხედავად, კონსტიტუციურ-სამართლებრივად თანასწორუფლებიანი იყო. 1871 წელს გერმანიაში პირველი ფედერაციული სახელმწიფო შექმნამდე, საერთაშორისო ასპარეზზე ეს ქვეყნმა გამოიღოვო დეცენტრალიზებული სახელმწიფოს სახით, რომელიც თანასწორუფლებიანი, პოლიტიკური ავტონომიის მქონე ტერიტორიული წარმომადგენლებისაგან შედგებოდა. 1871-1918 წლების გერმანიის იმპერია წარმოადგენდა ნებაყოფლობით გაერთანებას თანასწორუფლებიანი სახელმწიფო ერთეულებსა, რომლებიც იმავდროულად ინარჩუნებდნენ საკუთარ ტრადიციებსა და ინდივიდუალიზმს. იგივე შეიძლება ითქვას ვაიმარის რესპუბლიკაზე, რომელიც გაერცმლად გერმანიის ფედერალიზმის ტრადიცია. 1949 წლის ძირითადი კანონით კი შეიქმნა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა, რომელიც დღეს 16 თანასწორუფლებიანი ლანდისაგან შედგება.

ყოველივე ზემოთქმულებიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ საქართველოს მომავალი ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის განსაზღვრისას უპირველეს ყოვლისა უნდა გაეთვალისწინოთ საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისი დებულებები, დღევანდელი რეალობა, ზენი ქვეყნის ისტორიული, პოლიტიკური, სამართლებრივი, კულტურული და ეკონომიკური თავისებურებები, აგრეთვე ფედერაციული და უნიტარული დეცენტრალიზებული სახელმწიფოების მდიდარი გამოცდილება.

III. აფხაზეათის განსაკუთრებული სტატუსი

1. საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის სამართლებრივი საფუძველი და ძირითადი პრინციპები

ქვეყნის მომავალი ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის ზემოხსენებული ძირითადი პრინციპიდან გამომდინარე ისმის კითხვა: როგორი შეიძლება იყოს საქართველოს შემადგენლობაში აფხაზეთის სტატუსი? ზემოთ მოცემული ანალიზისა და შექმნილი რეალობის გათვალისწინებით ამ კითხვაზე ყველაზე გონივრული პასუხი ასეთი იქნება: **საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსი**, დემოკრატიული ფედერაციული და უნიტარული დეცენტრალიზებული სახელმწიფოების შედგარი გამოცდილების გათვალისწინებით, უნდა განისაზღვროს ფედერალიზმის პრინციპის საფუძველზე. სწორედ ამის ითვისლისწინებს ყველაისათვის ცნობილი ე.წ. **"ბოლდინს დოკუმენტი"** (საქართველოში გაეროს გენერალური მდივნის საკუთიური წარმომადგენლის დიდერ ბოდენის მიერ გაეროს გენერალური მდივნის მეგობარი ქვეყნების წარმომადგენლების მონაწილეობით შემუშავებული დოკუმენტი: "უფლებამოსილებათა გამოყენების ძირითადი პრინციპები თბილისსა და სოხუმს შორის", 2001 წლის 20 ნოემბერი), რომელიც ყურდნობა ფედერალიზმის პრინციპის თეორიულ დებულებებს. ამ დებულებებისა და შესაბამისად, "ბოლდინს დოკუმენტის" თანახმად აფხაზეთის სტატუსის განსაზღვრისას საქმე გვაქვს არა ცენტრიდან ადმინისტრაციულად ქვემდებარე ერთეულზე ფუნქციონისა და უფლებამოსილებების დეცენტრებასთან (რაც დეცენტრალიზებული სახელმწიფოსათვის არის დამახასიათებელი), არამედ **სახელმწიფო ხელისუფლების ორად გაყოფასთან. ეს არის სწორედ ფედერაციული ურთიერთობების ძირითადი ნიშანი**. უფრო მეტიც, ბევრი მეცნიერი აცხადებს, რომ ასეთ ურთიერთობებს არა "სახელმწიფო ხელისუფლების", არამედ **სუვერენულ ფედერალურ სახელმწიფოსა და მის ნევრ-სოხიეტებს შორის "სახელმწიფო სუვერენიტეტს"** პრაქტიკულად ახასიათებს. აქედან გამომდინარე, სრულიად ლეგიტიმური "ბოლდინს დოკუმენტი" მე-2 პუნქტით აღნიშნული ფრაზა, რომლის მიხედვითაც "აფხაზეთი არის სამართლებრივ ნორმებზე დაფუძნებული **სუვერენული ერთადეული საქართველოს სახელმწიფო შემადგენლობაში"**. თუკი აღნიშნულს კიდევ უფრო დანერგოებით განვსტრატებ და "ბოლდინს დოკუმენტის" სხვა დებულებებსაც მოვიშლივებით, მივიღებთ შემდეგ სურათს:

ა) საქართველო არის სახელმწიფო - სამართლებრივად, ანუ კონსტიტუციის მიღებით დაფუძნებული სახელმწიფო. ეს

დაფუძნება გყრდნობა ქვეყნის მთელ ტერიტორიულ წარმარებულ საყოველთაო თავისუფლად, პირდაპირ და თანასწორ არჩევნებს, აგრეთვე რეფერენდუმს, რის შედეგადაც **საქართველოს სახელმწიფო ლეგეტიმირებულია, ანუ წარმომადგენლობა საქართველოს ხალხის ("სახელმწიფო ხალხის") უზრავლეობის ნებისაგან**. საქართველო არის სუვერენული სახელმწიფო, საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა და 1991 წლის 21 დეკემბრის მდგომარეობით განსაზღვრული სახელმწიფო საზღვრების ხელშეშელობაში პირველი თვალსაზრისით აშკარად გამოირჩეოდნენ სხვა რეგიონებისაგან, ფლობდნენ განსაკუთრებულ უფლებებს და ინარჩუნებდნენ საკუთარ ეროვნულ ტრადიციებს. კატალონიის ავტონომიური ხელისუფლების პირველი პირი ხორდი პუიოლი პირდაპირ აცხადებდა: "კატალონია არის **ერი**, და თანაც აქ ცნებისათვის დამახასიათებელი ყველა ძირითადი ნიშნით: ისტორიული წარსულით, გეოგრაფიული საზღვრებით, ენით, საკუთარი სამართლით, განსხვავებული ცხოვრების სტილით, ტრადიციებითა და მომავალი გეგმებით". თვით ესპანეთის მეორე რესპუბლიკის არსებობის მოკლე პერიოდში (1931-1936) ჯერ კატალონიამ (1932 წელს) და შემდეგ ბასკეთმა (1936 წელს) მიიღეს ავტონომიური რეგიონების სტატუსი. და გაერეობათა შესაბამისად აღნიშნული რეგიონების მიმართ განსაკუთრებული დამოკიდებულება იყო როგორც ესპანეთის 1978 წლის კონსტიტუციის შემუშავებისას, ისე ქვეყნის კონსტიტუციური განვითარების მომდევნო ეტაპზეც. კონსტიტუციამთ თავიდანვე გათვალისწინებული იყო ამ რეგიონებზეათვის ფართო პოლიტიკური ავტონომიის სტატუსის მინიჭება. შესაბამისად, დღეისათვის "ასიმეტრიული რეგიონალიზმის" სტილით (ცნობილი განსწიელი კონსტიტუციონალისტების ლუის ლოპეს გერას (*Luis Lopez Guerra*) იმერ დამკვირვებელი ტერმინი) ცნობილი ესპანეთის ტერიტორიული ორგანიზაციის კონსტიტუციურ-სამართლებრივი მოდელი მთავადგნეს ესპანეთის რეგიონთა და ეროვნებათა ისტორიული თავისებურებების შედგენს.

ესპანეთისაგან განსხვავებით **გერმანიაში** ყველა მხარე (გერმანულად: **დას** - ლანდი), პრუსიის აშკარად დიდ პოლიტიკური გავლენის მიუხედავად, კონსტიტუციურ-სამართლებრივად თანასწორუფლებიანი იყო. 1871 წელს გერმანიაში პირველი ფედერაციული სახელმწიფო შექმნამდე, საერთაშორისო ასპარეზზე ეს ქვეყნმა გამოიღოვო დეცენტრალიზებული სახელმწიფოს სახით, რომელიც თანასწორუფლებიანი, პოლიტიკური ავტონომიის მქონე ტერიტორიული წარმომადგენლებისაგან შედგებოდა. 1871-1918 წლების გერმანიის იმპერია წარმოადგენდა ნებაყოფლობით გაერთანებას თანასწორუფლებიანი სახელმწიფო ერთეულებსა, რომლებიც იმავდროულად ინარჩუნებდნენ საკუთარ ტრადიციებსა და ინდივიდუალიზმს. იგივე შეიძლება ითქვას ვაიმარის რესპუბლიკაზე, რომელიც გაერცმლად გერმანიის ფედერალიზმის ტრადიცია. 1949 წლის ძირითადი კანონით კი შეიქმნა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა, რომელიც დღეს 16 თანასწორუფლებიანი ლანდისაგან შედგება.

ყოველივე ზემოთქმულებიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ საქართველოს მომავალი ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის განსაზღვრისას უპირველეს ყოვლისა უნდა გაეთვალისწინოთ საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისი დებულებები, დღევანდელი რეალობა, ზენი ქვეყნის ისტორიული, პოლიტიკური, სამართლებრივი, კულტურული და ეკონომიკური თავისებურებები, აგრეთვე ფედერაციული და უნიტარული დეცენტრალიზებული სახელმწიფოების მდიდარი გამოცდილება.

ამ საკითხთან დაკავშირებით გასათვალისწინებელია კიდევ ერთი მიმდინელოვანი გარემოება: როგორც წესი, ფედერაციული ურთიერთობების საფუძველზე არსებულ სახელმწიფოში **პიშირგე-წერობის** გარკვეული ხარისხით უზრუნველყოფილას და, საერთოდ, ამ სახელმწიფოთა პოლიტიკური წყობილების სიმძიკიცისათვის **ფედერალურ სახელმწიფოს (ფედერაციის)** და ნევრ-სახელმწიფოებში (ცემის) დადგენილა პოლიტიკური წყობილების ერთიდაიგივე ფორმა. შესაბამისად, თუკი **ფედერაციის** პოლიტიკური წყობილების ფორმა იქნება დემოკრატიული საპრეზიდენტო რესპუბლიკა, სასურველია ასეთივე ფორმა ჰქონდეს მის შემადგენელ ნევრ-სახელმწიფოს. თუმცა, მხოლოდის სხვადასხვა ქვეყნების ისტორიაში არსებობს გამოჩაქლისი და კლასიკური სქემები, რაც გამოწვეულია ამ ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი თავისებურებებით. აღნიშნულას გათვალისწინებით, აფხაზეთთან დაკავშირებით შესაძლოა უშუალოდ იყოს საპარლამენტო რესპუბლიკის მოდელი, რომელიც არ თვალისწინებს ხალხის მიერ პრეზიდენტის პირდაპირ არჩევას, თუმცა დასაშვებად მოიწევს არაპირდაპირ არჩეული პრეზიდენტის ინსტიტუტის არსებობა, რომელსაც მხოლოდ წარმომადგენლობითი ფუნქციები აქვს. პოლიტიკური წყობილების აღნიშნული ფორმის განსაზღვრა აფხაზეთის სახელმწიფოებრივი ერთეულებისათვის მიზანშეწონილი იქნება მაშინაც კი, თუკი ერთიანი სახელმწიფოს პოლიტიკური წყობილების ფორმა საერეზიდენტო რესპუბლიკა იქნება. მართალია, ეს ვარიანტი ვერ უზრუნველყოფს ზემოხსენებულ პიშირგეზობის პრინციპს (თუმცა, წარმომადგენლობითი ფუნქციების მქონე პრეზიდენტის ინსტიტუტის არსებობიდან გამომდინარე, შეიძლება მჭიკცება იმისა, რომ აღნიშნული ვარიანტი ფორმალურად, მაგრამ მაინც შეესაბამება ამ პრინციპს), მაგრამ მითც შესაძლებელია თავიდან ავიცილოთ ის საგარეოდ გათრულებიან, რაც შეიძლება გამოწვეულ იქნეს ნევრ-სახელმწიფოს მოსახლეობის მიერ პრეზიდენტის პირდაპირი არჩევით და, შესაბამისად, ფართო უფლებამოსილებების მქონე პრეზიდენტის, როგორც პოლიტიკური ლიდერის არსებობით. **გარდა ამისა, ასეთი სისტემის არსებობამ შესაძლოა გარკვეული დაძაბულობა გამოიწვიოს აფხაზეთის მოსახლეობის ეთნიკური მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, საყურადღებოა, რომ თვით ისეთ მონირო-ენიკური რეგიონებშიც კი, როგორებიცაა კატალონია და ბასკეთი, უფარი თქვის საპრეზიდენტო სისტემაზე და განაკუთრებს საპარლამენტო სისტემას.**

ზემოთ მოცემული ანალიზიდან გამომდინარე შეიძლება წარმოვადგენოთ აღნიშნული საკითხის მონერპირების საშის სავარაუდო ვარიანტი: **(1)** აფხაზეთის პოლიტიკური წყობილების ფორმა არის დემოკრატიული საპარლამენტო რესპუბლიკა. საყოველთაო, თავისუფალი და პირდაპირი არჩევნების შედეგად აფხაზეთის პარლამენტი მანდატების უზრავლეობის მქონე პოლიტიკური პარტია (პარტიები) პარლამენტის წევრებიდან აკომპლექტებს მთავრობას (კალეიქტი მთავრობას), რომელიც პასუხისმგებელი და ანგაერესპუდებელია პარლამენტის წინაშე. მთავრობას ხელმძღვანელობს პრემიერ-მინისტრი, რომელიც არის აღმარულებელი ხელისუფლების მთავარი და აფხაზეთის ხელისუფლების უშაღწეს წარმომადგენელი საქართველოს უზრავლედი სახელმწიფო ხელისუფლებასთან (ფედერაციასთან) ურთიერთობაში; **(2)** აფხაზეთის პოლიტიკური წყობილების ფორმაა დემოკრატიული საპარლამენტო რესპუბლიკა, მაგრამ პრემიერ-მინისტრის და მთავრობის სხვა წევრების ერთადე პარლამენტით თავისი შემადგენლობიდან ირჩევის პრეზიდენტს. პრეზიდენტი

შეიძლება იყოს მხოლოდ წარმომობით აფხაზი პარლამენტის წევრი, აფხაზეთის მოქალაქე. პრეზიდენტს აქვს მხოლოდ წარმომადგენლობითი ფუნქციები, კანონმდებლობით დადგენილი წესით იგი (პრემიერ-მინისტრთან ერთად) ხელს აწერს კანონებს (მას არცა ვეტოს უფლება) და აცვეენებს მათ; **(3)** და ბოლოს, აფხაზეთის პოლიტიკური წყობილების ფორმა შეიძლება იყოს დემოკრატიული საპრეზიდენტო რესპუბლიკა, როდესაც პრეზიდენტი არჩევა საყოველთაო და პირდაპირი არჩევნებით. იგი არის აფხაზეთის ხელისუფლების პირველი პირი, აფხაზეთის უშაღწესი წარმომადგენელი და აღმარულებელი ხელისუფლების მთავარი (საქართველოს აქამდინდელი საპრეზიდენტო მოდელი). ამ ვარიანტში შეიძლება ვისჯველით ე.წ. ფრანგულ მოდელზეც, რომლის მიხედვითაც პრეზიდენტი ნიშნავს პრემიერ-მინისტრს, ამ უკანასკნელის წარდგინებით კი - მთავრობის წევრებს.

მ) შეიძლება იმისა, რომ როგორც **ფედერალური** სახელმწიფოს, ისე მის შემადგენელ ნევრ-სახელმწიფოებს) აქვთ საკუთარი ლეგიტიმაცია და სუვერენიტეტი, ანუ ურთიერთობა მათ შორის ხასიათდება სუვერენიტეტის განაწილებით, **საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი არის მხოლოდ ერთი სახელმწიფო - საქართველოს სუვერენული სახელმწიფო**. ნევრ-სახელმწიფოს სუვერენიტეტი არსებობდა სამართლის გაცნირებაში ცნობილ ე.წ. **"საშინაო სუვერენიტეტს"** ნიშნავს, რაც იმაში გამოიხატება, რომ **საქართველოს უშაღწეს სახელმწიფო ხელისუფლებასთან (ფედერაციასთან)** ურთიერთობაში იგი თანასწორუფლებიანი და დამოუკიდებელი პარტნიორია. საერთაშორისო სამართლებრივი თვალსაზრისით აუცილებელი სახელმწიფოს სამი ნიშანი კი მხოლოდ საქართველოს სახელმწიფოს გააჩნია. ესენია: **"სახელმწიფო ტერიტორია"** (განსახვრელია კონსტიტუციის მე-2 მუხლის პირველი პუნქტით), **"სახელმწიფო ხალხი"** ("საქართველოს ხალხი") და **"უშაღწესი სახელმწიფო ხელისუფლება"** (განსაზღვრულია კონსტიტუციის მე-3 და მე-5 მუხლებით, აგრეთვე მე-3, მე-4 და მე-5 მუხლებით). გარდა ამისა, **საქართველოს სახელმწიფო** ამქმნილია არა ნევრ-სახელმწიფოთა მთავრობების ხელმძღვრლებით, არამედ მთელი ხალხის ("სახელმწიფო ხალხის", მათ შორის აფხაზეთში მცხოვრები მოსახლეობის) კონსტიტუციური ძალაუფლებით. სწორედ ამის გამო არსებობს **ფედერალური** სახელმწიფოს, ანუ საქართველოს მოქალაქეებს და არა მისი შემადგენელი ნევრ-სახელმწიფოებისა, და კიდევ ერთი: **რადგანაც საქართველოს სახელმწიფო მთელი ხალხის მიერ არის დაფუძნებული და ლეგიტიმირებული (და არ არის შექმნილი ნევრ-სახელმწიფოების მთავრობათა შეთანხმების საფუძველზე), კონსტიტუციურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით შეუძლებელი და დაშუვებულია მისი შემადგენელი წევრი-სახელმწიფოების განყოფილა ერთიანი **სახელმწიფოს**ად. ნებისმიერი ძველებიდან ამ მიმართებით ერთიანი კონსტიტუციის სწინამდებდეო და დაუშუვებელი სვეცისა იქნება (აფხაზეთთან მიმართებათ ერთიანი სახელმწიფოს მოქალაქეობის საკითხთან დაკავშირებით განსაკუთრებული მიდგომის შესახებ იხ. ქვემოთ ქვეთავი 2 **აფხაზეთის კონსტიტუცია**; განსაკუთრებულ უფლებამოსილებათა ნუსხას ("ღ" ქვეპუნქტი) და თავი IV "დამატებითი განარტები").**

ა) აფხაზეთის სტატუსის განსაკუთრებულობას საფუძვლად უნდა დაედოს ისიც, რომ ეთნიკურად აფხაზი გახილულ იქნეს არა როგორც "უძირესობა", არამედ როგორც **საქართველოს ფედერალური** სახელმწიფოს ჩამომყალიბებელი ერთ-ერთი ერი. საქართველოს სახელმწიფომ უნდა გაითვალისწინოს აფხაზეთა რეგიონალური დეტერმინანტის გრძნობა, რომელიც ეფუძნება აფხაზეთის საკუთარ ერთადერთ სამშობლოდ და მოსახლეობის დანარჩენი ნაწილისაგან გამოირჩეულობის შეგნებას. ასევე გათვალისწინებულ უნდა იქნეს, რომ აფხაზეთში მცხოვრები ქართველები ამ პოლიტიკურ ერთეულს მკვიდრი ერია, უფლებამოსილებათა გაბიძგების შესახებ კონსტიტუციური კანონით კი უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს აფხაზეთში მცხოვრები ყველა მოქალაქის პოლიტიკური თანასწორუფლებიანობა.

ამ უშინდებლოვანსა საკითხთან დაკავშირებით საინტერესოა უცხო სახელმწიფოთა გამოცდილება, რომლებიც მრავალი წლის წინათ კონსტიტუციურ-სამართლებრივად გადაწყვეტეს მსგავსი პრობლემები. მაგალითად, გერმანიის ძირითადი კანონის სიხვეტი **გერმანია** არის ფედერაციული სახელმწიფო (სტუხ. 20 აბზ. 1), რომლის პოლიტიკური მოქმედების ქმნიან ფედერაცია, ანუ ცენტრალური სახელმწიფო (*Bundesstaat*) და ნევრ-სახელმწიფოები - ლანდები (*Gliedstaaten, die Länder*). **ლანდებს სახელმწიფოს ხარისხი გააჩნია, ფედერაციასთან ურთიერთობისას ისინი სრულიად დამოუკიდებელი არიან. ლანდებს აქვთ არა ვინმესაგან მინიჭებული, არამედ საკუთარი სახელმწიფოებრივი უზენაესობა, ანუ სუვერენიტეტი**. იგივე შეიძლება ითქვას **ავსტრიის რესპუბლიკაზე**, რომლის ფედერალური კონსტიტუციის მე-2 მუხლის მიხედვით ავსტრია არის 9 "დამოუკიდებელი ლანდისაგან" შემდგარი ფედერაციული სახელმწიფო. ფედერაციას, ანუ ცენტრალურ სახელმწიფოსა და ლანდებს შორის ურთიერთობა და მათი სტრუქტურა ზუსტად ისეთივეა, როგორც გერმანიის პოლიტიკური სისტემის შემადგენელი სუბიექტებისა.

განსახვრელი საკითხთან დაკავშირებით აღასნიშნავი **შვეიცარიის კონფედერაციის** ფედერალური კონსტიტუციის რამდენიმე დებულება. ფედერალური კონსტიტუციის პირველი მუხლის მი

საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ

ის მე-11 მუხლის მიხედვით ბასკია ქვეყნის რეგიონალური ავტონომიური გაერო-თიანების კომპეტეტციის განკუთვნიება სახელმწიფოს საბაზის კანონმდებლო-ბის განვითარება და მისი აღსრულება გაერთიანების ტერიტორიაზე შემდეგ სფეროებში:

- ა) გარემოს დაცვა და ეკოლოგია;
- ბ) იძულებითი ექსპრობირება, ად-მინისტრაციული კონტრაქტები და კონ-ცესიები თავისი კომპეტციის ფარგლე-ბში და ბასკია ქვეყნის ადმინისტრაციის პასუხისმგებლობა;
- გ) ბასკია ქვეყნის თევზის მრეწე-ლობის დარგის რეგულირება;
- დ) საერდიტო, საბანკო და სადაზლ-ვევის საკითხების რეგულირება;
- ე) სამთი და ენერგეტიკული რეუმი, გეოთერმოლი რესურსები.

ასევე საყურადღებო ის ფაქტი, რომ სტატუსის მე-17 მუხლის თანახმად ბას-კია ქვეყნის ორგანოები ქმნიან ავტონო-მიის პოლიციას, რომლის მთავარი ამო-ცანაა ბასკია სპეციფიკური ისტორიუ-ლი სამართლის ნორმათა, აგრეთვე პირ-თა, მათი ქონების და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა.

დ) ფედერალური შეთანხმებითა და აფხაზეთის კონსტიტუციით შესაძლებე-ლია განისაზღვროს **იდეტრიფიკაციის საფეხურიანი სისტემა**, რომლის მი-ხედვითაც ინიციდება შეიძლება საკუთა-რი თავი განახილოს ჯერ ნვერის ასილ-ნიფოს სუბიექტად და მხოლოდ ამის შემ-დეგ ერთიანი სახელმწიფოს მოქალაქედ. ამ თვალსაზრისით საინტერესოა **აფშ-რის** კონსტიტუციის მე-6 მუხლის დებუ-ლება, რომლის მიხედვითაც ავსტორის რესპუბლიკაში დადგენილია ერთიანი მოქალაქეობა, მაგრამ იმავდროულად, მოქალაქეობის ნორმლებსა კონკრეტუ-ლი ლანდის ტერიტორიაზე აქეთ შედმი-ვი სახეოვნებელი ადგილი, თივლებიან ამ ლანდის მოქალაქედ. უფრო მეტიც, ლანდის უმაღლესი წარმომადგენლობი-თი ორგანოს მიერ შეიძლება მიიღებოდ იქნეს კანონი, რომლიც ამ ლანდის მო-ქალაქედ აღიარებს მის ტერიტორიაზე დროებითი საცხოვრებელი ადგილის მქონე პირებს.

ზემოაღნიშნულის შესაბამისად, კონ-სტიტუციური კანონითა და აფხაზეთის კონსტიტუციით შეიძლება განისაზღვრ-ოს, რომ აფხაზეთის ტერიტორიაზე **მუ-დმივად მცხოვრებ პირებს აქეთ აფხა-ზეთის მოქალაქეობა და ფლობენ მოქა-ლაციების დამახასტურებელ საუბოს - პირადობის მონმპობას. აფხაზეთის მო-ქალაქე იმავდროულად და ფერმატურ-ად არის საქართველოს ავტონომიუ-რი სახელმწიფოს მოქალაქე.**

ე) ყველა შემთხვევაში ცხადი უნდა იყოს ერთი რაი: **აფხაზეთის განსაკუთრე-ბული უფლებამოსილებების სერეირის საბოლოო გადწყვეტილების მიღების უფლება ენება მხოლოდ აფხაზეთის შე-საბამის საელწიფიო ორგანოს**. აქ არ და-დგება ნორმათა იერარქიის პრობლემა ფედერაციის სამართლებრივ ნორმებ-თან მიმართებით: ვერც ერთ უმაღლესი კონსტიტუციური ორგანო ვერ ჩაერვება აფხა-ზეთის განსაკუთრებული კომპეტენცია-თა სფეროებში, აქ საქართველოს სახელ-მწიფოს ერთიანი კონსტიტუციური წეს-რებისა და სამართლებრივი სისტემის ერთადერთი დამცველი და, გარკვეულ-ნივლად, მაკონტროლებელი ინსტანცია იქნება საქართველოს უზენაესი და საკო-ნსტიტუციო სასამართლოები. **იმ შემთხ-ვევაში, თუკი ერთ-ერთი მხარე მიიღე-ბას რაიმე ნორმატიულ აქტს მეორე მხარის განსაკუთრებულ უფლებამო-სილებათა სფეროში (რაც ნიშნავს უფ-ლებამოსილებათა გაძივნების კონსტი-ტუციური პრინციპის დარღვევას), მე-ორე მხარე უფლება ექნება, გაასაჩიუ-როს სადავო აქტზე საქართველოს საკო-ნსტიტუციო სასამართლოში. სასამარ-ტლოში პირ საჩარგის მიღებისთანავე სადავო პირის მოქმედება ჩერდება. სა-სამართლო ასეთი სახის დავებს განი-ხილავს ურიოდ, სწრაფ რეჟიმში, საქ-მეთა განხილვისას დანესტებული მაქსიმალურად მოკლე ვადების ფარგ-ლებში. საკონსტიტუციო სასამართლო გამოიტანს საბოლოო გადაწყვეტე-ლას ყოველი ასეთი - უფლებამოსილე-ბათა გაძივნების შესახებ დავის შესახ-ებ. სწორედ ასეთი ცივილიზებული, სა-სამართლებრივი (და არა პოლიტიკური დაპირისპირებისა და შემდეგ კულვა-რული მოლაპარაკებების) გზით უნდა მოხდეს უფლებამოსილებათა გაძივ-ნის შესახებ დავათა მოვარება, რაც ხელს შეწყნარს თანამედროვე პოლი-ტიკური კულტურისა და ფედერაციისა და ნვერის-სახელმწიფოს სახელმწიფო-ებრივი ინტერესების კონსტიტუციით დადგენილი "თამაშის წესებით" დაცე-ნის დამკვიდრებას. საკონსტიტუციო სა-სამართლო ასევე უზენაესი ორგანოს როლს შესრულებს აფხაზეთის საელმ-წიფო ორგანოების ნორმატიულ აქტებთ-ან დაკავშირებით, თუკი დადგება საკი-თი **ფედერალურ** კონსტიტუციასთან მათი შესაბამისობის შესახებ. *(შენიშნა: აფხაზეთისაგან განსხვავებით, სხვა აუ-ტონომიური ერთეულებთან დაკავშირე-ბით, კიდევ ერთი გამონაკლისი იქნებოდა იყოს საქართველოს პრეზიდენტის "უფ-ლებამოსილება, განსაკუთრებულ შემ-თხვევებში მიიღოს გარკვეული სამართ-ლიწიერი და იძულებითი ხასიათის ღონი-ხებიერები რეგიონის მიმართ ქვეყნის სუ-ვერენიტეტის, კონსტიტუციური წესრი-გისა და ტერიტორიული მთლიანობის უზრუნველყოფის მიზთი).***

გ) და კიდევ ერთი: აფხაზეთის კონ-სტიტუცია აუცილებლად უნდა შეესაბამე-ბოდეს საქართველოს **ფედერალური კო-ნსტიტუციით გახმტკიცებულ დემოკ-რატიის, სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოება და რესპუბლიკანიზმის პრინციპს**.

ზემოთ წარმოდგენილი სისტემის ჩა-მოყალიბების შემთხვევაში აბსოლუტურ-ად უზრუნველყოფილი იქნება როგ-ორც მკვიდრი აფხაზი და ქართველი მო-სახლეობის, ისე სხვა ერთეულების ხალხთა ინტერესები. თუმცა, აფხაზეთის პრობ-ლემის განსაკუთრებული თავისებურე-ბებიდან გამომდინარე შეიძლება საჭი-რო გახდეს აფხაზი მოსახლეობისათვის დამატებითი გარანტიების შექმნა.

ის სწორედ ის საკითხია, რომლის შესახებ-აც არაერთი ამბობს "ზოდენის დეკუმენ-ტი", რაც უდევოდ მისი დიდი ნაკლია. აქ-ედან გამომდინარე, აუცილებელია აღ-ნიშნული თემის მეტად სერიოზული ან-ხილვა და ორივე მხარისათვის მისდები მოზიქიის შექმნაგება: ქვემოთ წარმოდ-გენილი იქნება ჩვენი მოსაზრებები ამ სა-კითხზე.

IV. ღაბაშაბიოი ბარანბიანი

აფხაზი მოსახლეობისათვის ეროვ-ნული ინტერესებისა და უსაერთო გან-ვითარების დამატებითი გარანტიების შემუშავებისას აუცილებელია საკითხის

არა მხოლოდ საყოველთაოდ საავალდე-ბური სამართლებრივ პრინციპზე და-ყრდნობით განხილვა, არამედ სიტუაცი-ის სპეციფიკუბით განთავისებულება და საკითხისადმი არაღმეტყურო, არას-ტრეოტუბიური მიდგომა. სიტუაციის გან-საკუთრებლობამ შესაძლოა მიგვიგე-ნოს ისეთ მდგომარეობამდე, როცა სამა-რთლის საყოველთაოდ აღიბრებული პრი-ნციპების საფუძველზე საკითხის გადა-წყვეტა შეუძლებელი აღმოჩნდება. **სწო-რედ ასეთ დროს არის საჭირო საკითხი-სადმი თავისუფალი, სტერეოტიპებისა და დოგმებისაგან დამოუკიდებელი მი-დგომა და ამ პრინციპებისაგან სრუ-ლიად განსხვავებული, ორიგინალური, მაგრამ სიტუაციის სპეციფიკურობის შესაბამისი მიდგომის გამოყენება.**

ა) გარანტიები საქართველოს პარ-ლამენტში

მიუხედავად ზემოთქმულისა, თავე-დაპირველად მიზანშეწონილია მსოფ-ლიის სხვადასხვა სახელმწიფოების მი-ერ აპრობირებული საფუძვლების გაა-ნალიზება. ამ ანალიზის შემდეგ, აფხაზე-თის სტატუსის განსაკუთრებულება, აფხაზი მოსახლეობისათვის დამატე-ბით გარანტიების უზრუნველყოფის თვა-ლსაზრისით, უპირველეს ყოვლისა შეიძ-ლება იმით გამოიხატოს, რომ აფხაზეთი მოწინააღმდეგის მიიღებს ერთიანი სახე-ლმწიფო ნების ჩამოყალიბების პროცეს-ში საქართველოს პარლამენტის ზედა პალატის - სენატის მეშვეობით. აფხაზე-თის წარმომადგენლობას საქართველოს პარლამენტის ზედა პალატაში შეიძლება მიეცეს სპეციალური უფლებამოსილე-ბანი. აქ შესაძლოა ოდნავ გადაეფუტებო-დ ამ სისტემის კლასიკურ სქემას და დავუ-შვათ საქართველოს სახელმწიფოსა და აფხაზეთის კონსტიტუციებში შემდეგი დებულების არსებობა: **სენატში აფხა-ზეთის წარმომადგენლობაში თავიადე-ვვ უზრუნველყოფილი იქნება აფხაზი ეროვნების პირთა გარკვეული ოდენო-ბა (ეს შესაძლებელია შესაბამისი საა-რჩევო სისტემის არსებობის საფუძ-ვეზე. შენიშნა-** ამ არ იგულისხმება ეთნიკური პრინციპის საფუძველზე შექ-მნილი საარჩევნო სისტემა (როგორც შეიცნა 1990 წელს). აქ შეიძლება ვიგუ-ფილსმბით მხოლოდ დემოკრატიული, თავისუფალი და საყოველთაო საარჩე-ვის სისტემა, რომლის მიხედვითაც, მაგა-ლითად, აფხაზეთის თითოეული საარჩე-ვო ოლქიდან, ამ ოლქების ამომრჩევე-ლთა რაოდენობის მიუხედავად, არჩევა თანაბარი ოდენობის პარლამენტარები, რაც უზრუნველყვს დემუტაციამი აფხა-ზი ეროვნების პირთა წარმომადგენლე-ბას), ხოლო წარმომადგენლობას ექნე-ბა აფხაზეთიან დაკავშირებულ ნების მიერ საკითხზე განსაკუთრებული გა-დამწყვეტი ხმის უფლება, თანაც იგი, რომ საკითხის გადასაწყვეტად დადგე-ნილი ძალადი ქცირუმის გამო აუცი-ლებელი გახდება სწორედ აფხაზეთის წარმომადგენლობაში აფხაზი ეროვნე-ბის პირთა თანხმობა. მაგალითად, სა-ქართველოს პარლამენტში გადამწყვე-ტილება საქართველოს კონსტიტუციამი (აგრეთვე ფედერალურ შეთანხმების შე-სახებ კონსტიტუიურ კანონში) ცვლი-ლება-დამატებების შეტანის თაობაზე შეიძლება მიიღებოდ იქნეს პარლამენტი წესრიგა სრული მემადგენლობის ორ მე-სამედის უმრავლესობით. გადამწყვეტი-ლებას მხარი უნდა დაუჭიროს აფხაზე-თიდან საქართველოს პარლამენტში არ-ჩეულ წევრთა სრული მემადგენლობის ორმა მესამედმა მაინც. ყველა სხვა საკი-თზე, რომელიც ენება აფხაზეთს, საქა-რთველოს პარლამენტმა გადაწყვეტი-ლებას შეიძლება მიიღოს სითი მემადგე-ნილობის უმრავლესობით (ეს დამსრე-ვლელესობით, მაგრამ არანაკლებ პარლამენტის სრული მემადგენლობის ერთ მესამედისა), იმავდროულად აუცი-ლებელია აფხაზეთიდან საქართველოს პარლამენტში არჩეულ წევრთა სითი მემადგენლობის უმრავლესობა (ეს დამ-სრევალი უმრავლესობა, მაგრამ არანაკ-ლები სრული მემადგენლობის ერთი მე-სამედისა). ასეთი სისტემის მიღებით უზ-რუნველყოფილი იქნება როგორც სენა-ტში აფხაზეთის წარმომადგენელთა ჩა-ყოველთაო, თავისუფალი და თანასწო-რეობითი, თავისუფალი და თანასწო-რეობითი ურთიერთობა აფხაზი მოსახლეობის დამა-ტებითი გარანტიები. შეიძლება განვიხი-ლოთ აგრეთვე სენატის თავმჯდომარის პოსტის მხოლოდ აფხაზეთის წარმომა-დგენლობის მიერ დაკავების გარანტიზა.

ბ) მაღალი კოორუმების სისტემა

გარდა ზემოთქმულისა, შესაძლოა ვიმჯავლით თავად აფხაზეთის პარლა-მენტში გადამწყვეტილებათა მიღების მა-ღალი კოორუმების სისტემაზეც. აქ სის-ტემის უპირატესობა და განსაკუთრებუ-ლებია იმაში მდგომარეობს, რომ იგი გვევდეს უცულის წარმომადგენლობითი ორგანოს ეთნიკური პრინციპის საფუძ-ვეზე არჩენის ვარიანტს. ეთნიკურ სა-ფუძველზე წარმომადგენლობითი ორგა-ნოს დაკომპლექტება ნიხააღდგებობაში საყოველთაო, თანასწორი და თავისუფა-ლი არჩენების კონსტიტუციურ პრინცი-პთან, რადგან შედეგად მოსახლეობის 20 პროცენტს პარლამენტში უფრო მეტი წარმომადგენელი ჰყავს, ვიდრე დანარჩ-ენი 80 პროცენტს. სწორედ ამ უთანასწო-რობისა და არასამართლიანობის გამო კონკრეტულ შემთხვევაში შეიძლება არ-აუთი განიმუხტოს სიტუაცია, არამედ პრი-პითი, სრულიად მოულოდნელი პოლი-ტიკური და სამართლებრივი პრობლე-მა შეიქმნას. ამის მაგალითი, სამწუხარ-ოდ, ჩვენ უკვე გვქონდა, რასაც შედეგად დღის მსგავსილი მოჰყვა. მართალია გან-საკუთრებული გარემოებების შემთხე-ვაში და დამატებითი გარანტიების შექმ-ნის საფუძველი, ისეც და ისე საკითხის არაადეკვატური გადაწყვეტის ზემოაღ-ნიშნული მოსაზრებაზე დაყრდნობით შეი-ძლება ამ უკიდურეს ვარიანტზე წასვლა, მაგრამ ზემოხსენებული გამოცდილების გათვალისწინებით, აღბათ სადავო პირ-ადი, რომ ეთნიკური პრინციპი არ მიძ-რება იყოს გარანტია რომელიმე ეთნიკუ-რი ჯგუფისათვის. მან შეიძლება მოვეცე-ნის შემდეგი გარკვეული პერიოდისათვის, მაგრამ არა პრობლემის გრძელვადიანი უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

სწორედ ხსენებულ მიზეზების გა-მო, ფფიქრობ, უპირატესობა უნდა მიენი-ბოს გადაწყვეტილებათა მისაღებად ძა-ლიან მაღალი კოორუმების სისტემის, რომელიც გარანტიების თვალსაზრისით არანაკლებ ქმედითი ფუნქციაშია. ამ დროს ყოველი მნიშვნელოვანი გადაწყ-ვეტილებების მისაღებად აუცილებელია პარლამენტში მცირერიცხოვანი ეროვ-ნების მოსახლეობის მიერ არჩეულ წარ-მომადგენელთა თანხმობაც, ნიხააღდე-გებთხვევაში გადაწყვეტილება არ იქნება კონკრეტული შემთხვევაში შეიძლება არ-აუთი განიმუხტოს სიტუაცია, არამედ პრი-პითი, სრულიად მოულოდნელი პოლი-ტიკური და სამართლებრივი პრობლე-მა შეიქმნას. ამის მაგალითი, სამწუხარ-ოდ, ჩვენ უკვე გვქონდა, რასაც შედეგად დღის მსგავსილი მოჰყვა. მართალია გან-საკუთრებული გარემოებების შემთხე-ვაში და დამატებითი გარანტიების შექმ-ნის საფუძველი, ისეც და ისე საკითხის არაადეკვატური გადაწყვეტის ზემოაღ-ნიშნული მოსაზრებაზე დაყრდნობით შეი-ძლება ამ უკიდურეს ვარიანტზე წასვლა, მაგრამ ზემოხსენებული გამოცდილების გათვალისწინებით, აღბათ სადავო პირ-ადი, რომ ეთნიკური პრინციპი არ მიძ-რება იყოს გარანტია რომელიმე ეთნიკუ-რი ჯგუფისათვის. მან შეიძლება მოვეცე-ნის შემდეგი გარკვეული პერიოდისათვის, მაგრამ არა პრობლემის გრძელვადიანი უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

სწორედ ხსენებულ მიზეზების გა-მო, ფფიქრობ, უპირატესობა უნდა მიენი-ბოს გადაწყვეტილებათა მისაღებად ძა-ლიან მაღალი კოორუმების სისტემის, რომელიც გარანტიების თვალსაზრისით არანაკლებ ქმედითი ფუნქციაშია. ამ დროს ყოველი მნიშვნელოვანი გადაწყ-ვეტილებების მისაღებად აუცილებელია პარლამენტში მცირერიცხოვანი ეროვ-ნების მოსახლეობის მიერ არჩეულ წარ-მომადგენელთა თანხმობაც, ნიხააღდე-გებთხვევაში გადაწყვეტილება არ იქნება კონკრეტული შემთხვევაში შეიძლება არ-აუთი განიმუხტოს სიტუაცია, არამედ პრი-პითი, სრულიად მოულოდნელი პოლი-ტიკური და სამართლებრივი პრობლე-მა შეიქმნას. ამის მაგალითი, სამწუხარ-ოდ, ჩვენ უკვე გვქონდა, რასაც შედეგად დღის მსგავსილი მოჰყვა. მართალია გან-საკუთრებული გარემოებების შემთხე-ვაში და დამატებითი გარანტიების შექმ-ნის საფუძველი, ისეც და ისე საკითხის არაადეკვატური გადაწყვეტის ზემოაღ-ნიშნული მოსაზრებაზე დაყრდნობით შეი-ძლება ამ უკიდურეს ვარიანტზე წასვლა, მაგრამ ზემოხსენებული გამოცდილების გათვალისწინებით, აღბათ სადავო პირ-ადი, რომ ეთნიკური პრინციპი არ მიძ-რება იყოს გარანტია რომელიმე ეთნიკუ-რი ჯგუფისათვის. მან შეიძლება მოვეცე-ნის შემდეგი გარკვეული პერიოდისათვის, მაგრამ არა პრობლემის გრძელვადიანი უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

სწორედ ხსენებულ მიზეზების გა-მო, ფფიქრობ, უპირატესობა უნდა მიენი-ბოს გადაწყვეტილებათა მისაღებად ძა-ლიან მაღალი კოორუმების სისტემის, რომელიც გარანტიების თვალსაზრისით არანაკლებ ქმედითი ფუნქციაშია. ამ დროს ყოველი მნიშვნელოვანი გადაწყ-ვეტილებების მისაღებად აუცილებელია პარლამენტში მცირერიცხოვანი ეროვ-ნების მოსახლეობის მიერ არჩეულ წარ-მომადგენელთა თანხმობაც, ნიხააღდე-გებთხვევაში გადაწყვეტილება არ იქნება კონკრეტული შემთხვევაში შეიძლება არ-აუთი განიმუხტოს სიტუაცია, არამედ პრი-პითი, სრულიად მოულოდნელი პოლი-ტიკური და სამართლებრივი პრობლე-მა შეიქმნას. ამის მაგალითი, სამწუხარ-ოდ, ჩვენ უკვე გვქონდა, რასაც შედეგად დღის მსგავსილი მოჰყვა. მართალია გან-საკუთრებული გარემოებების შემთხე-ვაში და დამატებითი გარანტიების შექმ-ნის საფუძველი, ისეც და ისე საკითხის არაადეკვატური გადაწყვეტის ზემოაღ-ნიშნული მოსაზრებაზე დაყრდნობით შეი-ძლება ამ უკიდურეს ვარიანტზე წასვლა, მაგრამ ზემოხსენებული გამოცდილების გათვალისწინებით, აღბათ სადავო პირ-ადი, რომ ეთნიკური პრინციპი არ მიძ-რება იყოს გარანტია რომელიმე ეთნიკუ-რი ჯგუფისათვის. მან შეიძლება მოვეცე-ნის შემდეგი გარკვეული პერიოდისათვის, მაგრამ არა პრობლემის გრძელვადიანი უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

ტატების მცირე რაოდენობის მიუხედავ-ად, გადამწყვეტი ხმა მაინც მათ, აფხაზ-დებუტებებს ექნებათ, რომლებიც საჭი-რების შემთხვევაში გარკვეულად მათ-თვის კონსტიტუციითა და რეგლამენტ-ით მინიჭებულ ამ უფლებას.

გ) სამხედრო სამსახურთან დაკავში-რებული გარანტიები

გარდა ზემოაღნიშნულისა, აფხაზი მოსახლეობისათვის დამატებითი გარან-ტიების სახით, ფედერალური შეთანხმე-ბის შესახებ საქართველოს კონსტიტუ-ციური კანონი და აფხაზეთის კონსტი-ტუცია გარკვეული ვადით (საპარაულ-ოდ, კონვლიტების მონესრიგებიდან პირ-ველი 3-5 წლის განმავლობაში) შეიძლება ითვალისწინებდნენ საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში სავალდებულო სამე-ხედრო სამსახურისაგან (თუკი საქათრე-ველობი იმ პერიოდისათვის მენარჩურე-ბული იქნება სავალდებულო სამხედრო სამსახური) აფხაზ ნევდამდელთა გათა-ვის უფლებას. თუმცა მათ უფლება ექნე-ბათ, გაიარონ ეს სამსახური ნებაყოფ-ლობით ან საკონტრაქტო საფუძველზე **აფხაზეთის ტერიტორიაზე განკავებუ-ლ საქართველოს სამხედრო წაწილე-ბში**. იმავდროულად, აფხაზეთის პოლი-ციის ფორმირებში სამსახური აფხაზ ნევკადმდლებს ჩაეფუტებათ სავალდ-ებულო სამხედრო სამსახურის გავალად.

დ) ეროვნულ კულტასთან დაკავში-რებული გარანტიები

აფხაზეთის ხელისუფლებას ასევე შეიძლება ჰქონდეს საქართველოს ეროვ-ნული ბაჟის კონტროლი სახელმწიფო-ს ეროვნული კულტის მონეტებისა და კუპონურების გამოშვების უფლება. ეს არ ნიშნავს აფხაზეთისათვის საკუთარი ფუ-ლის ერთეულის ემისიის უფლების მინი-ჭებას. ამ მონეტებსა და კუპონურებზე აფხაზეთის ხელისუფლების გადამწყვე-ტილებით შეიძლება გამოიასახოს აფხა-ზეთის ისტორიული პიროვნებები, საზო-გადო მოღვაწენი, აფხაზეთის გერბი, აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებული ის-ტორიული ნაგებობისა და კულტურის ძე-გლთა გამოსახულებანი და ა.შ. ისინი მი-იქცევაში იქნებიან საქართველოს მიუღე ტერიტორიაზე და ექნებათ ზუსტ-ად ისეთივე ღირებულება და მსყიდვე-ლობითი უნარი, როგორც უმაღლეს სა-ქართველოს ეროვნული ბაჟის მიერ გა-მოშვებულ ნებისმიერ სხვა მონეტას და კუპონურს. ასეთი წესი მოქმედებს დიდ ბრიტანეთში, სადაც ჰოლანდია და ჩრდილოეთ ირლანდია სარგებლობენ ზემოაღნიშნული უფლებით. გარდა ამი-ა, ევროკავშირის ქვეყნების საერთო ფუფალი ერთეულის - ევროს კუპონურ-ებზე უკანა (არასატეტულო) მხარეს გამო-სახულია ევროკავშირის თითოეული სა-ხელმწიფოს ეროვნული სიმბოლოები, ისტორიული პიროვნებები, ისტორიულ ნაგებობები და კულტურის ძეგლები.

ე) აფხაზეთში უძრავი ქონების შეძე-ნის შეზღუდვა

კიდევ ერთ მნიშვნელოვანი გარან-ტია **აფხაზი ხალხისათვის** შეიძლება იყ-ოს მხარეთა შეთანხმება იმის შესახებ, რომ აფხაზეთში დევნილია დაბრუნების, სიტუაციის სტაბილიზაციისა და ახალი პარლამენტის არჩევის შემდეგ გარკვე-ული პერიოდის (მაგალითად 2-3 წლით) გან-მავლობაში დაუმეტებელი იქნება საქარ-თველოს სხვა მოქალაქეთა (აგრეთვე სხვა ქვეყნების მოქალაქეთა) შეიძლე-ბისა ცხოვრებად აფხაზეთში ჩასვლა, ანუ საცხოვრებელი ბინისა და კერძო სახელ-ის, აგრეთვე ბინის საკვივის შესყიდვა. აქ აუცილებელია გათვალისწინება იმისა, რომ აღნიშნული შეზღუდვა შეიძლება ექნებოდეს მხოლოდ ფიზიკურ პირებს და არა საწარმოებს ანუ იურიდიულ პირებს. ეს აუცილებელია იმისათვის, რათა არ შეიზღუდოს აფხაზეთში ინვესტიციების განხორციელება, იურიდიულ პირებს უნ-და ჰქონდეთ უფლება, შეიძინონ სხვადა-სხვა საწარმოები, სხვა უძრავი ქონება და განახორციელონ ინვესტიციები აფხაზე-თში. ფიზიკური პირების მიმართ კ აღნი-შნული შეზღუდვა შეიძლება მოქმედებდ-ეს გარკვეული პერიოდის განმავლობაში, ხოლო ამ პერიოდის გასვლის შემდეგ შე-იძლება დადგინდეს აფხაზეთში ფიზიკ-ურ პირთა შეიძლე საცხოვრებად ჩასა-ხლების შემდეგი წესი: ყოველწლიურად აფხაზეთში შეიძლე საცხოვრებად ჩას-ვლ პირთა რიცხვმა არ უნდა გადააჭარბ-ოს აფხაზეთის მოსახლეობის საერთო რაოდენობის ორ პროცენტს (2%). აღნიშ-ნული მექანიზმი გარკვეულწილად გაა-ნეიტრალებს აფხაზთა მიწა აფხაზეთში ქართველთა ექსპანსიისა და მძიმე დემო-გრაფიული სიტუაციის შექმნის მიმართ.

ვ) უძრავი ქონების რესტრუქციის საკითხები

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში შეიარაღებული კონფლიტების მონეს-რიგებიდან მიღებული გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ნებისმიერი კონფლი-ტის სრულყოფილი და საბოლოო მონეს-რიგების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი უფლებადგენლი ნაწილია უძრავი ქონების რესტრუქციის საკითხის გადაწყვეტა. ექედან გამომდინარე, ზუნებინათ, რომ აფხაზეთის კონფლიტის სრულყოფილი მონესრიგება შეუძლებელი იქნება უძრავ ქონების რესტრუქციის პრინციპების განსაზღვრისა და შესაბამისი ნორმების შემუშავების გარეშე. ამ ნორმების შემე-რებაშიას საფუძველად შეიძლება ავიო-ლი სხვადასხვა ქვეყნების (მაგალითად, ბოსნია-ჰერცეგოვინისა და ეკიპრისის) კონფლიტების მონესრიგების შესახებ არსებული დოკუმენტები. იმავდროულ-ედ უნდა გათვითალისწინოთ აფხაზეთის კონფლიტის თავისებურებები, რასაც უძრავი ქონების რესტრუქციის საკითხ-თან დაკავშირებითა ე შეიძლება ჰქონდ-ეს გარკვეული მნიშვნელობა. ყოველგვ ადინშნობად გამოიმდინარე, შეიძლება წარმოვადგინოთ უძრავი ქონების რეს-ტრუქციის შემდეგი მიდგომა:

უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია შეიქმნას სპეციალური ორგანო (მაგალი-თად, რესტრუქციის კომისიონების გან-არბის დროებითი კომისია), რომლის ერთადერთი ფუნქცია იქნება რესტრუქ-ციის განხორციელება. ეს ორგანო უფ-ეს განამოსილი პირებისაგან მიიღებს გან-ცხადებებს უძრავი ქონების რესტრუქ-ციის მოთხოვნაზე, უზრუნველყოფს მისა-რეგისტრაციას, გადაწყვეტილებების მისა-ღებად საჭირო მტკიცებულებათა შეკრე-ბას, მოითხოვს გადაწყვეტილების მი-ღებას, გადაწყვეტილებათა გავრცელებ-ასა და გამოქვეყნებას, გადაწყვეტილე-ბათა აღსრულებას და აღსრულებაზე ზედამხედველობას. რესტრუქციასზე მო-თხოვნის წარადგენის უფლებამოსილი პი-რები შეიძლება იყვნენ მხოლოდ 1992-1993 წლებში შეიარაღებული კონფლიტ-ის შემდეგ და აფხაზეთიდან **იძულებით გადაადგილებული პირები**, აგრეთვე **კულტოლები, ანუ პირები, რომლებიც აღინშნული კონფლიტის გამო იძულებით დატოვეს როგორც აფხაზეთის, ისე მთლიანად საქართველოს ტერიტორია.**

ამასთან, უფლებამოსილ პირებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება თავისი სურვილი-სამებრ აირჩიონ რესტრუქციის განხორ-ცილებების ფორმა. ეს ნიშნავს, რომ მათ უფლება აქეთ კომისიას მიმართონ მო-თხოვნილი, (ა) უზრუნველყოფილ იქნეს კონკრეტული უძრავი ქონების მიმართ მისი საკუთრების უფლების განხორციე-ლება ამ ქონების მფლობელობაში დაბ-რუნების გზით (რესტრუქცია), (ბ) მხოლო-დ დადასტურებულ იქნეს მისი უფლება უძრავ ქონებაზე, რაც განმცხადებელს მისცემს საშუალებას თავისი შეზღუდე-ბისამებრ გამოიყენოს ეს უფლება ან (გ) მოცემულ უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლება გადაეცეს თავად კომისიას ან მესამედ პირს, განმცხადებლის მიერ ხელ-საწერილი ფულადი კომპენსაციის შეი-რის სანაცვლოდ. რესტრუქციის მოთხოე-ნაზე გადაწყვეტილების მისაღებად საჭი-რო ვადა არ უნდა აღმეტებოდეს ერთ თვეს მოითხოვს მიღებიდან. განსაკუთ-რებულ შემთხვევებში (როცა აუცილებელ-ია დამატებითი მტკიცებულების მო-პოვება და მათი ნამდვილობის შემწმენ-ბა) საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღე-ვად საჭირო ვადად არ უნდა გადააჭარბ-ოს დამატებით ერთ თვეს.

ზემოაღნიშნულ უფლებამოსილებე-თა სრულყოფილი და მუდგვრებელი გა-ნხორციელების მიზნით დროებითმა კო-მისიამ უნდა უზრუნველყოს ადგილო-რები ოფისების გახსნა საქართველოს ქა-ლექებსა და რაიონებში, სადაც ცხოვრი-ბენ იძულებით გადაადგილებული პირე-ბი, აგრეთვე იმ სახელმწიფოებში, სადაც დროებითი საცხოვრებელი ადგილი აქეთ ლტოლნილებს.

შენიშნა: უძრავი ქონების რესტრუქ

საქართველოს სახელმწიფოში აფხაზეთის განსაკუთრებული სტატუსის შესახებ

A7 ბაძარდოძე

ნოვანი სახელმწიფოებრივი ტრადიციების შენარჩუნება და განმტკიცება, დემოკრატიული განვითარების უზრუნველყოფა, სხვა ხალხებთან მშვიდობიანი ურთიერთობა, უსაფრთხოება და ეკონომიკური კეთილდღეობა;

• ადამტურებენ რა თავიანი ერთგულებას საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმებისადმი;

• აღიარებენ რა ადამიანის ძირითად უფლებებს და თავისუფლებებს, როგორც წარუვალ და უზენაეს ადამიანურ ღირებულებებს;

• სარგებლობენ რა სუვერენული უფლებით დაფუძნწონ სამართალს ხელმწიფო, სადაც უზრუნველყოფილი იქნება ხალხის ხელისუფლება, ხალხის მიერ და ხალხისათვის;

• ადამტურებენ რა თავიანი ერთგულებას ევროპული ინტეგრაციისა და ეტლანტიკური სოლიდარობისადმი; • თვლიან რა, რომ მათი საერთო სახელმწიფოს არსებობის ფუნდამენტური პრინციპია "ერთიანობა მრავალფეროვნების საფუძველზე";

• თივალიწინებენ რა თავიანთ პასუხისმგებლობას ერთიანობისა და მომავალი თაობების წინაშე;

• საქვეყნოდ აცხადებენ ამ შეთანხმებას:

მუხლი 1. ზოგადი დებულებები

1. საქართველო არის დამოუკიდებელი, სუვერენული ფედერალური სახელმწიფო, საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი, რომლის სახელმწიფო ტერიტორია განსაზღვრულია 1991 წლის 21 დეკემბრის მდგომარეობით. საქართველოს სახელმწიფოს პოლიტიკური წყობილების ფორმა არის დემოკრატიული რესპუბლიკა.

2. აფხაზეთი არის სუვერენული სახელმწიფოებრივი ერთეული **ამ ფედერალური შეთანხმებით განსაზღვრულ** ფარგლებში. აფხაზეთის, როგორც ისტორიულად საქართველოს სახელმწიფოს ჩამომყალიბებელ ერთ-ერთი სუბიექტს, აქვს განსაკუთრებული სტატუსი, რომელიც განსაზღვრულია ამ ფედერალური შეთანხმებით. საქართველოს სახელმწიფო აფხაზეთისა და უმაღლეს სახელმწიფო ხელისუფლებას შორის ურთიერთობები ეფუძნება ფედერაციული სახელმწიფო წყობილების პრინციპებს, მათ შორის უფლებამოსილებათა გამიჯვნის პრინციპს.

3. აფხაზეთის პოლიტიკური წყობილების ფორმაა დემოკრატიული რესპუბლიკა. აფხაზეთის რესპუბლიკის ტერიტორიული მთლიანობა უზრუნველყოფილია ყოფილი აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის საზღვრებით 1991 წლის 21 დეკემბრის მდგომარეობით.

4. საქართველო, როგორც დემოკრატიული, სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფო, ადამიანის ღირსებას, თავისუფლებას, სამართლიანობას, თანასწორობას და პოლიტიკურ პლურალიზმს აღიარებს თავისი სამართლებრივი სისტემის უზენაესი ღირებულებებდ.

მუხლი 2. საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოების განსაკუთრებული უფლებამოსილებები

1. საქართველოს სახელმწიფო იცავს ხალხის თავისუფლებას, ადამიანის ძირითადი უფლებებსა და თავისუფლებებს, უზრუნველყოფს ქვეყნის დამოუკიდებლობას და ეროვნულ უსაფრთხოებას.

2. საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ხელისუფლება უზრუნველყოფს ქვეყნის საერთო კეთილდღეობას, მდგრად განვითარებას, ერთიანობას და კულტურულ მრავალფეროვნებას.

3. აფხაზეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს უმაღლეს სახელმწიფო ხელისუფლებას შორის უფლებამოსილებათა გამიჯვნის პრინციპის შესაბამისად, აგრეთვე **ამ მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების დებულებათა უზრუნველსაყოფად** საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოები ახორციელებენ განსაკუთრებულ საკანონმდებლო და აღმასრულებელ უფლებამოსილებას შემდეგ სფეროებში:

- სახელმწიფო საზღვრების სტატუსი, რეჟიმი და დაცვა; ტერიტორიული წყლების, საპაირო სივრცის, კონჩენიერი მუღდისა და განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის სტატუსი და მათი დაცვა;
- სახელმწიფო თავდაცვა და უშიშროება, სამხედრო ძალები, სამხედრო მრეწველობა და იარაღთი ვაჭრობა;
- ომისა და ზავის საკითხები, საგანგებო და სამაძრ მდგომარეობათა რეჟიმის დადგენა და შეცვლა;
- საგარეო პოლიტიკა და საერთაშორისო ურთიერთობები;
- საგარეო ვაჭრობა, საბაჟო და სატარიფო რეჟიმები;
- სახელმწიფო ფინანსები და სახელმწიფო სესხი, ფულის მოქმად;
- სახელმწიფო სტატისტიკა, ზუსტი დროის დადგენა;
- საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საკონინგზო და საავტომობილო გზები;
- ერთიანი ენერგეტიკული სისტემა და რეჟიმი, კავშირგაბმულობა და ფოსტა;
- საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ნავსადგურები, აეროპორტები და აეროდრომები; საპაირო სივრცის, ტრანზიტისა და საპაირო ტრანსპორტის კონტროლი;
- მწყალელები და ამნისტიები;
- ტერორიზმის, ნარკობიზნესის, ორგანიზებული დანაშაულობა და ფულის გათივრების წინააღმდეგ ბრძოლა; კრიმინალური პოლიცია და გამოძიება.

მუხლი 3. ერთობლივ გამგებლობას მიკუთვნებული საკითხები

1. ერთობლივ გამგებლობას მიკუთვნებულ ქვემოთ ჩამოთვლილ სფეროებში საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოები ახორციელებენ განსაკუთრებულ საკანონმდებლო, ხოლო აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოები - განსაკუთრებულ აღმასრულებელ უფლებამოსილებას:

- საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები, ემიგრაცია და იმიგრაცია, სახელმწიფოებრი მემოსხლე და გაცვლა, საქართველოში უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა დროებითი ამუშვივად ყოფნა;
- საბაჟო, საკრედიტო, სადაზღვევო და საგადასახადო სფეროები;

- სტანდარტები და ეტალონები, ეკოდეზია და კარტოგრაფია;
- თევჭერა ოკეანესა და ღია ზღვაში;
- სასაზღვრო-სანიტარული კორდონი;
- სამუშაო და უმაღლესი სასწავლებლების ატესტაცია და აკრედიტაცია; აკადემიური, სამეცნიერო, პროფესიული წოდებები და ხარისხები;
- ინტელექტუალური საკუთრება;
- საეაჭრო, სისხლის სამართლის, სამოქალაქო სამართლის, ადმინისტრაციული სამართლის, სასჯელის აღსრულებისა და საპროცესო სამართლის სფეროები;
- მინა, ნიაღვრეული და ბუნებრივი რესურსები;
- ფრანკაცეცებული პრეპარატები.

2. ამ მუხლის პირველ პუნქტში მითითებულ ერთობლივ გამგებლობას მიკუთვნებულ სფეროებში აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამის ორგანოებს უფლება აქვთ საჭიროების შემთხვევაში მიიღონ შესაბამისი საკანონმდებლო ან კანონქვემდებარე აქტები, რომლითაც განაგრძობენ და დააზუსტებენ საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ მიღებულ საკანონმდებლო აქტებს. აღნიშნულ აქტებს შორის წინააღმდეგობის წარმოშობის შემთხვევაში დავას წყვეტენ **სასამართლოები**.

მუხლი 4. აფხაზეთის რესპუბლიკის განსაკუთრებულ გამგებლობას მიკუთვნებული საკითხები

- აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოები განსაკუთრებულ უფლებამოსილებებს ახორციელებენ ყველა იმ სფეროში, რომელიც არ არის დასახელებული ამ შეთანხმების მე-2 და მე-3 მუხლებში, მათ შორის შემდეგ სფეროებში:
 - განათლება, მეცნიერება და კულტურა;
 - მრეობა და სოციალური უზრუნველყოფა;
 - ჯანმრთელობის დაცვა, მათ შორის თამბაქოსა და ალკოჰოლის კონტროლი, სანიტარული სამსახური და ავითაქები, ბავშვთა სახლები და ინვალიდთა დაწესებულებები;
 - გარემოს დაცვა და ეკოლოგია; მეტეოროლოგიური სამსახური;
 - მრეწველობა, მეწარმეობა და ხელოსნობა, მომხმარებელთა დაცვა და პროფესიული კავშირები;
 - ქალაქმშენებლობა და ბინათმშენებლობა, არქიტექტურა, დაგეგმარება და განაშენიანება;
 - სოფლის მეურნეობა, მინათმოქმედება, მეცხოველეობა და ვეტერინარული სამსახური, ტყეები, სატყეო მფრეობა და საძოვრები, სამონადირეო საქმე;
 - შიდა წყლები, ჰიდრავლიკური ნაგებობები, არხები და სარწყავი სისტემები, სანქლოსნო მეურნეობა; თევზჭერა მდინარეებსა და ტბებში;
 - საზღვაბო და სამწნარმეო სამართალი;
 - ტრადიციული აფხაზეთი ჩვეულებითი სამართლის დაწერილი თუ დაუწერილი ნორმებისა და წესების შენარჩუნება, განახლება და განვითარება;
 - შიდა რესპუბლიკური მნიშვნელობის საავტომობილო და საკონინგზო გზები;
 - შიდა რესპუბლიკური სატელევიზიო და რადიომაუწყებლობა, ტრანსპორტა და კომუნიკაციები;
 - შიდა რესპუბლიკური მნიშვნელობის აეროპორტები და აეროდრომები;
 - სპორტის და ტურისტის, კურორტები, ნაკრძალები და პარკები;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის სტატისტიკა;
 - ისტორიული, არქეოლოგიური და სამეცნიერო მემკვიდრეობა;
 - არქიტექი, ბიბლიოთეკები და მუზეუმები, გამოძეცმლობა და პოლიგრაფიული საქმიანობა;
 - ბაზრობები, გამოფენები, სამორიწეობი, კაზინოები, ლაზარები და ტრტაიზმორები;
 - საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისა და საგზაო პოლიცია;
 - აფხაზეთის ტერიტორიაზე მსჯავრდებულ იმ პირთა მწყალება და ამნისტია; რომლებსა და მისჯილი აქვთ არაუმეტეს 5 წლით თავისუფლების აღკვეთა;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის ტრადიციული დღესასწაულები და საერთო-სახალხო ზეიმები;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო ეტიკეტი, სამაჟიო ნიშნები და წოდებები;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოების განსაკუთრებულ გამგებლობას განეკუთვნება დ მხოლოდ აფხაზეთის კონსტიტუციითა და კანონმდებლობით შეიძლება განისაზღვროს;
 - აფხაზეთის სუვერენული სახელმწიფოებრივი ერთეულის ოფიციალური სახელმდება;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის ტერიტორიის ადმინისტრაციული საზღვრები;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო სიმბოლოები - ალამი, გერბი, ჰიმნი;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის უმაღლესი საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ორგანოთა შექმნისა და საქმიანობის წესი, სტრუქტურა და უფლებამოსილებები;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარე პროვინციების, რაიონების, ქალაქების, სოფლებისა და დაბების საზღვრების დადგენა;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკაში თვითმმართველობის ორგანოთა ორგანიზაციული სტრუქტურა, ფუნქციები, უფლებამოსილებები და საქმიანობის წესი;
 - საჩრგნო კანონმდებლობა, რომელიც მოქმედებს აფხაზეთის რესპუბლიკის უმაღლესი სახელისუფლებო ორგანოების (პარლამენტის, პრეზიდენტის), პროცედურათა, რაიონთა და სხვა ერთეულთა თვითმმართველი წარმომადგენლობების ფორმირებისას;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის მოქალაქეობის საკითხები;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის საჯარო მოსამსახურეთა სტატუსი.
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის ცენტრალური ბანკი, საფინანსო-საბიუჯეტო სისტემა, შიდა რესპუბლიკური გადასახადები და მოსაკრებლები, საკუთრება და შემოსავლები.

3. აფხაზეთის რესპუბლიკის უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოები უფლებამოსილი არიან, შექმნან ოფიციალური პოლიტიკური ფორმირებები, რომლებიც აღიკვეთენ საზოგადოებრივ წესრიგს აფხაზეთის მთელ ტერიტორიაზე, აგრეთვე, საქართველოსა და აფხაზეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციების განმტკიცებულ ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების უზენაესი ღირებულების გათვალისწინებით, უზრუნველყოფენ ტრადიციულ აფხაზეთი ჩვეულებითი სამართლის დაწერილი თუ დაუწერილი ნორმებისა და წესების დაცვას.

მუხლი 7. აფხაზეთის რესპუბლიკის ფინანსები და შემოსავლები

- აფხაზეთის რესპუბლიკას აქვს საკუთარი საფინანსო-საბიუჯეტო სისტემა. რესპუბლიკის საფინანსო-საბიუჯეტო სასრულო შედგება:
 - ფედერალურ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით მთლიანად ან ნაწილობრივ აფხაზეთისათვის გადაცემულ გადასახადებისა და მოსაკრებლობებსაგან;
 - შიდა რესპუბლიკური გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სპეციალური შენატენებისაგან;
 - ფინანსური და ეკონომიკური გათანაბრების საერთო-სახელმწიფოებრივი ფონდიდან გადაცემული თანხებისა და სხვა პირდაპირი ათიგებებისაგან;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქონებიდან მიღებული შემოსავლიდან;
 - საკრედიტო ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლებისაგან.
- აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოების სახელმწიფოებრივ, აფხაზეთის რესპუბლიკის ცენტრალურ ბანკსა და საქართველოს ეროვნულ ბანკს შორის შეთანხმების საფუძველზე საქართველოს სახელმწიფოს ეროვნული ვალუტის მონეტებისა და უკუივრების განსაზღვრულ ნაწილზე შეიძლება გამოისახოს** აფხაზეთის ისტორიული ძირითვები, საზოგადო მოღვაწეი, აფხაზეთის გერბი და ალამი, აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებულ ისტორიულ ნაგებობათა და კულტურის ძეგლთა გამოსახულებანი და აფხაზეთის კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა ისტორიული და სახელმწიფოებრივ მნიშვნელობის საგნები. ისინი მიმოქცევაში არიან საქართველოს სახელმწიფოს მთელ ტერიტორიაზე და აქვთ ისეთივე ღირებულება და მსყიდველობითი უნარი, როგორც საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ემისირებული ეროვნული ვალუტის სხვა მონეტას და უკუივრას.

მუხლი 8. მოქალაქეობა

- აფხაზეთის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარე პროვინციების, რაიონების, ქალაქების, სოფლებისა და დაბების საზღვრების დადგენა;
- აფხაზეთის რესპუბლიკაში თვითმმართველობის ორგანოთა ორგანიზაციული სტრუქტურა, ფუნქციები, უფლებამოსილებები და საქმიანობის წესი;
- საჩრგნო კანონმდებლობა, რომელიც მოქმედებს აფხაზეთის რესპუბლიკის უმაღლესი სახელისუფლებო ორგანოების (პარლამენტის, პრეზიდენტის), პროცედურათა, რაიონთა და სხვა ერთეულთა თვითმმართველი წარმომადგენლობების ფორმირებისას;
- აფხაზეთის რესპუბლიკის მოქალაქეობის საკითხები;
- აფხაზეთის რესპუბლიკის საჯარო მოსამსახურეთა სტატუსი.
- აფხაზეთის რესპუბლიკის ცენტრალური ბანკი, საფინანსო-საბიუჯეტო სისტემა, შიდა რესპუბლიკური გადასახადები და მოსაკრებლები, საკუთრება და შემოსავლები.

მუხლი 9. ადამიანის ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები

1. საქართველოს ყველა მოქალაქე თავისუფალი და კანონის წინაშე თანასწორია განურჩევლად რასისა, კანის ფე-

ლების პრინციპი

ამ შეთანხმების მე-2 მე-4 მუხლებში მითითებული უფლებამოსილებების განსორციელებისას საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ხელისუფლება და აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლება ვალდებული არიან იმოქმედონ ფედერალური სახელმწიფოებრივი ინტერესებისადმი ერთგულების პრინციპის საფუძველზე. ყოველი კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღებისას მხარეებმა, საკუთარ ინტერესებთან ერთად, უნდა გაითვალისწინონ თავისი პარტნიორისა და, უპირატეს ყოვლისა, საერთო, ფედერალური სახელმწიფოებრივი ინტერესი, რათა გადაწყვეტილების განხორციელების შედეგად საფრთხე არ შეექმნას ან ზიანი არ მიაღწეს დემოკრატიულ საზოგადოებრივ წესწყობილებას, სახელმწიფოს დამოუკიდებლობას და უსაფრთხოებას, საზოგადოებრივ წესრიგს, მოსახლეობის სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას.

მუხლი 6. აფხაზეთის რესპუბლიკის უფლებამოსილებები საგარეო ურთიერთობათა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის სფეროში

1. აფხაზეთის რესპუბლიკას უფლება აქვს განავითაროს საგარეო კულტურული და ეკონომიკური ურთიერთობები უცხო ქვეყნებთან და მათ რეგიონებთან, დადოს მათთან შეთანხმებები საეაჭრო-ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ, ჯანმრთელობის დაცვის, საგანმანათლებლო, სამეცნიერო, სპორტისა და ტურიზმის სფეროებში, აგრეთვე განეკონიანდეს და მონაწილეობა მიიღოს საერთაშორისო რეგიონალური ორგანიზაციების საქმიანობაში.

2. აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების ორგანოთა მიმართვის საფუძველზე საქართველოს შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოები უწევენ მათ აუცილებელ სამართლებრივ და საკონსულტაციო დახმარებას საგარეო ურთიერთობათა განვითარების, მოლაპარაკებათა ორგანიზებისა და წარმოების, შეთანხმებათა შეუმუშავების საკითხებში.

3. აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოები აცნობებენ საქართველოს შესაბამის უმაღლეს სახელმწიფო ორგანოს უცხო ქვეყნებთან და მათ რეგიონებთან შეთანხმებათა მომზადებისა და დადების შესახებ და უზაზღვან მას შეთანხმებათა ოფიციალურ ტექსტს. აღნიშნულ შეთანხმებებში არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს საქართველოს კონსტიტუციას, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებს და ამ ფედერალურ შეთანხმებას.

4. აფხაზეთის რესპუბლიკის უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოები უფლებამოსილი არიან, შექმნან ოფიციალური პოლიტიკური ფორმირებები, რომლებიც აღიკვეთენ საზოგადოებრივ წესრიგს აფხაზეთის მთელ ტერიტორიაზე, აგრეთვე, საქართველოსა და აფხაზეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციების განმტკიცებულ ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების უზენაესი ღირებულების გათვალისწინებით, უზრუნველყოფენ ტრადიციულ აფხაზეთი ჩვეულებითი სამართლის დაწერილი თუ დაუწერილი ნორმებისა და წესების დაცვას.

მუხლი 7. აფხაზეთის რესპუბლიკის ფინანსები და შემოსავლები

- აფხაზეთის რესპუბლიკას აქვს საკუთარი საფინანსო-საბიუჯეტო სისტემა. რესპუბლიკის საფინანსო-საბიუჯეტო სასრულო შედგება:
 - ფედერალურ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით მთლიანად ან ნაწილობრივ აფხაზეთისათვის გადაცემულ გადასახადებისა და მოსაკრებლობებსაგან;
 - შიდა რესპუბლიკური გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სპეციალური შენატენებისაგან;
 - ფინანსური და ეკონომიკური გათანაბრების საერთო-სახელმწიფოებრივი ფონდიდან გადაცემული თანხებისა და სხვა პირდაპირი ათიგებებისაგან;
 - აფხაზეთის რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქონებიდან მიღებული შემოსავლიდან;
 - საკრედიტო ოპერაციებიდან მიღებული შემოსავლებისაგან.
- აფხაზეთის რესპუბლიკის ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოების სახელმწიფოებრივ, აფხაზეთის რესპუბლიკის ცენტრალურ ბანკსა და საქართველოს ეროვნულ ბანკს შორის შეთანხმების საფუძველზე საქართველოს სახელმწიფოს ეროვნული ვალუტის მონეტებისა და უკუივრების განსაზღვრულ ნაწილზე შეიძლება გამოისახოს** აფხაზეთის ისტორიული ძირითვები, საზოგადო მოღვაწეი, აფხაზეთის გერბი და ალამი, აფხაზეთის ტერიტორიაზე არსებულ ისტორიულ ნაგებობათა და კულტურის ძეგლთა გამოსახულებანი და აფხაზეთის კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა ისტორიული და სახელმწიფოებრივ მნიშვნელობის საგნები. ისინი მიმოქცევაში არიან საქართველოს სახელმწიფოს მთელ ტერიტორიაზე და აქვთ ისეთივე ღირებულება და მსყიდველობითი უნარი, როგორც საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ემისირებული ეროვნული ვალუტის სხვა მონეტას და უკუივრას.

მუხლი 12. აფხაზეთში განლაგებული სამხედრო ძალები

ამ ფედერალური შეთანხმების ამოქმედებიდან სამი წლის განმავლობაში აფხაზეთის რესპუბლიკაში განლაგებული საქართველოს შეიარაღებული ძალები კომპლექტდება ტერიტორიული პრიციპის მიხედვით: აფხაზეთის მოქალაქეთა და მომსახურეების თავისუფლად გადაადგილებას, გარდა ამ შეთანხმების მე-16 მუხლით დადგენილი შემთხვევისა.

მუხლი 13. ნორმათა იერარქია

1. საქართველოს კონსტიტუცია და ეს ფედერალური შეთანხმება სახელმწიფოს უზენაესი კანონია. ყველა სხვა სამართლებრივი აქტი, მათ შორის აფხაზეთის რესპუბლიკის კანონმდებლობა, უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს კონსტიტუციას და ამ ფედერალურ შეთანხმებას. საქართველოსა და აფხაზეთის რესპუბლიკის კანონმდებლობით უნდა შესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს. საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებასა და შეთანხმებას, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას, აკანონმდებოდა ამ ფედერალურ შეთანხმებას, აქვს უპირატესი ძალა საქართველოსა და აფხაზეთის რესპუბლიკის ნორმატიული აქტების მიმართ.

ამ შეთანხმების მე-4 მუხლით

აფხაზეთის რესპუბლიკის განსაკუთრებულ გამგებლობას მიკუთვნებულ სფეროებში აფხაზეთის რესპუბლიკის სამართლის ნორმებს აქვს უპირატესი ძალა

რისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა.

2. საქართველოს სახელმწიფო ცნობს და იცავს ადამიანის საყოველთაოდ აღიარებულ უფლებებსა და თავისუფლებებს, როგორც წარუვალ და უზენაეს ღირებულებებს. ხელისუფლების განხორციელებისას ხალხი და სახელმწიფო შეზღუდული არიან ამ უფლებებითა და თავისუფლებებით, როგორც უშუალოდ მოქმედი სამართლით.

3. აფხაზეთის რესპუბლიკა ცნობს და იცავს ამ მუხლის მე-2 პუნქტში მითითებულ ადამიანის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს, როგორც წარუვალ და უზენაეს ღირებულებებს. ხელისუფლების განხორციელებისას აფხაზეთის რესპუბლიკა შეზღუდულია ამ უფლებებითა და თავისუფლებით, როგორც უშუალოდ მოქმედი სამართლით.

მუხლი 10. საკონსტიტუციო სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება

1. საქართველოს ყველა მოქალაქეს უფლება აქვს, საარჩლით მიმართოს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს, თუკი თვლის, რომ ნორმატიული აქტით დაირღვა საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავით უზრუნველყოფილი მისი ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები.

2. აფხაზეთის რესპუბლიკის მოქალაქეს უფლება აქვს, საარჩლით მიმართოს აფხაზეთის რესპუბლიკის საკონსტიტუციო სასამართლოს, თუკი თვლის, რომ აფხაზეთის ნორმატიული აქტით დაირღვა აფხაზეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციით უზრუნველყოფილი მისი ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები.

3. აფხაზეთის რესპუბლიკის მოქალაქეს, როგორც საქართველოს მოქალაქეს, უფლება აქვს, საარჩლით მიმართოს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს, თუკი თვლის, რომ აფხაზეთის რესპუბლიკის ან საქართველოს ნორმა

გავრად მადი, ვიდრა ერთი კონცერტი

B2

აჭარის ყოფილი ლიდარის სანდიმანტალური შეხვედრა გავრთან ოპარის ერთ-ერთ სოლისტთან

B3

მაოთხიდან მაოთხადში

პოეტი და ფედერეი ნახევარფინალში შეხვედრიან ერთმანეთს.

B5

სასამართლო ხელისუფლებაში ვარ მოხარხდა ოაზისის შექმნა

არ შეიძლება, ერთი სისტემა განვითარდეს და მეორე ჭაობში იმყოფებოდეს

თამარ ხორბალაძე

ორი დღეა, პალიკო კუბლაშვილი იუსტიციის საბჭოს ახალი მდივანია. იურისტი, რომელმაც თავისი პირველი სამუშაო გამოცდილება სწორედ იუსტიციის საბჭოში, მიხეილ სააკაშვილის სახელთან დაკავშირებული პირველი რეფორმის განხორციელების პროცესში უშუალო მონაწილეობისას მიიღო. შემდეგ მისი კარიერა ისევ და ისევ სტრუქტურული რეფორმების ავტორ სტრუქტურებში - შემოსავლების სამინისტროში, ანტიკორუფციულ საბჭოში, უკანასკნელ პერიოდში კი - უშიშროების საბჭოში ანტიკორუფციული დეპარტამენტის ხელმძღვანელის რანგში გაგრძელდა. დღეს პალიკო კუბლაშვილი თავის "ძველ" სამსახურს ახალი რეფორმების ჩასატარებლად უბრუნდება. დღესვე საქართველოს პარლამენტი მესამე მომენით განიხილავს საკანონმდებლო ცვლილებებს, რომლებიც იუსტიციის საბჭოს ფუნქციებს ძალიან სერიოზულად ზრდის:

- იუსტიციის დღევანდელი საბჭო თავისი ფუნქციებით, თავისი დატვირთვით რადენად განსვავდება იმ საბჭოსაგან, რომელშიც სასამართლო რეფორმის პირველ ეტაპზე დაწყებული მუშაობა?

- შეიძლება ითქვას, საბჭო ჯერ კიდევ ფორმირების პროცესშია. ანუ, დღეს პარლამენტმა უნდა მიიღოს ცვლილებები, რომელთა ძალაში შესვლის შემდეგ იუსტიციის საბჭო სრულიად ახალ დატვირთვას მიიღებს.

როცა, თავის დროზე, იუსტიციის საბჭო იქმნებოდა, იყო საუბარი, რომ იგი ყველა იმ ფუნქციით უნდა არსებულყო, რომელიც ასეთ საბჭოებს ევროპულ ქვეყნებში გააჩნია. ანუ, მას უნდა ჰქონოდა ადმინისტრირებასთან, მატერიალურ-ტექნიკურ უზრუნველყოფასთან, საკადრო საკითხთან დაკავშირებული ყველა ფუნქცია. მაგრამ მაშინ, თქვენ გასსოვთ, ყველა გადაწყვეტილება მიიღებოდა პოლიტიკური კომპრომისების, ძალთა თანაფარდობის დაცვის პრინციპებით და საბჭო გამონაკლისად ვერ ჩამოყალიბდა: იუსტიციის საბჭოს შექმნის დროს კომპრომისი დაშვებული იქნა - კადრების შერჩევასთან და გამოცდებთან დაკავშირებული ფუნქციები გადაეცა იუსტიციის საბჭოს, დანარჩენი ფუნქციები კი სასამართლო ხელისუფლების სხვადასხვა რგოლში გადანაწილდა. ანუ ჩვენ, საბოლოო ჯამში, ისეთივე ნახევარფაბრიკატი მივიღეთ, როგორიც იმპაინდულ სახელისუფლებო სტრუქტურაში ხშირად გვხვდებოდა. თუმცა, აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ თავის დროზე, იუსტიციის საბჭოს საქმიანობა უდავოდ პროგრესული იყო, მოსამართლეთა შერჩევის პროცედურების დახვეწა ძალიან დიდი, წინგადადგმული ნაბიჯი იყო, მაგრამ ამას თანმიმდევრული ცვლილებები, თანმიმდევრული რეფორმები არ მოჰყვა, შესაბამისად, პროცესიც შეჩერდა.

- შემოთავაზებულ ცვლილებებს რაც შეეხება - როგორც ამბობენ, ამ ცვლილებებით იუსტიციის საბჭოს ფუნქციები განსაკუთრებით იზრდება და მას არა მხოლოდ სასამართლოებზე, არამედ პროკურატურაზეც ენიჭება ზედამხედველობის ფუნქცია.

- დავაკონკრეტებ, თუ რისი მიღება გვინდა ამ ცვლილებებით. ამ ცვლილებებით გვსურს, პრეზიდენტის სათაბითრო ორგანოში ერთად მოეწყოს თავი ისეთ ფუნქციებს, როგორიც არის დისციპლინარული სამართალწარმოების ფუნქციები, კადრების შერჩევის ფუნქციები და მატერიალურ-ტექნიკური და ფინანსური უზრუნველყოფის ფუნქციები და ამასთან დაკავშირებული სოციალური ფუნქციები.

მარტივად რომ ვთქვათ, პრეზიდენტი არის სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის გარანტი. ამიტომ, პრეზიდენტთან არსებულმა სათაბითრო ორგანომ უნდა იზრუნოს, რომ მოსამართლეთა ხელფასები იყოს მაღალი, მათი სამუშაო პირობები იყოს ნორმალური, სასამართლოების შენობები არ ინგროდეს, მოსამართლეების დამოუკიდებლობის რეალური გარანტიები არსებობდეს.

არ შეიძლება, ზემდგომი მოსამართლე იყოს ჭალათი ქვემდგომისთვის პასუხისმგებლობის საკითხს ყველანაირად იქვემდებარებდეს.

კორუფციული სამართლდარღვევის გამოვლენა არის ძალიან რთული, მით უმეტეს, მაშინ, როცა საქმე კვალიფიციურ მოსამართლეებთან გვაქვს, რომელთაც შეუძლიათ, არა მხოლოდ გარიგებაში შევიდნენ, არამედ არასათანადო გადანყვებით დაასაბუთონ.

კონკრეტულ პროცესებში ჩარევას არავის ვერჩევდი. არ შეიძლება, მოსამართლის გადანყვებით ყოველთვის ყველასთვის მოსაწონი იყოს.

ეს, ამიტომ ყველა ეს საკითხი, მათ შორის - კადრების შერჩევა, იუსტიციის საბჭოს პრეროგატივა იქნება. ამას გარდა, იუსტიციის საბჭოს მოსამართლის მიმართ დისციპლინარული დევნის აღძვრის უფლება მიენიჭება, რაც იუსტიციის საბჭოსთვის თვისობრივად ახალი ფუნქციაა.

- დღემდე ეს ფუნქცია ვის გააჩნდა?

- აქამდე ეს ფუნქცია უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს ჰქონდა. პრაქტიკამ გვაჩვენა, რომ ეს გაუმართლებელი იყო. ეს უფლება წლების განმავლობაში არ იყო გამოყენებული მოსამართლეების მიმართ.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ცვლილება დისციპლინარულ სამართალწარმოებაში, რომელიც საბჭოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების მიმართაც აძლევს დისციპლინარული დევნის აღძვრის უფლებას. უზენაესი სასამართლო დღემდე, საერთო სასამართლოების სისტემიდან, პრაქტიკულად, ამოვარდნილია - სხვა საკითხებს თავი რომ დაეანებოთ, როდესაც კანონის დარღვევაზე დისციპლინარული დევნის აღძვრის უფლება უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს აქვს, რეალურად, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების პასუხისმგებლობა ამ რგოლიდან მთლიანად ვარდება.

რატომ არ შეიძლება ამ ფუნქციის დატოვება სასამართლოსთვის?

სასამართლო ხელისუფლება არ არის ვერტიკალური ხელისუფლება, სადაც ზემდგომი არის ერთპიროვნული მმართველი, რომელიც უნდა აწინილებდეს ფინანსებს, საყვდურს უცხადებდეს ქვემდგომ მოსამართლეებს. ეს არის პორიზონტალური სისტემა, სადაც ყველა მოსამართლე თანაბარი დამოუკიდებლობით სარგებლობს. მათ მიმართ ყველა სახის დისციპლინარული ღონისძიებების

- იუსტიციის საბჭო არის პრეზიდენტის სათაბითრო ორგანო. რეალურად, სასამართლო ხელისუფლება დამოუკიდებელი უნდა იყოს და, მათ შორის, დამოუკიდებელი უნდა იყოს პრეზიდენტის შემოქმედებისაგან. ასეთი უფლებების იუსტიციის საბჭოს ხელში აღმოჩენა სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობას ხომ არ შეზღუდავს?

- ვერ დამისახელებთ ქვეყანას,

ოაზისის შექმნა. არ შეიძლება ერთი სისტემა განვითარდეს და მეორე ჭაობში იმყოფებოდეს. თუ გვინდა, რომ სასამართლო პროცესი მაქსიმალურად გამჭვირვალე და ობიექტური იყოს, მხოლოდ მოსამართლე კი არ უნდა იყოს პროფესიონალი, არამედ ბრალდება უნდა იყოს წარმოდგენილი პროფესიონალურად, კვალიფიციური პროკურორის მიერ. და არ უნდა იყოს მუდმივად ბრალდებები,

არამედ არასათანადო გადანყვებით დაასაბუთონ.

ამიტომ, ამ დროს ძალიან მნიშვნელოვანია თავად საზოგადოების აქტიურობა, რაც დღეს ამკარად არასაკმარისია. კონკრეტულ მაგალითის მოგიყვანთ: ცხელი ხაზით იუსტიციის საბჭოში შემოვიდა ერთ-ერთი ადვოკატის განცხადება, რომელიც მიუთითებდა, რომ თბილისის ერთ-ერთ სასამართლოში მას ფულს სძალავდნენ არა მხოლოდ მოსამართლეები, არამედ აპარატის თანამშრომლები. როცა იგი საბჭოში მოინიჭეს, არაუთუ ახსნა-განმარტება მისცა, ეს ფაქტი საერთოდ უარყო. ასეთი დამოკიდებულების პირობებში ჩვენ უძლური ვიქნებით, რამე გავაკეთოთ. გარდა ამისა, უშუალოდ ქრთამის აღების ფაქტი, ალბათ, ოპერატიული სამუშაოს საქმიანობის საგანია და ასეთ ფაქტებს ყურადღება შესაბამისმა სტრუქტურებმა უნდა მიაქციონ.

- როგორ შეაფასებთ ბოლო თვეების განმავლობაში სასამართლო სისტემის მუშაობას და იმ ფაქტს, რომ ამ თვეებში ერთი და იგივე სტანდარტული ფორმით - იარაღისა და ნარკოტიკების აღმოჩენის საფუძველზე პატიმრებენ ადამიანებს? ამის ირგვლივ საკმაოდ სერიოზული აჟიოტაჟი იყო ატეხილი.

- ეს კონკრეტული სასამართლო პროცესის საკითხებია და კონკრეტულ პროცესებში ჩარევას არავის ვურჩევდი. არ შეიძლება, მოსამართლის გადაწყვეტილება ყოველთვის ყველასთვის მოსაწონი იყოს. როცა ორი ადამიანი დავობს, ერთ-ერთი ყოველთვის განაწყენებული რჩება. ასეთ რამეს გვერდს, ალბათ, ვერასოდეს აუვლით, იქნება ბრალდებები, მათ შორის, ალბათ - ბევრი უსაფუძვლო ბრალდება. თუმცა, კორუფციული გარიგების და უკანონოების ფაქტი თუ არ დასტურდება, მოსამართლის მიერ გამოტანილ განაჩენზე რაიმე სახის ზემოქმედება, გარდა პროცესუალური გასაჩივრებისა, არ უნდა მოხდეს.

სასამართლო ხელისუფლება არ არის ვერტიკალური ხელისუფლება. სადაც ზემდგომი არის ერთპიროვნული მმართველი, რომელიც უნდა აწინილებდეს ფინანსებს, საყვდურს უცხადებდეს ქვემდგომ მოსამართლეებს. ეს არის პორიზონტალური სისტემა. სადაც ყველა მოსამართლე თანაბარი დამოუკიდებლობით სარგებლობს.

ლევან ხარაშვილი, ფოტო

ლავა ბუღაძის სკატი

კინო ვიდეოთამაზად გადაიქცა

ემირ კუსტურიცა ბულგაკოვის შესახებ

ბოსნიელი რეჟისორი მუსულმანური სახელით და სერბიული გვარით, ავტორი ფილმებისა: "შოშათა ჟამი", "არიზონა - ოცნება", "თეთრი კატა, შავი კატა" – ეს ემირ კუსტურიცაა და მის შემოქმედებს ყველა იცნობს. მაყურებლის გასაკვირად, კუსტურიცას ახალ ფილმს – "ცხოვრება არაჩვეულებრივია" კანის ფესტივალზე არავითარი ჯილდო არ მიუღია. თუმცა, როგორც ჩანს, რეჟისორს ეს ამბავი დიდად არ განუცდია და თავის მუსიკალურ ჯგუფთან ერთად გასტროლებზე გაემგზავრა. შუალედში მოსკოვში XXVI საერთაშორისო კინოფესტივალზეც "შეიარა" და იქიდან პრიზით ხელდამშვენებულიც წამოვიდა – "მსოფლიო კინემატოგრაფში შეტანილი წვლილისათვის". ეს ინტერვიუც ცნობილ რეჟისორთან რუსულ პრესაში გამოქვეყნდა.

- თქვენს ფილმში სერგების მიმართ სიმპათია იგრძნობა. თქვენ სერგებისკენ ხართ?

- თქვენ მიგაჩნიათ, რომ თუ მთავარი გმირი სერბი კარგი ადამიანია, ამის მიღმა რეჟისორის რაღაც გარკვეული იდეოლოგიური ჩანაფიქრი იმალება? ასეთ პოზიციას არაფერი აქვს საერთო ხელოვნებასთან. მე ჩემს გმირებს არ ვყოფ დადებით და უარყოფით პერსონაჟებად, როგორც, მაგალითად, კოვბოურ ფილმებში. საავტორო კინოში ყველაფერი გაცილებით უფრო რთულია. ჩემს ფილმს რეალური მოვლენები უდევს საფუძვლად. სარაევოს მახლობლად ერთი სერბი ცხოვრობდა, რომლის ვაჟიც ომის დროს დაიკარგა ბოსნიამ. მან მუსულმანი ქალი აიყვანა მიქელადა; იმედი ჰქონდა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს შვილს იპოვოდა და მიქელას საკუთარ ვაჟში გაცვლიდა. დრამატული კოლოზიაა, შექსპირის კალამს რომ შეჰყვრის, ისეთი.

- 90-იანი წლების დასაწყისში თქვენ უფრო მკვეთრ პოლიტიკურ განცხადებებს აკეთებდით...

- რადიკალურად განწყობილი არასოდეს ვყოფილარ, ყოველთვის ვაფურობდი ლოგიკას. პრინციპში იუგოსლავია ერთადერთი ქვეყანა იყო მსოფლიოში, რომელიც ცივი ომის დროს კარგად ცხოვრობდა, რომელსაც შექმნილი სიტუაციიდან გვარანია სარგებელიც ჰქონდა. მაგრამ, როცა ყველაფერი შეიცვალა, ქვეყანა დაიწვრა. დაიწვრა, რადგან აღარ არსებობდა ის პირობა, რაც მას შიგნიდან ამთლიანებდა, მის კონსოლიდაციას უწყობდა ხელს. იუგოსლავია არასოდეს ყოფილა "ზახლის საყურობლე", როგორც ამას ზოგიერთი პოლიტიკოსი ამტკიცებს. მაგრამ ერთიანი, მრავალეროვანი სახელმწიფოს შექმნა აქ არ მოხერხდა. რაც შეეხება ჩემს იდეოლოგიურ სიგიჟეს, რაზეც ხშირად ლაპარაკობენ, ეს სხვა არაფერია, თუ არა ლეგენდა, რომლითაც ჩემი სახელია მოცული.

- თქვენს ფილმები ცხოვრებაში იგვეჩვენება. როგორ ფიქრობთ, რა არის ამის მიზეზი, ის, რომ თქვენ სამყაროს დაუპირის-

ნასტასენიარაუნა ფოტო

პირდით თუ ის, რომ მიიღეთ სამყარო ისეთი, როგორიც არის?

- სამწუხაროდ, თანამედროვე კინოსუერთების უმეტესობა ისეა გადაღებული, თითქოს კოსტიუმს კერავენო: მთელი ტექნოლოგია გააზრებულია, არაფერი ზედმეტი არ არის. ერთი მკვეთრად გამოხატული ტენდენცია შეინიშნება - დადებითი ემოციებისა და კეთილშობილური გრძნობების ჩვენება სირცხვილია. ბუნებრივი სიკეთე იცვლება ცნებით "საკულტო", რაც ნიშნავს ცივს, განმდგარს, გულგრილს. ხელოვნებას ასეთი მოთხოვნა ნაუყვევს – მან ნეიტრალური გრძნობები უნდა გამოიწვიოს, სულს არ უნდა შეეხოს, არც ერთ შემთხვევაში. ეს ძალიან ცუდია. კინო თანდათან ვიდეოთამაზად გადაიქცა, გართობად.

მე კი მგონია, რომ ხელოვნებასა და კულტურას თერაპიული ზემოქმედების ძალა აქვს. ვცდილობ, ისეთი ფილმები გადავიღო, რომლებიც შეძლებენ ადამიანებს იმედი დაუბრუნონ და ხელი შეუწეონ სასიცოცხლო ენერგეტიკის აღდგენას. ახლა მე ასეთ ექსპერიმენტს ვატარებ. ბელგრადის სულთი ავა-დმოფოთა კლინიკაში პაციენტებს სამკურნალო მიზნით ჩემს ფილმებს უჩვენებენ. იმედი მაქვს, მალე ამ ფილმების დადებითი შედეგი გამოჩნდება.

- ხომ არ გეჩვენებათ ზოგჯერ, რომ სამყარო თქვენ გარშემო ირეალურია?

- მართლაცდა, ბოლო წლებში საზღვარი გამოვრინელ სამყაროსა და რეალურ სამყაროს შორის შეუძნევლად ქრება. ამას პროგრესი უწყობს ხელს. ახლა კომპიუტერუ-

ლი ტექნოლოგიების დახმარებით ნებისმიერი მონტაჟის გაკეთება შეიძლება, შეიძლება გადაიღო რეალური ადამიანები ისეთ გარემოცვაში, რომელშიც ისინი არასოდეს ყოფილან. ასეთ ტექნოლოგიებს იყენებს ტელევიზია; ტელევიზია ქმნის იმ წარმოსახვით სამყაროს, რომელიც მხოლოდ ნაწილობრივ არის კავშირში რეალობასთან. ასე გვინერგავენ ტვიზში საჭირო იდეას. ეს კი უკვე ცნობიერებით მანიპულირებაა.

- არ გაღელვებთ ის ფაქტი, რომ პოლიტიკურ არაკორექტულობაში გდევნებარას?

- ამით ძალიან ვამაყობ. იყო პოლიტიკორექტული - ეს იგივეა, იყო იდიოტი. პერსპექტივა - გუყურო სამყაროს ორი ან სამი მსოფლიო ტელეკომპანიის თვალით სრულიად არ შეესაბამება ჩემს ინტელექტუალურ ცნობისნადილს. და ჩემ მიერ ნაკთხულ წიგნთა რიცხვიც მაძლევს საშუალებას, რომ ასეთი რაღაცებისგან შორს დავიჭირო თავი.

- დასავლეთშიც ისე კარგად მიიღეს თქვენი ფილმები, როგორც რუსეთში?

- იქ აღიარება, რა თქმა უნდა, მაქვს. მაგრამ, ეს აღიარება არაა ისეთი მასშტაბის, როგორიც აქ. რუსი მაყურებელი ჩემ მიერ ეკრანთან გაშვებულ თითოეულ სიგნალს ითვლის, დასავლელ მაყურებელს კი დრო სჭირდება იმისათვის, რომ ჩაუღრმავდეს ფილმის სტილისტიკას და გაიგოს ჩემი ოუმორი. მაგრამ, დასავლეთი ერთ მთლიანობად არ უნდა აღვივათ. მაგალითად, ესპანეთში ჩემს ფილმს - "შავი კატა, თეთრი კატა"

დღემდე ყოველი ფეხის ნაბიჯზე ატრიალებენ.

- მოსკოვში ყოფნისას თქვენ გადაწყვეტით მოგანახლებინათ ის ადგილები, რომლებიც ბულგაკოვის სახელთანაა დაკავშირებული. ხომ არ გქონიათ ბულგაკოვის ყველაზე ცნობილი რომანის - "ოსტატი და მარგარიტა" ეკრანიზაციის სურვილი? ან, იქნებ, თავს იკავებთ ცრურწმენის გამო, ისევე როგორც სხვა რეჟისორებს, რომლებიც ამ საქმეს შეეჭიდნენ, მაგრამ რაღაც ეშმაკეულმა ხელი შეუშალა?

- ამაზე ხშირად ვფიქრობ. და, როგორც მსახიობი, უარს არ ვიტყვდი კატა ბეჰმონტის თამაშზე. ერთხელ ერთმა პროდიუსერმა მაცდური წინადადება შემომთავაზა: შენ "ოსტატი და მარგარიტა" გადაიღე და არა აქვს მნიშვნელობა, რა დაჯდება ეს გადაღებებიო. მან მხოლოდ ერთი პირობა წამიყენა - ფილმი ინგლისურენოვანი უნდა ყოფილიყო. ვინაიდან ამ პროექტით მოხიბლული არ დავრჩენილაო, იძულებული გახდი უარი მეთქვა; ვერ წარმომიდგენია, როგორ უნდა შეეუხამო ინგლისური ენის მელოდიაკა მოსტოვლუციიური მოსკოვის დეკორაციებს და ბულგაკოვის გმირებს. მაგრამ, დიდი იმედი მაქვს, რომ ოდესმე ამ იდეას დაეუბრუნდები. ჩემი აზრით, "ოსტატი და მარგარიტა" ერთ-ერთი საუკეთესო ნაწარმოებია, რაც კი ოდესმე დაუწერიათ. ბორხესის პროზა რომ არ ყოფილიყო, მაშინ ვიტყვიდ, რომ ეს საუკეთესო თანამედროვე რომანია. გენიალური კომპოზიცია აქვს, ეკრანზე კარგი გადმოსატანი იქნება.

„თეთრი ოფიცრების“ მხატვარი

თაონა ჭაფარიძე

“9 აპრილი ზუსტად ერთი თვის მომხდარი იყო, როცა მე, მერაბ აბრამიშვილი, მიშა იაშვილი და ლადო ტატიშვილი ვარშავაში გაემგზავრეთ. იქ გამოვინა გექონდა. იმ პერიოდში ვარშავაც მიტინგებს მოეცვა. იქაურ განმათავისუფლებელ მოძრაობას მახსოვს ორგანიზაცია "სოლიდარნოსტი" ედგა სათავეში. საბჭოთა იმპერიისაგან პოლონეთიც, ისევე როგორც მთელი აღმოსავლეთ ევროპა, თავის დაღწევას ლამობდა. იქაც ირბოდა მიტინგები და მახსოვს, რომ ისეთივე სიტუაციაში აღმოვჩნდით, როგორშიც ერთი თვის წინ თბილისში ვიყავით.” – იხსენებს დღეს უკვე პოსტსაბჭოთა ეპოქის ვარშავიდან ახლად დაბრუნებული მხატვარი **ლევან ჭოლოშვილი** და მიაჩნია, რომ დღევანდელი ვარშავა ძლიერ განსხვავდება 15 წლის წინანდელი ვარშავისაგან, თუმცაც იმით, რომ დღეს იქ უკვე დამოუკიდებელი საქართველოს წარმომადგენლობა არსებობს.

სწორედ ვარშავაში საქართველოს წარმომადგენლის, **ბატონ შოთა ასათიანისა** და მისი მეუღლის **ეკა დვალისხილის პატიონაჲთ** ივნისის დასაწყისში ქართული კულტურის დღეები გაიმართა. ვარშავის ცენტრში, მაზოვეცკის სახელობის კულტურის სახლი უამრავი სტუმრით - უცხოელი დიპლომატებით, ქართველი ემიგრანტთა ახალი თუ ძველი თაობითა და, უბრალოდ, ქართული ხელოვნებით დაინტერესებული ადამიანებით აივსო. კულტურის სახლის სამი სართულის საგამოფენო სივრცე

ლევან ჭოლოშვილი (მარცხნივ) გამოფენის გახსნაზე მასპინძელთან და საქართველოს ოფიციარებთან წარმომადგენლებთან ერთად

საქართველოს კულტურის ძეგლთა ამსახველ ფოტოგამოფენას, ფოტო-ხელოვან გაია ჩხატარაძეილის ფოტოებს, "ხელოვნების საერთაშორისო ცენტრის" მიერ ვარშავაში საგამოფენოდ წაღებულ ქართული ხალხური რეწვის ნიმუშებსა და სამუზეუმო ას-ლებსა და მხატვარ ლევან ჭოლოშვილის ფერწერულ ტილოებს დაეთმო.

“ჩემი ნამუშევრები ასეთი სახელწოდებით გაეაერთიანე: "სად არის პოლონეთის მეფე." – ეს ფრაზა მე-17-ე საუკუნის ცნობილი იტალიელი მისიონერისა და მოგზაურის – კასტელის ჩანაწერებიდან ამოვიღე.” – მისხნის ვარშავიდან ახლად დაბრუ-

ნებული მხატვარი, რომელსაც "ხელოვნების საერთაშორისო ცენტრში" შეეხვედი.

ვინც ლევან ჭოლოშვილის მხატვრობას ცოტათი მაინც იცნობს, აღბათ არ გაუკვირდება გამოფენის ასეთი დასათაურება. მეფეები და არისტოკრატია ხომ მის ნამუშევრებთან ასოცირდება, მაგრამ პოლონეთთან ჭოლოშვილის ფერწერის კავშირი კიდევ უფრო საინტერესო აღმოჩნდა:

“თითქმის ყოველი ჩემი პორტრეტი, რომელიც ძველი ფოტოების მიხედვით არის შესრულებული, პოლონეთთან დაკავშირებული აღმოჩნდა. მი-გეხსენებათ, საქართველოში პოლო-

ნური დიასპორა მეცხრამეტე საუკუნიდან არსებობს. პოლონეთი, ისევე როგორც საქართველო, რუსეთის იმპერიის შემადგენელი ნაწილი იყო. და, ისევე როგორც საქართველოს, პოლონურ განმათავისუფლებელ მოძრაობასაც არისტოკრატის წარმომადგენლები ედგნენ სათავეში. როგორც იმპერიის მტრებს, მათ სასჯელის მოსახველად კავკასიაში, ხშირად საქართველოში ასახლებდნენ. ქართველი და პოლონელი არისტოკრატია ერთმანეთს ისე შეერწყა, რომ დღეს თითქმის ყველა ძველ თბილისურ ოჯახს, აუცილებლად ჰყავს პოლონელი წინაპარი. შემორჩენილია მათი ფოტოებ-

იც. ამ ფოტოებიდან ისინი ჩემს ტილოებში გადმოდიან. მაგალითად, ასე მაქვს შექმნილი დილევსკის პორტრეტი. მისი ფოტო ვახუშტი კოტეტიშვილის ოჯახში ენახე. გამოფენაზე აღმოჩნდა, რომ კულტურის სახლის დირექტორიც დილევსკი ყოფილა და ძალიან გაეხარდა ამ ნამუშევრის ნახვა. ერთი პორტრეტი პოლონურ ეროვნულ სამოსში გამოწყობილი აფხაზეთის უკანასკნელი მთავრის – გიორგი შერვაშიძისაა. თავის დროზე მისი ფოტო ნათია ამირეჯიბმა (მისმა შვილიშვილმა) გადმოიტცა და ამისხნა, რომ ერთი პერიოდს გიორგი შერვაშიძეს პოლონეთში მთავარმართებლის პოსტზე ეკავა და ფოტოზე პოლონურ ტანისაც მოსდებოდა. რომელი ერთი აღვნიშნო, ქართველი და პოლონელი არისტოკრატისა რომ ბევრი საეროო აქეთ, ამისათვის მარტო ნატო ვაჩნაძე და ძმები ზდანევიჩიკი კმარა.” – ასე ხსნის მხატვარი თავისი ფერწერის პოლონურ კონტექსტს.

მაგრამ ადრე, ჯერ კიდევ საბჭოთა ეპოქაში მისი ტილოები ძველ არისტოკრატისთან და შესაბამისად ცენზურათანაც ასოცირდებოდა: **“იმის გამო, რომ მე ვხატავდი ათვით ოფიცრებსა და მღვდლებს, მთავრ ჩემი შემოქმედება საბჭოთა ცენზურისათვის საეჭვოდ ითვლებოდა.**

ოფიციალურ გამოფენებში მონაწილეობის მიღება, მით უმეტეს, საზღვარგარეთ გამოფენა, აკრძალული მქონდა 1975-იდან 1985 წლამდე. ე. ი. მანამდე ვიდრე "პერესტროიკის" სი-ომ არ დაბეჭრა. ოფიციალურად 10 წლის დაგვიანებით გამოვიფინე და აუცილებლად ჰყავს პოლონელი წინაპარი. შემორჩენილია მათი ფოტოებ-

კატასტროფა.” – მიაშობს მხატვარი ვინტერესდები, როგორ და რა ვითარებაში მოხდა მისი პირველი გასე-ლა დასავლეთში.

“ეს 1987 წელს მოხდა. ჯერ ზუსტად არც კი ვიცოდით, რომ ერთ წელიწადში საბჭოთა კავშირი დაიშლება და, მე, ირაკლი ფარჯიანი, ქეთი ბაბელი და გია ბუღაძე დაგვიბარეს კულტურის სამინისტროში და ავგისხნეს, რომ პალერმო თბილისთან დაძმო-ბილებული ქალაქია და სწორედ იქ უნდა მოეწყოს ჩვენი გამოფენა, და რომ ჩვენთან ერთად მოდის მათა პლისე-კაია და ვიკალური ინსტრუმენტული ანსამბლი "ივერია" – სიურეალიზმია აბა რა არის” – ივინის მხატვარი. ჩვენს საუბარში მხატვარი გეგა პაქსა-შვილი ერევა: “გე იგივეა, რაც ანეკდო-ტი დათა თუთაშხიაზე, ოლეგ ზლოხინ-ზე და ბრეჟნეზე.” ლევან ჭოლოშვილი კი აგრძელებს თავის მოგონებებს პირველ მოგზაურებაზე “რკინის ფარდ-ის” თემა: “მთელი იქ ყოფნის მანძილ-ზე მოგვეცეს ხუთი-ხუთი დღიარი და ავგვიკრძალეს ნახატების გაყიდვა. მე და ირაკლი ფარჯიანმა ერთად დავხა-ტეთ რაღაც და შემდეგ ლენინში და სივარტეში გადავცავალით”

“დღეს როგორ გეყიდება ნამუშე-ვრები აქ, ჩვენთან?” – ვეკითხები მხატვრას და ვცდილობ, უკვე აღიარებული მხატვრის მაგალითზე ჩვენი არტ-ბაზრის ნიუანსებსა და პრინცი-პებში გავერკვე. **“რომელ პრინციპზე-ზუა საუბარს, როცა კავკაზში ჩემ-ზე იაფი ღირს.** ასეთ პირობებში გა-ყიდვის სურვილი არც კი მაქვს. მირჩენია ნამუშევრები გაყავიქო.” – მე-უბნება მხატვარი მხარე ლიმილი. კომენტარი თქვენთვის მომინდია.

ევროპის ჩემპიონატზე სულ სამი მატილა გამოართვეა. ნახევარფინალისტებს შორის არც იტალიის, არც ინგლისის, არც საფრანგეთისა და არც ესპანეთის ნაკრები გუნდები აღარ არიან. ეს გუნდები ევროპის ჩემპიონატს დროზე ადრე გამოეთიშნენ, მათთან ერთად – მადრიდის "რეალის" ვარსკლავებიც. ვერც ფრანგმა ზიდანმა, ვერც ინგლისელმა ბექჰემმა და ვერც ესპანელმა რაულმა ვერ შეძლეს გულშემატკივართა მოლოდინის გამართლება. ამ გარემოებას ყველა თავისებურად ხსნის. თავისი აზრი აქვს ხოხე ანტონიო კამაროსაც. მადრიდის "რეალის" ახლად დანიშნული მწვრთნელი, რომელიც აქამდე პორტუგალიურ "ბენფიკაში" მოღვაწეობდა, ევროპის ჩემპიონატზე კომენტატორად მუშაობდა. ახლა ის სამშობლოში დაბრუნდა და ევროპის ჩემპიონატზე მიღებული შთაბეჭდილებებს გვიზიარებს.

- ევროპის ჩემპიონატზე თქვენ ესპანეთის ნაკრების მატჩებს უკეთესდით კომენტარს, პორტუგალიიდან დაბრუნების შემდეგ კი არც ერთ ტელეტრანსლაციას არ აცდეთო. რას ფიქრობთ იმაზე, რომ ტურნირიდან ევროპის ხუთი უძლიერესი ნაკრები გავარდა? მთავარი პრობლემა ფეხბურთელების ფიზიკურ მომზადებაში იყო? მომავალ მსოფლიო ჩემპიონატზე უარეს შედეგებს უნდა ველოდოთ?

- არა, დარწმუნებული ვარ, ასეთი რამ არ განმეორდება. აღარასოდეს. პორტუგალიაში ახლა ძალიან ცხელა, თანაც, ევროპის ქვეყნების ეროვნული ჩემპიონატების უმრავლესობა მეტისმეტად დაძაბული გამოდგა და თავისი როლი ამ გარემოებამაც ითამაშა. ვფიქრობ, მსოფლიო ჩემპიონატისთვის ფეხბურთელების მენტალიტეტი შეიცვლება. იქ ამერიკელები და აფრიკელებიც ჩაელენ და ისინი განსხვავებულ რიტმს შესძენენ ტურნირს. ევროპის ჩემპიონატზე კი ყველა გუნდი ერთი და იმავე რიტმით მოქმედებდა. მიუხედავად ამისა, საბერძნეთმა და პორტუგალიამ სხვა სიჩქარეები შემოგვთავაზეს, ამიტომაც არიან ნახევარფინალში. ევროპის ჩემპიონატზე ის იმარჯვებს, ვინც პრესინგით თამაშობს.

- რა აკლადთ გერმანელებს, ფრანგებს, იტალიელებს, ინგლისელებს და ესპანელებს?

- ვთვლი, რომ მათ ფანტაზია და იმპროვიზაცია აკლდათ, ეს კი მაშინ ხდება, როდესაც ფიზიკური ფორმა არ არის წესრიგში. როდესაც ფორმაში არ ხარ, მაშინ მწვრთნელის დავალებებსაც ვერ ასრულებ, ხოლო როდესაც ფორმაში ხარ, მაშინ მონინაა-

კამაროს ფავორიტი პორტუგალიის ნაკრებია

კამაროს პორტუგალიის წარმატების სკერა.

ლმდეგის საჯარიმოში შედიხარ და მას ხიფათს უქმნი.

- ევროპის ჩემპიონატზე თქვენ ოთხი "გალაქტიკოსი" იხილეთ: რაული, ზიდანი, ბექჰემი და ფიგუ. ვერც ერთმა მათგანმა ვერ გაამართლა მოლოდინი. არ გალელვებთ ეს ფაქტი?

- ერთადერთი ფეხბურთელი, რომელსაც "გალაქტიკოსს" უწოდებენ და რომელმაც კარგად ითამაშა, პაველ ნედვედი იყო, ნანილობრიც, ალბათ, ფიგუც. თუმცა, უკანასკნელ მატჩში ფიგუ მატჩის დასრულებამდე 20 წუთით ადრე შეცვალეს, რათა მომავალი მატჩისთვის დაესვენებდათ. არც ანრი ბრწყინავდა. ვარსკვლავებმა ვერ ითამაშეს ისე, როგორც ამას ევლოდით და ეს მხოლოდ "რეალის" ვარსკვლავებს არ ეხება. გაიხსენეთ, როგორ ითამაშეს პოლანდიელებმა შეედების წინააღმდეგ! მხოლოდ ზიდანებში, ბექჰემებში და რაულეში არ არის პრობლემა. ყველა ფეხბურთელი ერთ დონეზე თამაშობდა, ყოველგვარი რიტმის გარეშე.

- დევიდ ბექჰემმა ინგლისურ პრესაში განაცხადა, რომ ევროპის ჩემპიონატს მეტისმეტად ცუდ ფიკურ ფორმაში შეხვდა და ეს იმით ახსნა, რომ მადრიდის "რეალში" ცუდად ამზადებენ ფიზიკური თვალსაზრისით.

- ევროპის ჩემპიონატის მონაწილე ფეხბურთელთაგან მხოლოდ იმ ფეხბურთელებს ვიცნობ, რომელთაც ჩემთან უმუშავიათ - მოკოტა, ფიასასი, სიმპო, ნუნო გომეში, მიგელი და პეტი. მე კარგად ვიცი, თუ რისი ბრალია ამ ფეხბურთელების კარგი თუ ცუდი თამაში. მაგრამ მე არ ვიცი, თუ როგორ ივარჯიშეს გასულ სეზონში "რეალის" ფეხბურთელებმა. ასე რომ, თქვენს კითხვას ვერ ვუპასუხებ. მხოლოდ ის ვიცი, რომ ფეხბურთელი, რომელსაც საკუთარი შესაძლებლობების დემონსტრირება და "რეალის" მსგავს კლუბში მოხვედრა მოჰმავალი მატჩისთვის წინააღმდეგ! მხოლოდ ზიდანებში, ბექჰემებში და რაულეში არ არის პრობლემა. ყველა ფეხბურთელი ერთ დონეზე თამაშობდა, ყოველგვარი რიტმის გარეშე.

- და თქვენ შეძლებთ "რეალის" ფეხბურთელების ფიზიკური ფორმის აღდგენას?

- დიას. და ეს თავად ფეხბურთელებმაც კარგად იციან. ისინი ყველაზე მეტად არიან დაინტერესებული, რომ თავიანთი საუკეთესო თვისებები წარმოაჩინონ, განსაკუთრებით "რეალის" შემადგენლობაში ჩატარებული წარუმატებელი სეზონისა და ევროპის ჩემპიონატზე განცდილი მარცხის შემდეგ. მათ სურთ, რომ კვლავ გახდნენ ისეთი ფეხბურ-

თელები, რომელთაც ყველა ეთაყვანება.

- დაელაპარაკებით თუ არა ბექჰემს, რათა მას ევროპის ჩემპიონატზე გამოუყენებელი პენალტების შემდეგ "ტვინი გაუწმინდოთ"?

- ფრთხილად იყავით. ბექჰემი ის ფეხბურთელია, რომელიც ძალიან ბევრს მუშაობს მოედანზე, ხოლო ინგლისის ნაკრებში მას დიდი პასუხისმგებლობა აკისრია. "რეალში" კი სხვა ფეხბურთელებიც არიან. მან იცის, რომ საჯარიმო დარტყმების შესრულება მოუწევს, მაგრამ მან ისიც იცის, რომ მის გვერდით ზიდანი, ფიგუ, რონალდო, რობერტო კარლოსი და რაული თამაშობენ და მას არ მოუწევს მთელი პასუხისმგებლობის საკუთარ თავზე აღება. ეს ფეხბურთელები თანაზრად გაიანაწილებენ ლიდერის ფუნქციებს. მთავარი, რისი გაკეთებაც მათ მოუწევთ, მადრიდის "რეალის" აღორძინებაა. "რეალი" ხომ თითოეულ მათგანზე, ჩემზე და ყველა სხვა ადამიანზე მაღლა დგას. პირადი საკითხები მე არ მაღელვებს.

- მადრიდის "რეალს", ალბათ, ძალიან წაადგებოდა, თუ 32 წლის ზიდანი საფრანგეთის ნაკრებში თამაშზე უარს იტყუადა...

- ნუ ფიქრობთ ასე. როდესაც ნაკრებში თამაშობ, თვითშეფასების

აღმავლორიდან დასვამდა

ინგლისის ნაკრებისგან ევროპის ჩემპიონატზე ან უდიდეს გამარჯვებას ან უდიდეს სირცხვილს მოელოდნენ. საბოლოოდ არც პირველი მოლოდინი გამოთლდა და არც მეორე. ერიქსონის გუნდი ვკუფიდან კი გავიდა, მაგრამ მეოთხედფინალში პენალტების სერით დაეშვიდობა ტურნირს.

წლევანდელი ევროპის ჩემპიონატი უაღრესად არაპროგნოზირებადი აღმოჩნდა. ისეთმა სპეციალისტმაც კი, როგორიც სვენ-გორან ერიქსონია, ვერ მოახერხა ევარაუდა, თუ როგორ განვითარდებოდა მოვლენები. ამ ჩემპიონატზე სპეციალისტებისთვის, ისევე როგორც გულშემატკივრებისთვის, ძალიან ბევრი სენსაცია მოხდა. ერიქსონმაც კი ფიასკო განიცადა. არადა, მისი დასკვნები ჰაერზე მოტანილ ღიფრებს კი არა, გარკვეულ გათვლებს ემყარებოდა.

შედი სპეციალისტის თქმით, ჩემპიონატის უმთავრესი ფავორიტი გერმანიის ნაკრები უნდა ყოფილიყო. "ფრანგებს, რა თქმა უნდა, შესანიშნავი გუნდი ჰყავთ, მაგრამ, ჩემი აზრით, ფავორიტი გერმანიაა. სხვებისგან განსხვავებით, გერმანიის ნაკრები ყოველთვის იფთხი განწყობით იბრძვის, მაშინაც კი, როცა ცუდ ფეხბურთს თამაშობს, - თავის აზრებს აფრქვევდა ინგლისის ნაკრების მწვრთნელი, - ბუნებრივია, არ უნდა ჩამოვწყოთ ჩემპიონატის მასპინძელი პორტუგალია და ისეთი გუნდები, რომლებიც იტალია, ჩეხეთი და ესპანეთი არიან. მათ სანაქებო კოლექტივი ჰყავთ".

შედგად, ერიქსონის ფავორიტმა ვკუფური ეტაპი ვერ დაძლია. მეორე "ფანტასტიკური" გუნდი მეოთხედფინალიდან გამორიდა. ინგლისის ნაკრების თამაზე კი ერიქსონი თავშეკავებით საუბრობდა: "ჩვენ კარგი გუნდი ვხვდებით. თუმცა, ბევრი რამ იქნება იმაზე დამოკიდებული, თუ როგორ ითამაშებენ ფეხბურთელები ეროვნული ჩემპიონატის უკანასკნელ ტურის მატჩებს. მთავარია, ტრავმა არავინ მიიღოს და ყველა ფეხბურ-

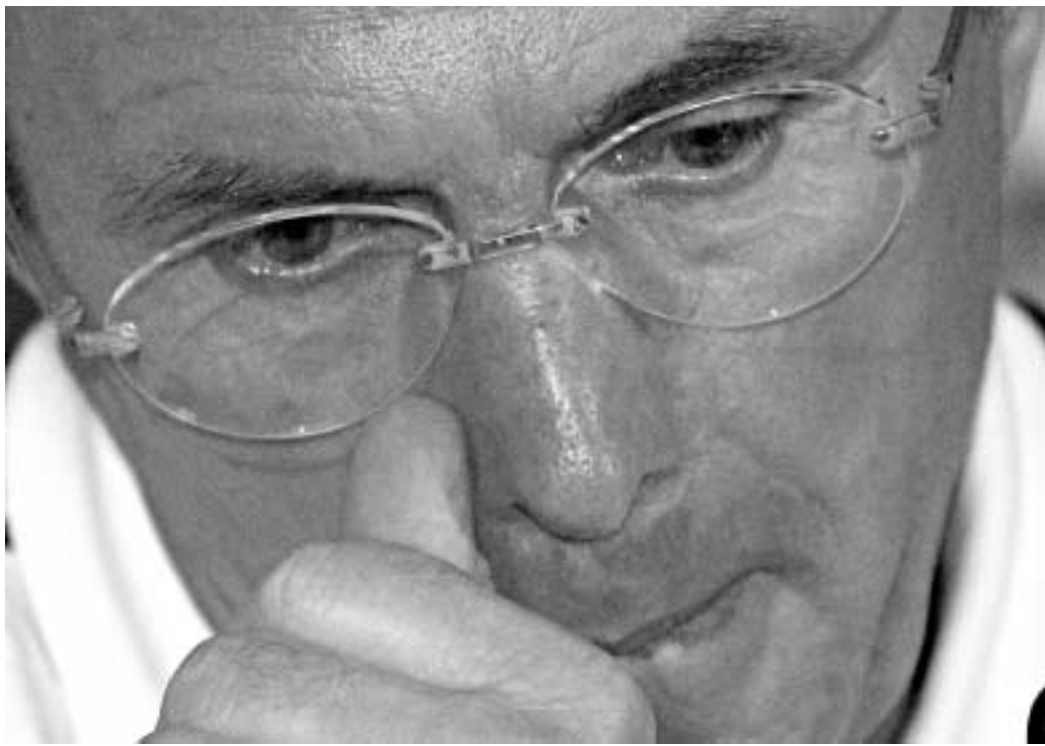
თელი საუკეთესო ფორმაში იყოს".

შემდგომში ერიქსონი შეეცადა, ზურგი გაემკარებინა. ერთ-ერთ პრესკონფერენციაზე მან გაიხსენა, თუ როგორ ჩავარდა საფრანგეთის ნაკრები მსოფლიო ჩემპიონატზე კორეა-იაპონიაში. სპეციალისტმა აღნიშნა, რომ მაშინ ყველა ფეხბურთელი უალრესად გადაღლილი იყო. შეეძმა დაიწუნუნა, რომ მის ფეხბურთელებსაც იგივე პრობლემა აქვთ.

თუმცა, რაც უფრო ახლოვდებოდა ევროპის ჩემპიონატი, ერიქსონის განწყობილება სულ უფრო უმჯობესდებოდა. მას ყველაზე ადრე შემადგენლობის დასახელებაც კი სურდა, მაგრამ გადაწყვიტა, სხვებისთვისაც შანსი მიეცა. შეიცვალა მისი განცხადებების ტონიც: "ინგლისს შანსი აქვს, ტურნირი მოიგოს. ეს ყველამ კარგად იცის. თუ ამას არ შევძლებთ, გულშემატკივრების წინაშე თავის მართლებასაც არ დავინყებ".

ოპტიმისტურად განეწყვენენ ერიქსონის თანამემწეებიც. გუნდის მეორე მწვრთნელმა სტივ მაკლარენმა განაცხადა, რომ ეროვნულ გუნდს ახლა უფრო აქვს ჩემპიონატის მოგების შანსი, ვიდრე ორი წლის წინათ მსოფლიო ჩემპიონატზე. "ჩვენი გუნდი ბევრად უფრო ძლიერია იმ ნაკრებზე, რომელიც იაპონიაში გაემგზავრა, - განაცხადა მაკლარენმა, - ვერ ერთი, პორტუგალიაში გაემგზავრება ხუთი ისეთი ფეხბურთელი, რომელსაც მსოფლიო პირელობაზე არ უთამაშია. ესენი არიან: გარი ნევილი, სტივ ჯერარდი, ჯონ ტერი, ფრენკ ლამპარდი და უეინ რუნი. მეორე ის, რომ თითქმის ყველა ფეხბურთელი ჯანზეა. მესამე კი ის, რომ ფეხბურთელები შესანიშნავ ფორმაში არიან. აი, რატომ მგონია, რომ ინგლისის ნაკრებს ევროპის ჩემპიონატის მოგების კარგი შანსი აქვს".

საინტერესო იყო ინგლისელი სპეციალისტებისა და პრესის ვერსიებიც. მრავალი წლის შემდეგ პირველად მოხდა, რომ პრესა გარკვეულ რამაში არიან. აი, რატომ მგონია, რომ ინგლისის ნაკრებს ევროპის ჩემპიონატის მოგების კარგი შანსი აქვს".

ერიქსონი ოპტიმისტურად იყო განწყობილი. მაგრამ...

აღარ შეიმჩნევდა სათაურები: "ნაკრები დასაფლავებაზე მიემგზავრება" ან "ჩვენ აუცილებლად გვირგვინით დავიბრუნდებით". არავინ იცოდა, თუ რისი მაქნისი იყო ეს გუნდი.

ყველა ერთხმად აღიარებდა, რომ ერიქსონი უაღრესად ჭკვიანი მწვრთნელია და მისი მოსვლის შემდეგ ინგლისის ნაკრები უფრო პროგრესს განიცდის. ვთქვათ, ტაქტიკური თვალსაზრისით. როგორც ინგლისელი კოლუმბისი ნერდნე, გუნდს "შეტი ტვინი" აღმოაჩნდა. თუმცა, ამავე დროს შეეძმა სპეციალისტმა ბოლომდე ვერ მოახერხა ფეხბურთელთა მენტალიტეტის შეცვლა. მათ ყოველთვის არ შეუძლით, მიმდროულ ისე ემოქმედათ, როგორც ამის შეედი მწვრთნელი ავალებდა და არა იმიტომ, რომ ინგლისელი ფეხბურთელები უმჯინოები არიან. უბრალოდ, მათ სიხსლში აქვთ გამჯდარი ნაკლებად ტე-

ქნიკური, მაგრამ ათლეტური ფეხბურთის თამაში. მათ ფეხბურთის თამაშს ასე ასწავლიდნენ და მწვრთნელს არ შეეძლო, ვინც ღრმად მოეგონებოდა, რომ შეეცვალა.

ოთხიდან ორ მატჩში ინგლისელ ფეხბურთელებს მობილიზება არ ჰყოფნიდათ და ბოლო წუთებში ემოციებს ვერ აკონტროლებდნენ. ჯერ ორი წუთის შუალედში დამარცხდნენ ფრანგებთან მატჩში, შემდეგ კი პორტუგალიასთან ვერ შეინარჩუნეს სასურველი ანგარიში და ბოლო წუთებზე გაუშვეს საპასუხო გოლი. ამ ანგარიშმა ყველა დააკმაყოფილა. ყველამ გაიხსენა, რომ წარუმატებლობა ამ შემთხვევაში მხოლოდ შემთხვევითობა იყო. ვინ გაბედვს მწვრთნელისთვის ქვის სროლას, როცა გუნდმა ერთ-ერთი საუკეთესო მატჩი პენალტების სერიაში დათმო? და შემდეგ ჩემპიონატზე, თუ გაუთვალისწინე-

ბელი არაფერი მოხდა, ინგლისის ნაკრები აუცილებლად მედლების მაძიებელთა შორის იქნება.

პორტუგალიის ტურნირზე ახალი ვარსკვლავი - უეინ რუნი აკაშკაშდა. "ვეერტონის" ფორვარდმა, რომელიც ტიპური ინგლისური სტილის ფეხბურთელად მიიჩნეოდა, თავი გამოიჩინა, როგორც უაღრესად ჭკვიანმა ფორვარდმა. გარდა იმისა, რომ გოლები გაჰქონდა, უეინ რუნი ამავე დროს უზარმაზარ შაე სამუშაოსაც ასრულებდა. მან ყველა მეტოქის დაცვა ააწიოკა და სამწუხაროა, რომ ტრავმის გამო რუნის მეოთხედფინალში გააძლიერებოდა, ბექჰემმა საერთოდ გაანბილა თავისი უმარავი თავყანისმცემელი.

- დიას. მე არ შემიძლია, მთელი სეზონის განმავლობაში ერთი და იგივე ფეხბურთელებით ვითამაშო. მნიშვნელოვანი მოთამაშეები დოზირებულად უნდა გამოვიყენოთ, რათა სეზონის ბოლოს ისინი კარგ ფორმაში იყვნენ.

- არ მითხრათ, რომ ევროპის ჩემპიონატის ნახევარფინალში საბერძნეთის ნაკრების თამაში არ გამიწნებთ. ხომ არ გეჩვენებათ, რომ ფეხბურთელები დაცვით სტილს უბრუნდება? საბერძნეთი, "პორტო", "ვალენსია"...

- ტაქტიკას ის ფეხბურთელები განსაზღვრავენ, რომლებიც გუნდში გყავს, მაგრამ "რეალი" ვერასოდეს ითამაშებს ასეთ ფეხბურთს. მიუხედავად ამისა, ჩვენ არ ვამბობთ უარს დაცვითი სტილის ფეხბურთელების შეძენაზე, რადგან ეს მოთამაშეები უფრო დაბალანსებენ გუნდს. რა აზრი აქვს კიდევ ერთი ცენტრალური თავდასხმელის ყიდვას, როდესაც გუნდში რონალდო გყავს? ჩვენ შევიძინეთ სამეული და, შესაძლოა, კიდევ ერთი ცენტრალური მცველი დავიმბატოთ. საფეხბურთო გუნდი ოთხი ხაზისგან შედგება. ზიდანის, ფიგუს, რონალდოსა და ბექჰემის შეძენის შემდეგ სხვა ამპლუის ფეხბურთელების ყიდვის დრო დადგა. ჩვენ ძალიან ბევრი გოლი გავგიტანეს და ეს პრობლემა უნდა მოგვარდეს. პრეზიდენტმა ეს კარგად გაიგო. მეტოქე კიდევ უფრო დაგაფასებს, თუ რაული, ზიდანი ან ფიგუ კიდევ უფრო აქტიურად ითამაშებენ შეტევაში, ეს კი მაშინ იქნება შესაძლებელი, როდესაც საკუთარი კარი კარგად გვექნება დაცული.

- თქვენ მკაცრ მწვრთნელად ხართ ცნობილი, თუმცა, თქვნი ყოფილი ფეხბურთელები ყოველთვის გიცავენ?

- მე პირდაპირი ადამიანი ვარ და ყველფერს პირდაპირ ვამბობ. ვისაც არ უნდა ვარჯიშო, შეუძლია, არ ივარჯიშოს. თუ შენ ფეხბურთელი ხარ და გადაწყვიტე ივარჯიშო, მაშინ მწვრთნელის დავალებები ბოლომდე უნდა შეასრულო. თუ ფეხბურთელი ტრავმირებულია, მაშინ არ უნდა გარისკოს და უნდა გამოჯანმრთელდეს, მაგრამ ვერ შევცვლი ძალის, რომ სავარჯიშოდ მოსული ფეხბურთელი ბოლომდე არ დაიხარჯოს. თუ ვარჯიშობ, უნდა ივარჯიშო. მე არასოდეს მომიტყუებია ფეხბურთელები. შესაძლოა, სწორედ ეს არის ჩემი საიდუმლო.

- ევროპის ჩემპიონატზე რომელ გუნდს მიიჩნევთ ფავორიტად?

- პორტუგალიას. მათ უკვე ბევრი სიძნელე გადალახეს და გამარჯვებულის ფსიქოლოგია აქვთ. ვფიქრობ, ამ ტურნირზე ისინი უდიდეს მწვერვალს მიაღწევენ.

არგენტინი

მაოთხიდან მაოთხედში

სანდრო ნაპერინენი

ევროპის საფეხბურთო ჩემპიონატის ფონზე “უიმბლდონი” არ იქცევს დიდ ყურადღებას, მაგრამ ეს მათთვის, ვისაც ჩოგბურთი არ უყვარს, თორემ ჩოგბურთის ფანებისთვის ეს პერიოდი ნამდვილი განცხრომაა. როგორც ვთქვი, “უიმბლდონი” მივიწყებულია და ამიტომაც, სწორად ახლა, როდესაც უკვე მეოთხედფინალური მატჩები უნდა შედგეს, მეც ვეცდები, ისეთი წერილი დავწერო, რომ მისი წაკითხვის შემდეგ იფიქროთ, “უიმბლდონზე” ვიყავიო. ეს, რა თქმა უნდა, ხუმრობით. ასე წერა რომ შემეძლოს, რალა მიჭირს, ჰონორარზე კი არ ვიქნებოდი.

მეოთხე ტურის მატჩებში რამდენიმე ისეთი შეხვედრა იყო, ფინალსაც კი დაამწვენებდა. ერთ-ერთი ასეთი ავსტრალიელი ლეიტონ ჰოუტისა და ესპანელ კარლოს მოიას შორის ჩატარებული მატჩი იყო. არც ერთი არ განიცდის კლასისა და ფიზიკური მომზადების დეფიციტს, მაგრამ, როგორც ცნობილია, ესპანელებს უჭირთ ბალახისაფარიან კორტზე თამაში, ავსტრალიელმა კი ორი წლის წინ “უიმბლდონის” ტურნირი მოიგო. ერთადერთი, რისი იმედიც ესპანელს შეიძლება ჰქონოდა, ის არის, რომ ბოლო დროს ჰუიტიც ვერ აჩვენებდა იმ თამაშს, როგორსაც მისგან შეჩვეულები ვართ. ავსტრალიელმა ოთხ სეტში დაამარცხა ესპანელი. მოიამ მხოლოდ ერთი, მესამე სეტის მოგება შეძლო. საბოლოო ანგარიში ავსტრალიელის სასარგებლოდ 6:4, 6:2, 4:6, 7:6 დაფიქსირდა. შევიცარიელი როჟერ ფედერერი მეოთხე წრეში ტურნირის ყველაზე მაღალ ჩოგბურთელს, ხორვატ ივო კარლოვიჩს დაუპირისპირდა. პირველი სეტი შევიცარიელმა უპრობლემოდ მოიგო, მაგრამ შემდეგ ორ სეტში მას ტაიბრეიკების ჩატარება მოუხდა, თუმცა, მეორე და მესამე სეტიც თავის სასარგებლოდ დაამთავრა, რის შედეგადაც მეოთხედფინალში გავიდა, სადაც ლეიტონ ჰუიტს შეხვდება. დამეთანხმებით, რომ ეს მეოთხედფინალური მატჩი დაძაბული და საინტერესო იქნება.

დიდი ინტერესი გამოიწვია ტურნირს შემორჩენილი ერთადერთი ბრიტანელის ტიმ ჰენმანისა და შარშანდელი “უიმბლდონის” ფინალისტის, ავსტრალიელი მარკ ფილიპუსის დაპირისპირებამ. სპეციალისტები თავს იკავებდნენ ფავორიტის დასახელებისგან, თუმცა, ძირითადად მაინც ჰენმანის გამარჯვებას ვარაუდობდნენ. ამას ასე ხსნიდნენ: ავსტრალიელი არ არის იმ დონის ჩოგბურთელი, რომელსაც ოპტიმალური ფორმის შენარჩუნება წელიწადზე დიდხანს შეუძლია, ჰენმანი კი საკრძოლედ შესაძმწნევ პროგრესს განიცდის, თანაც, მას ძალიან ბევრი ქომაგი ეყოლება. საბოლოოდ სპეცი-

ჰუიტი და ფედერერი ნახევარფინალში შეხვედრიან ერთმანეთს.

ალისტები მართლები აღმოჩნდნენ – ბრიტანელმა ოთხ სეტში 6:2, 7:5, 6:7, 7:6 დაამარცხა ფილიპუსი. ამერიკელი ენდი როდიკის მეტოქე გერმანელი გიგანტი ალექსანდერ პოპი იყო, თუმცა, როდიკის კლასსა და ეისებს გერმანელმა ვერაფერი დაუპირისპირა და მატჩი სამ სეტში დათმო, ანგარიშით 5:7, 4:6, 4:6. მეოთხედფინალში ამერიკელის მეტოქე პოლანდიელი სიენც შალკენი იქნება. პოლანდიელმა მეოთხე წრეში ამერიკელი ვინსენტ სპეიდი დაამარცხა. დამაივნდა მეთქვა, რომ ტიმ ჰენმანის მეტოქე მეოთხედფინალში ხორვატი მარიო ანჩიჩი იქნება.

კიდევ ერთ მეოთხედფინალურ წყვილს ფრანგი სებასტიან გროსჟანი და გერმანელი ფლორიან მაიერი წარმოადგენენ. გერმანელმა მეოთხე წრეში შეედი იოაჰიმ იოჰანსონი დაამარცხა. სებასტიან გროჟანს, შეიძლება ითქვას, შედა-

რებით ძლიერი მეტოქე ჰყავდა ამერიკელი რობი ჯინერის სახით, მაგრამ ფრანგმა სამ სეტში შეძლო მისი დამარცხება. რობი ჯინერის ისედაც არაეინ თვლიდა ამ შეხვედრის ფავორიტად.

ასე რომ, ჩოგბურთის გულშემოტიხედფინალები და კიდევ უფრო საინტერესო ნახევარფინალები გველის. შეეშვით ამ ფეხბურთს, ვერ ხედავთ, რა ხდება?! ალბათ, რამდენიმე წელიწადში გვინება-ბისეხეხე უნდა დაიწყოს... საუფეხბურთის ახალ მეფეს გაჩენის, ხოლო ამერიკული სამოა მსოფლიო ჩემპიონი გახდება, ევროპაში კი სან-მარინოს უძღვევლი ნაკერები ეყოლება. დაანებეთ ფეხბურთის ყურებას თავი, მითქვამს თქვენთვის, უყურეთ ჩოგბურთს... და კალათბურთსაც უყურეთ...

დაბოლოს, ქალებმა რა დაშავეს? არც არაფერი! მდებრობითი სქესი ხომ მთელი მსოფლიოს მას-

შტაბით მშვენიერებისა და სიყვარულის სიმბოლოა. ჰოდა, ამიტომაც გეტყვით, რომ მსოფლიომ, მანდილოსნების სახით, არაჩვეულებრივი ჩოგბურთელები შეიძინა. “უიმბლდონზე” კაცების გარდა ქალებიც თამაშობენ, მაგრამ მათი შეხვედრების დეტალურად აღწერას არ ვაპირებ. ფრანგმა ამელი მორეცმომ იტალიელ ფარიანა ელ-იასს ორ სეტში სძლია. სერენა უილიამსმა გოლოვინა დაამარცხა ორ სეტში. ჯენიფერ კაპრიატიმ ნადეჟდა პეტროვას სძლია ორ სეტში. კიდევ ერთმა ამერიკელმა ლინდსეი დევენპორტმა ხორვატი სპრემი დაამარცხა ორ სეტში 6:2, 6:2. და კიდევ ერთი შეხვედრა, როგამ პირველი სეტის წაგების შემდეგ დარჩენილი ორივე სეტი თავის სასარგებლოდ დასრულა.

კარაბი

"გვარდია"

გვარდიის ფასვებით

რატომღაც ისე იყო, რომ საბჭოეთის დროს აღმოსავლური ორთაბრძოლის მიმდევრებს იატაკქვეშეთში ყოფნა უწევდათ. ვერ გეტყვით, რა მავნებლობა დანახებს დიდმა ბელადებმა კარატეში, მაგრამ ფაქტია, ასე იყო. დღეს კი... დღეს უამრავი ასეთი სკოლაა საკუთარი ტრადიციებით, სადაც ნებისმიერ მსურველს შეუძლია განევიანება და დაოსტატება.

პაატა მასხულიამ და ბადრი მაღალთაძემ სწორედ ეს გზა გამოიარეს. დღეს საკუთარი კლუბი აქვთ და რამდენიმე ათეულ აღსაზრდელს აოსტატებენ შოტოკანში, ზოგადად, კარატეში. მანამდე კი უამრავი რამ გამოსცადეს საკუთარ თავზე. განვლეს გზა იატაკქვეშეთიდან გვარდიამდე და შემდგომ – აფხაზეთის ოამდე.

“ნავარჯიშები რომ არ ვყოფილიყავი, დღეს, ალბათ, ცოცხალი არ ვიქნებოდი. - იხსენებს პაატა მასხულია. - სპორტის ამ სახეობამ დიდი როლი ითამაშა ჩემს ცხოვრებაში. დამეხმარა თავდაცვის უნარის გამომუშავებაში. თუმცა, ბევრს არ გაუმართლა და აფხაზეთში დაიღუპა”.

აფხაზეთის ომის შემდეგ მასხულიამ და მაღალთაძემ ისევ გააგრძელეს საცვარელი საქმიანობა და 1995 წლის დასაწყისში კლუბი “გვარდია” დაარსეს. მათი ზოგიერთი აღზრდილი კი დღეს თავადაი ისტრუქტორი. თვითონ კი ოთარ რამიშვილის შეგირდები არიან. რამიშვილის დამსახურებაა ისიც, რომ მასხულია დღეს ხუთი, ხოლო მაღალ-

ზოიბა აბაიძის ფოტო

თაძე ორი დანის მფლობელია.

რაც შეეხება წმინდა სპორტულ შედეგებს, ამ მხრივ მასხულიას შეგირდები, მართლაც, გამოირჩევიან. გარდა იმისა, რომ პაატა მასხულია შოტოკანს აზიარებს შეგირდებს, არანაკლებ კარგი შედეგები აქვთ მის მოწაფეებს კიკბოქსინგში. თენგიზ და ჯემალ სეგოიანები მსოფლიო ჩემპიონები არიან. თუმცა, საერთო ეკონომიკურმა გაჭირვებამ ძმები ოკეანის გაღმა – ამერიკაში წაიყვანა. რაც შეეხება შოტოკანს, აქ მა-

სხულის შეგირდები - ჯუმბერ ყანდარელი, შოთა გოგაძე, არტურ ამბარცუმიანი და აჩიკო კობაიძე შავი ზღვის ქვეყნების ჩემპიონები არიან. საქართველოსა და რიგი საერთაშორისო შეჯიბრებების ჩემპიონები და პრიზიორები არიან გიორგი ფარქოსაძე, ზურაბ ლალიზე, ირაკლი ჯინჯოლავა, თენგიზ ამირეჯიბი... ეს, რაც შეეხებათ დღედს. ასეთივე ტიტულებით პატარებიც გამოირჩევიან. საქართველოს პირველობებში პრიზიო-

რობასთან ერთად გუგა კირილაძე და ტელმან მამედოვი მავი ზღვის ჩემპიონები არიან.

ერთი სიტყვით, “გვარდიაში” ახალგაზრდობა იწრთობა. ბევრი მათგანი ოფიცერთა შეილებია, ბევრიც სხვები. მთავარი კი ისაა, რომ იქ მისვლა და ვარჯიში ნებისმიერ მსურველს შეუძლია. დარწმუნებულნი ბრძანდებოდეთ, ბევრ კარგ უნარს გამოიმუშავებთ. ისეთს მაინც, რომელიც თავდაცვისას დაგეხმარებათ.

ძიადო

აფრინდა, აფრინდა, ძიადოს ნაჰრაზი აფრინდა!

მერიის სპორტის სამსახურმა ახალგაზრდები საეეროშოდ წააქეზა

ახალგაზრდები საეეროშო სამზადისში არიან.

ლევან ხორაულიძის ფოტო

ბიზა ბარასაშვილი

დწვრილებით ვერ მოგაცივე-ბით, მაგრამ ის კი მასსოვს, რამდენიმე წლის წინათ როგორ გაკვირვებულმა დავტოვე ძიუდოსიტა ახალგაზრდული ნაკრების მთავარი მწვრთნელი ჯემალ ნათელაშვილი. გამაკვირვა ნაამბობმა, რომელიც ევროპის ჩემპიონატზე ნაკრების მგზავრობას უკავშირდებოდა. არადა, ნამდვილია. საქართველოს ძიუდოსიტა ნაკრებმა კონტინენტის პირველობაზე შუაგულ ევროპაში ერთ-ერთი ძიუდოსიტს მშობლის მანქანით იმოგზაურა. ზუსტად კი იმიტომ არ მასსოვს, რომ მაშინ ჟურნალისტად არ ვმუშაობდი და ამგვარი დეტალები ნაკლებად მაინტერესებდა. უბრალოდ, ისტორია დამამახსოვრდა. მერე და მერე, როდესაც ჟურნალისტკამ დამაინტერესა, ბევრად მეტი საარაკო ამბები შევიტყვე და მაშინდელი ნაამბობიც და შემდგომი ისტორიებიც ჩვეულებრივ აზზად აღვიქვი. ესენიც, სპორტსმენებიც, ხან ნათხოვარი მანქანით მიდიოდნენ იქით, ევროპისკენ, ხან მატარებლით, ხან ავტობუსით. ერთი ტივით არ უმგზავრიათ. მათთვის თვითმფრინავს, როგორც ასეთს, გადაადგილების ფუნქცია დაკარგულიყო. ახლა რატომ მოვყევი ამხელა ისტორია? ახალი ამბავი ისევ ახალგაზრდულ – ძიუდოსიტა ნაკრებს უკავშირდება. არა! ახლა საქმე სხვაგვარადაა. უკეთესობისკენ. თბილისის მერიის სპორტის სამსახურის დახმარებით ძიუდოსიტებისთვის თვითმფრინავს ფრთები აქვს გაშლილი. როტერდამს კი საეეროშოდ დაუგია ტატამი. ერთი სიტყვით, 3-4 ივლისის პოლანდიის საპორტო ქალაქი ევროპის ახალგაზრდულ ჩემპიონატს უმასპინძლებს. 48 ქვეყანის ძიუდოსიტების მსგავსად, კიმონში ქართველებიც გამოეწყობიან და შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ უმედლოდ არ და-

TV-სპორტი

ოთხშაბათი. 30 ივნისი

HTB+ΦУТБОЛ

06:00 NBA TV. NBA-ს ლეგენდები: უილტონ ჩემბერლენი
06:30 NBA TV. WNBA-ს ჩემპიონატი. "LOS ANGELES SPARKS" - "NEW YORK LIBERTY". პირდაპირი ტრანსლაცია
08:30 NBA TV. NBA-ს ლეგენდები: აიზია ტომბილივა
12:00 თავისუფალი დარტცმა
12:15 განვლილი სეზონის გახსენება. იტალიის ჩემპიონატი. "რომა" - "ინტერი"
14:00 ჩემპიონთა ლიგის არქივი. სეზონი 2000/2001. "მანჩესტერ იუნაიტდი" – "პანათინაიკოსი"

15:45 თავისუფალი დარტცმა
16:00 ლებრტადორესის თასი. მატჩების მიმოილვა
16:30 განვლილი სეზონის გახსენება. ინგლისის ჩემპიონატი. "ჩელსი" - "პოლტონი"
18:15 განვლილი სეზონის გახსენება. ესპანეთის ჩემპიონატი. "ესპანოლი" - "პარესელონა"
20:00 თავისუფალი დარტცმა
20:15 საფეხლო ტელერეორამა
20:20 "დარტცმა გოლისთვის
20:35 ჩემპიონთა ლიგის არქივი. სეზონი 2000/2001. "სპარტაკი" - "არსენალი"
22:20 განვლილი სეზონის გახსენება. პოლანდიის ჩემპიონატი. "აიაქსი" - შპე
00:05 "FUTBOL MUNDIAL"
00:35 "დარტცმა გოლისთვის
00:50 00:50-დან 03:00-მდე შესვენება
03:00 NBA TV. დლორი
03:30 NBA TV – NBA-ს მიმოიხილა
04:00 NBA TV. NBA-ს დიდი თამაშები. ნელი 1981. ყველა ვარსკვლავთა მატჩი

HTB+СНОРТ

10:00, 12:50, 15:40 პრესცენტრი
10:20, 11:50 "ოლიმპის შეილები"
10:25, 13:05 "ფორმულის ჰამონია"
14:45 ჩოგბურთი. უიმბლდონის ტურნირი. ქალები. მეოთხედფინალები
13:25 ჭადრაკი. მსოფლიო ჩემპიონატი ლიბიაში
13:55 "ზოლიადის მუუფენი"
14:25 ბრძოლა წესების გარეშე - "Ultimate Fighting Championship"
15:55 ჩოგბურთი. უიმბლდონის ტურნირი. ვაჟები. მეოთხედფინალები. პირდაპირი ტრანსლაცია
21:55 საფეხლო ტელერეორამა
22:00 "აიუნის გზაზე"

23:00 "ტროფეი-რეიდი. "ლაღოვა-2004"

23:45 ყველაზე ძლიერი ადამიანი. ფინალი აშშ-ში. პირველი წაწილი
00:15 ახალი ამბები
00:30 "დღი თავეგადსავალი ბორნეოზე". ნაწილი მეორე
01:25 01:25-დან 04:40-მდე შესვენება
04:40 ფეხბურთი. ბრაზილიის თასი. ფინალი. "ფლამენგო" - "სანტო ანდრე". საპასუხო მატჩი. პირდაპირი ტრანსლაცია

EUROSPORT

09:00 ფეხბურთი. ევრო 2004-ის გუნდები
09:30 ფეხბურთი. ევრო 2004. ევროპის ჩემპიონატი პორტუგალიაში
10:30 ფეხბურთი. ევრო 2004-ის გუნდები
11:00 თავდაცვაწალი. რეიდი მაროკოში
11:30 ოლიმპური თამაშები. მიზანი - ათენი
12:00 მულტისპორტი. კვირის სტუმარი
12:15 მულტისპორტი
12:30 მილესონობა. გრან-პრი ხორვატიაში
14:30 ფეხბურთი. ევრო 2004. ევროპის ჩემპიონატი პორტუგალიაში
15:00 ფეხბურთი. ევროპის ჩემპიონატების კლასიკა
16:00 კრივი. მსოფლიო ჩემპიონატი ოუნიორთა შორის აშშ-ში
17:30 ფეხბურთი. ევროპის ჩემპიონატების ლეგენდები
18:30 ფეხბურთი. ევრო 2004-ის გუნდები
19:00 მილესონობა. გრან-პრი ხორვატიაში
20:15 რალი. მსოფლიო ჩემპიონატი თურქეთში
21:30 ფეხბურთის სიახლენი
21:45 ცხენოსნობა. ნაცვის თასი სამსუნგი ფინეთში
22:45 გოლიფი. ევროპული ტური საფრანგეთში
23:15 გოლიფი. PGA ტური აშშ-ში
00:15 აფროსნობა
00:45 ოლიმპური თამაშები. ოლიმპიადების კულტურული პროგრამა
01:00 მულტისპორტი ოთხმხაბათობით
01:15 ფეხბურთი. ევრო 2004. ევროპის ჩემპიონატი პორტუგალიაში
01:45 ფეხბურთი. უეფას ისტორიები
02:15 ახალი ამბები
02:30 ფეხბურთი. ევრო 2004. ევროპის ჩემპიონატი პორტუგალიაში
03:00 "ოლიმპური თამაშები". ტელეჟურნალი.

მათი ზნაოზრივი სახე...

იქნებ ბევრ არ ახსოვს, მაგრამ 1960-იან და 1970-იან წლებში საბჭოთა ჟურნალ-გაზეთები ზოგჯერ ბეჭდავდა ამგვარ რუბრიკას, სადაც დასავლური პრესის ამონარიდები ქვეყნდებოდა ხშირად ყოველგვარი დაყრდნობის გარეშე. ვინ იცის, მართლაც დასავლური პრესიდან ამონარიდები იყო ეს მცირე ზომის ამბები, რომელსაც საბჭოთა ადამიანის სიცილი ამ მრისხანება უნა გამოეწვიათ: დახეი, როგორ ლპება კაპიტალიზმი! დღეს ამ უცნაური ტრადიციის ნარჩენს მართლმადიდებლური გაზეთებში თულა შევხვდებით, სადაც გვიამბობენ, როგორ მართავენ მსოფლიოს მასონები, როგორ იმალება შტრიხ-კოდებში ანტიქრისტეს ნიშანი, როგორ ნათლავენ პროსტესტანტები ძაღლებსა და კატებს...

მაგრამ ეს ყველაფერი იქით იყოს და ჩვენ დასავლური პრესიდან სულ სხვა ამონარიდი გვაინტერესებს. XVII საუკუნეში, უფრო ზუსტად კი ინგლისური გაზეთის, "გარდიანის" 1713 წლის № 34-ში გამოქვეყნდა გამოჩენილი ჟურნალისტის რ. სტილის წერილი, სადაც ავტორი წერდა: "თანამედროვე ჯენტლმენში გულისხმობთ ადამიანს, რომელსაც უნარი აქვს ერთიანრად კეთილად მესახუროს საზოგადოებას, დაიცვას მისი ინტერესები და ამავე დროს იყოს მისი სამკაულიც. ჯენტლმენის სულიერი იერსახის თავისებურებებზე ფიქროსას, მიმაჩნია, რომ მას ეკუთვნის ისეთი ღირსება და სიდიადე, რომელიც ადამიანის შესაძლებლობათა მწვერვალს წარმოადგენს. ამას დავუმატებდი ცხად და ცრურწმენათა და პირობითობათაგან თავი სუფთად გონებასა და ფართო განსწავლულობას. ჯენტლმენის გულში რომ ვფიქრობ, ვხედავ, რომ ეს ადამიანი საკუთარ პრინციპებს იცავს, თავისუფალია უზომო ვნებებისაგან, მგრძნობიარეა და გულმონყალებითა და კეთილგანწყობითაა აღსავსე".

რაც შეეხება თავის დაჭერისა და ქვეცის ნესებს, რ. სტილს მიაჩნია, რომ ჯენტლმენი უნდა იყოს მოკრძალებული, მაგრამ არა დამცირებული, გულწრფელი, მაგრამ არა ყველას ნინაშე გახსნილი, ქველმოქმედი მაგრამ არა მლიქვნელი, ისეთი ადამიანი, რომელიც ზომაზე მეტად არც შფოთავს და არც ჭმუნავს ძილვეა. ერთი სიტყვით, ნამდვილი ოქროს მუალად!

მაგრამ ბუნებრივია, რომ საგაზეთო სტატიამ უფრო ავტორისა და საზოგადოების სურვილები წარმოაჩინოს, ვიდრე საქმის რეალური ვითარება. გაცილებით უფრო სერიოზულია საკუთრივ სამეცნიერო ლიტერატურა. მაგალითად, ინგლისელი მოაზროვნე **ჯონ სტიუარტ მილი** თავის ნიგშში "ლოგიკის სისტემა" წერს, რომ თავდაპირველად სიტყვა "ჯენტლმენი" კარგი ოჯახის შვილს ნიშნავდა, მაგრამ დროთა განმავლობაში ამ ტერმინით აღნიშნავენ "ყველა იმ თვისებასა და თანმდევ გარემოებას, რომელიც, ჩვეულებრივ, ამ რანგის ადამიანებში გვხვდება". ამიტომაც ერთ-ერთი მნიშვნელობით "ჯენტლმენი" ნიშნავს ადამიანს, რომელიც "უმრძლად ცხოვრობს" ან ადამიანს, რომელიც "არ ეწევა ფიზიკურ შრომას".

ამიტომაც გამოიშვა, რომ ჯენტლმენთა "ფართო განსწავლულობა" არ უნდა გამხდარიყო მათი პროფესიის საფუძველი და ცხოვრების წყარო. ზომ გასაგებია, საიდან გვხვდება ინგლისურ ლიტერატურაში ამდენი მოყვარული მეცნიერი? სტივენსონის დოქტორი ჰაიდი, უელსის გმირები, იან ფლეინიანის "ბონდიანაში" აღწერილი ბოროტი გენიოსები, რომელთა მსგავსები დღეს ბეტმენისა და სპაიდერმენის სერიებში გვხვდება — ეს ყველანი თავიანთ არსებობას ფართოდ განსწავლულ ჯენტლმენებს უნდა უმადლოდნენ. ასეთივე ვაიჟლ ვერნის კაპიტანი ნემი: აჲ მეცნიერებით გატაცებული ჯენტლმენის სახე იმდენად ნაყოფიერი გამოდგა, რომ მხოლოდ მეტროპოლიის მკვიდრზე კი არ აისახა, კოლონიური ერის შვილში, პრინც დაკარშიც გამოეჩინდა. ორი საუკუნის განმავლობაში ჩამოყალიბებულმა მხატვრულმა სახეე თავისი საბოლოო პაროდული დასრულება პპოვა პოლიეუდურ ფილმში "გამოჩენილ ჯენტლმენთა კლუბში".

მაგრამ ამ მხატვრულ სახეს უფრო რეალისტური და სერიოზული გამოვლინებაც აქვს ლიტერატურაში: მაგალითად, ინგლისელი მწერი **ამოსი ოლდოს ჰაქსლის** რომანის, "კონტრაპუნქტის" პერსონაჟი, ლორდე ტენტემუანტი, რომლის პროტოტიპი იყო მწერლის ბაბუა, ტომას ჰაქსლი.

რა თქმა უნდა, ფართო განსწავლულობის ასეთი პოპულარობა და ქმედითობა ბევრ თავისუფალ დროს მოითხოვდა. ფრანგი მკვლევარი **იპოლიტ ტენი** განსაზღვრავს, რომ 1841 წლისთვის ინგლისში 16 მილიონი მცხოვრები იყო, აქედან ერთი მილიონი მსახური. მართალია, განქორწინება აკრძალული იყო, მაგრამ, მაგალითად, დიპლომატის ოჯახში ცოლს მრავალი საყვარელი ჰყავდა, რაც არავის ადარდებდა, ქმარსაც კი. სხვადასხვა მამებისაგან შობილი შვილები კი ერთ ჭერქვეშ იზრდებოდნენ. ასეთი ცხოვრების სტილი საშუალო კლასზეც ახდენდა გავლენას. **ჯ. ტრეველიანი** წერდა, რომ "სამყაროს გარენიდან არ ყოფილა ისეთი ხალხი, რომელსაც შესძლებოდა ცხოვრებით იმ ზომამდე ტკბობა, როგორც ინგლისის საშუალო კლასს". ეს ტკბობა კი მხოლოდ მსახურთა ურიცხვი რაოდენობის წყალობით იყო შესაძლებელი. ი. ტენის გამოთვლით, სამი ადამიანისაგან შედგენილ ოჯახს, სულ მცირე, შვიდი მსახური და სამი ცხენი ესაჭიროებოდა. ოჯახები კი გაცილებით უფრო მრავალრიცხოვანი იყვნენ.

თანდათანობით ჯენტლმენის ზნეობრივი სახე მთელი მსოფლიოს არისტოკრატებისთვის იქცა ნიმუშად, თუმცა თვით ინგლისში ამ ეთიკის სანყისები იტლავებდა შევიდა გვიანდელი რენესანსის ეპოქაში. რა თქმა უნდა, ჯენტლმენობის წესები მხოლოდ საკუთარი კლასის ფარგლებში მოქმედებდა. პოლონელი მწერალი, ს. ჟერომსკი წერს: "ბოლოს და ბოლოს ვიცი, ვინც არიან არისტოკრატები. არისტოკრატი მხოლოდ სხვა არისტოკრატთანაა კეთილშობილი. დემოკრატთან საუბარში იგი რაღაც გაურკვეველ რამეს წარმოადგენს".

XIX საუკუნის ბოლოს ინგლისური არისტოკრატის ცხოვრების სტილს ერთი მაგალითი ცხადყოფს. გამოჩენილი ფილოსოფოსის, ბერტრან რასელის დედამ უფროს ვაჟს ახალგაზრდა აღმზრდელი დაუქირავა. ამ ყმანელის ქვლეტის ბოლო სტადია აღმოაჩნდა და გულმონყალების გამო, ქმართან შეთანხმებით, ქალბატონმა იგი თავის სანოლში შეუშვა, თუმცა აქედან დიდი სიამოვნება არ განუცდია...

რას ნიშნავს იყო ჯენტლმენი

— ოჰ, ნიუტონი! — მასპინძლის სამებლად ხაზგასმული აღფრთოვანებით წარმოთქვამს გამოუცდელი უცხოელი.

— დიახ, სერ ისააკ ნიუტონი, — მოკრძალებით, მაგრამ მტკიცედ უსწორებენ მას ჭეშმარიტი ბრიტანელები. მაგრამ ყველა უცხოელი როდი იყო ასე გამოუცდელი. მაგალითად, გასული საუკუნის ცნობილი ფრანგი მწერალი, **ანდრე მორუა**, ინგლისს მცოდნე და თაყვანისმცემელი, წერდა: "ჯენტლმენი, ნამდვილი ჯენტლმენი, ძუძუმწოვართა ევოლუციაში ერთ-ერთი ყველაზე მიმზიდველი სახეობაა".

აღწერით ეს სახეობა.

XV საუკუნემდე სიტყვით ჯენტლმენი ინგლისში აღნიშნავდნენ ადამიანს, რომელსაც საკუთარი თავის გამოსაკვებად ფიზიკური შრომა არ უხდებოდა. ყოველ შემთხვევაში, ასე ამტკიცებს ენციკლოპედია "ბრიტანიკა" და XII საუკუნის ხალხური ლექსი: "როცა ადამი ხნავდა და ევა რთავდა, ვინ იყო მაშინ ჯენტლმენი?". ერთი სიტყვით, ეს ტერმინი, რომელსაც ლათინური წარმოშობა აქვს და კეთილშობილ კაცს ნიშნავს, მხოლოდ 1414 წლიდან შეინიშნება იურიდიულ პრაქტიკაში და ასე არისტოკრატთა უმცროსი შთამომავლები მოისხენებიან. ამით მემკვიდრეობა არ ეკუთვნოდათ, მაგრამ არც უზრალო თავისუფალ გლეხებთან — იომენტბთან და ფრანკლინებთან — სურდათ გაიგივება. ამიტომაც სახელდებში შეინარჩუნეს ის ერთადერთი, რაც მშობლებისგან ერგოთ — კეთილშობილება.

მოგვიანებით, როცა ინგლისურ საზოგადოებაში ჯერ საშუალო კლასმა გაიყარა სოციალური პოზიცია, მერე კი ნამდვილი ბურჟუაზია ჩამოყალიბდა, "რობინზონ კრუზო" ავტორმა, **დანიელ დეფომ** წარმოადგინა ჯენტლმენთა ორ ტიპად დაყოფა: დაბადებით და აღზრდით ჯენტლმენები. ახალ დროში ამ უკანასკნელი ეკუთვნოდა უპირატესობა. თუმცა დანიელ დეფო პირელი არ ყოფილა: ჯერ კიდევ XIV საუკუნეში პოეტები **ჯეფრი ჩოსერი** თავის "კენტერბერიულ მოთხრობებში" აცხადებდა, რომ პირადი, შეძენილი ღირსებები არისტოკრატიულ წარმოშობაზე ძვირად ფასობს.

1531 წელს ინგლისში გაჩნდა ცნობილი ავტორის, **ტომას ელიოტის** ნიგნი "მოძღვარი", რომელიც მან მეფე ჰენრი VIII-ს მიუძღვნა. ნიგნი ორი ნაწილისაგან შედგება. პირველ ნაწილში აღწერილია იმ ადამიანის სავალდებულო თვისებები, რომელიც მაღალ თანამდებობას უმინებს. ასეთი პიროვნება, ბუნებრივია, ჯენტლმენი უნდა იყოს. მეორე ნაწილში აღწერილია თვისებები, რომლებიც საკუთრივ მეფეს მოეთხოვება.

საინტერესოა ჯენტლმენის აღწერა. ადრეულ ბავშვობაში მასზე, რა თქმა უნდა, საგულდაგულოდ შერჩეული ძელები უნდა ზრუნავდნენ. მაგრამ ქვიდე წლის ასაკიდან ბავშვი აუცილებლად მამაკაცი აღმზრდელის კომპეტენციაში უნდა გადადიოდაც, რათა წრეგადასული ვენებიანობა არ გაერყნოთარდეს. სწავლა ლათინურ ენით უნდა დაიწყოს: ლათინურად ჯენტლმენი აუცილებლად უნდა საზოგოდეს და წერდეს. ბერძნული კი მხოლოდ კითხვა მოეთხოვება. ელიოტი გვიჩჩევს, რომ აღსაზრდელი გრამატიკით არ გადატვიტრთით: მთავარია ტექსტის სიღამზის მგერნება გაუმწნდეს და მისი გაგებისა და შეფასების უნარი. მომავალი ჯენტლმენი აღმზრდელმა ხშირად არ უნდა დასავჯოს, მის გასაწნრთნელიდ უფრო ნახალისები მეთიდი ვარგა.

14 წლის ჯენტლმენს უკვე რიტორიკაში ამეცადინებენ. აქაც ძირითადად ყურადღება უნარ-ჩვევებს ქცევაზე: ჯენტლმენმა თავისი მტყეყლებლის თითქმის ავტომატური კონტროლი და ზეპირი მსჯელობის დახვეწილი აგება უნდა შეძლოს: მას ზომ თემა ან ლორდათა პალატაში მოუწევს მოღვესეობა. იქ კი თავის შერცხვენა არ ეგვებს. ამიტომაც ასწავლიან ეკონომიკისა და პოლიტიკის საფუძელებს, შემდეგ კი სანარიალსა და ფილოსოფიას.

ნასაკითხ ავტორთა სიაში რომელი მწერლები ქარბობენ. ყოველი შესასწავლი თემა აუცილებლად უნდა იქნეს გამყარებული ანტიკური ისტორიის რომელიმე მაგალითით. ერთი სიტყვით, XVI საუკუნის ინგლისელი ჯენტლმენი დაახლოებით ისევე იყო აღზრდილი და განათლებული, როგორც **ალექსანდრე პუშკინის** პერსონაჟი, ეგველი ონგენი.

მაგრამ სწავლის გარდა დასვენებაც ზომ საჭიროა! ძილი არაუმეტეს რვა საათისა, — გვიჩჩევს ტომას ელიოტი. დღის თავისუფალი საათები მუსიკას, ხატვას ან ძერწვას ეძღვნება, მაგრამ არც ერთს არ უნდა დაეახარჯოთ ძალიან დიდი ძალ-ღონე. ჯენტლმენმა აუცილებლად უნდა იცოდეს ცეკვა, თანაც ყოველ საცეკვაო ილთის ისე უნდა ასწავლიდნენ, რომ ამან ხასიათის რაღაც განსაკუთრებული თვისება განუვითაროს. რაც შეეხება ჯრითის, იმ დროს ეს სპორტი კი არა, სასიცოცხლო აუცილებლობა იყო. მეორე ადგილი კი ცურვასა და ნადირობას ეჭირა. თამაშებში კი უპირატესობას ელიოტი ჭადრაკს ანიჭებს, რადგანაც "ზარი ეშმაკის მოგონილია".

ჭეშმარიტი ჯენტლმენობის დაბეყოლებად ელიოტი სამ რამეს ასახელებს: სიამაყეს, სიძუნესა და დაუდევრობას. სიამაყის გამო მშობლე-

მგელზე და მელაზე ნადირობა - გაურკვევლელი ჯენტლმენური გასართობი

ბი ამრეზით უყურებენ სწავლა-განათლებას და მას დაბალი წოდების წარმომადგენელთა მოვალეობად მიიჩნევენ. სიძუნე მათ არ აძლევთ საშუალებას, ღირსეული აღმზრდელი დაუქირაონ თავიანთ მემკიდრეს, რადგან უფრო განათლების ხარისხზე კი არა, დაბალ ხარჯებზე ფიქრობენ. ავტორი გაკვირვებას გამოთქვამს იმის გამო, რომ მზარეულის შერჩევას ხშირად უფრო მეტ გულსყუარს ანდომებენ, ხოლო პედაგოგს ძალიან დაუდევრად ეყურებიან.

ნიგნის მეორე ნაწილში ტომას ელიოტი აღიარებს, რომ მეფეებსაც იგივე პირადი თვისებები მოეთხოვება, რაც ჯენტლმენს. განსაკუთრებით ღირებულია მისი შემდეგი აზრი: **"რამდენი უბედურება დაატყდა თავს მეფეებსა და მათ სახელმწიფოებს იმის გამო, რომ სიტყვის თავისუფლებას ზღუდავდნენ"**. კიდევ ერთხელ გავიხსენოთ, რომ ეს XVI საუკუნის ინგლისია.

რაც შეეხება მისაბამ იდეალებს, რომლებსაც ჯენტლმენი უნდა ირჩევდეს, მათ ტომას ელიოტი საქმიოდ დიდ დროს უთმობს და აქცენტი იდეალთან მინაცნ ერთობაზე გადგაქვს. მართლაც, მხოლოდ სიცოცხის იმსახურებენ ისინი, ვინც საგანგებო ტანსაცმელს უკვეთავს, რათა პლატონს მხარჭეიანობაში დაემგავსოს, ან ისინი, ვინც კისრის თავისებური მონრილობით ცდილობს ალექსანდრე მაკედონელის მიბაძვას.

საინტერესოა, რომ XVI საუკუნის ბოლოს მოღვაწე ავტორი, **ტომას სმიტი** თავის ტრაქტატში "ინგლისის სამეფოსათვის" წერს, რომ რაც მეტი ჯენტლმენი იქნება, მით უკეთესია, რადგან ასე მეტი ადამიანი აიღებს თავის თავზე ჯენტლმენის საზოგადოებრივ მოვალეობებს. როგორც ვხედავთ, სულ უფრო მკვიდრდება აზრი, რომ კეთილშობილება ადამიანის თანდაყოლილი კი არა, შეძენილი თვისებაა.

ამასვე ამტკიცებს სმიტზე ნახევარი საუკუნით გვიან მოღვაწე ავტორი **ჰენრი პიჩემი**, რომელიც ხაზს უსვამს, რომ პოროციუსი ფლეტაზე დამკვრელის ვაჟი იყო, ვირგლიუსი კი მეთუნიისა. ასევე ამბობს ავტორი, რომ თუ აზნაურობის მიღება შეიძლება პირადი დამსახურების წყალობით, მისი დაკარგვაც უნდა იყოს შესაძლებელი მანკიერებათა მიზეზით. თან კეთილშობილება და სიღარიბე სულაც არაა ერთმანეთის გამომრიცხავი.

ამის შემდეგ პიჩემი კონკრეტულ სოციალურ ანალიზზე გადადის: ის ამბობს, რომ ადვოკატები და ექიმები შეიძლება მივიჩნიოთ ჯენტლმენებად, ოღონდ არა ქირურგები — ქირურგებსა და დანტისტებს ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში არ თვლიდნენ ჯენტლმენებად, რადგან ისინი ხელით მუშაობენ. ასევე პრობლემურად მიჩნევენ პიჩემი ვაჭართა საკითხსაც: მისთვის ცნობილია, რომ უდიდესი ავტორიტეტი, არისტოტელე არ სწყალობდა კომენტსანტებს, მაგრამ დროთა განმავლობაში ხომ ისიც აშკარა გახდა, რომ ადამიანები ყველა-

ფერის საკუთარ სამშობლოში ვერ შოულობენ. ასე რომ, ვაჭრებს თუ ჯენტლმენებად ვერ მივიჩნევთ, ის მაინც უნდა ვაღიაროთ, რომ სამშობლოს კეთილისმყოფელნი არიან. როგორ არ უნდა დაეფასათ XVII საუკუნის ეს მოაზროვნე, რომელიც დღევანდელი ნაციონალისტების მსგავსად არ გაპკივის, მხოლოდ ეროვნული საქონლით უნდა ვიცხოვროთ და დანარჩენი კი გლობალიზაციის ბოროტებააო.

ერთი სიტყვით, ჯენტლმენის ცნებად დროთა განმავლობაში განუხრელად განიცდის დემოკრატიზაციას. ოქსფორდის დიდი ლექსიკონის ან ბრიტანული ენციკლოპედიის სხვადასხვა გამოცემებში ამ ტერმინის განმარტება თანდათანობით იცვლება: უფრო ძველ ვერსიებში ლაპარაკია არისტოკრატიულ წარმოშობაზე, გენეალოგიურ ხეზე, გერბის ტარების უფლებაზე; უფრო მოგვიანებულში იქნება მისი მომსახურებით იქნებიან დაკავებულინი. დღეს უკვე ეს ატრიბუტიც მოიშალა და უნივერსიტეტის ლექტორი, რომელიც იწყებს ლექციას სიტყვებით — ladies and gentlemen! — სულაც არ გულისხმობს სოციალურ კლასებს.

მაგრამ უნდა ითქვას, რომ ხელით შრომის ტაბუ ჯერ კიდევ გასული საუკუნის დასაწყისში მოქმედებდა. უფრო ადრე დაირღვა ტაბუ ვაჭრობასა და ექიმო ბიზნესზე: ეს ეკონომიკურმა აუცილებლობამ გამოიწვია, რადგან მემკიდრეობა მხოლოდ უფროს ვაჟს ეკუთვნოდა. უმცროსები აუცილებლად უნდა მოეყიდათ ხელი ნივნებისთვის ან მიეღოთ განათლებულინი იყვნენ, ესწავლათ!

დროთა განმავლობაში სულ უფრო იზრდება ფიზიკური აღზრდის მნიშვნელობა. უმნიშვნელოვანეს უნივერსიტეტებში პროფესორის ადგილზე კანდიდატის შერჩევა საქმიოდ იყო დამოკიდებული მის სპორტულ კვალიფიკაციაზე. უზრალო ფიზიკური აღზრდა თანდათანობით სამოყვარული სპორტიმ გადაიზარდა, ხოლო ძველი საბერძნეთის ინდივიდუალური ათლეტიკიზმი ინგლისურმა გუნდურმა თამაშობებმა შეცვალეს: ჯენტლმენი ზომ, უპირველეს ყოვლისა, ისაა, ვინც თავის სოციალურ მოვალეობას ასრულებს, ესე იგი, თავს გრძნობს კლასობრივ კოლექტივში ინტეგრირებულად. გუნდური სპორტი კი ფიზიკურის გარდა მოქალაქობრივ თვისებებს ავითარებდა.

მაგრამ კოლექტივიზმის სულისკვეთება მაინც საკუთარი კლასის თვისებებში იყო საკეტილი. გამოჩე-

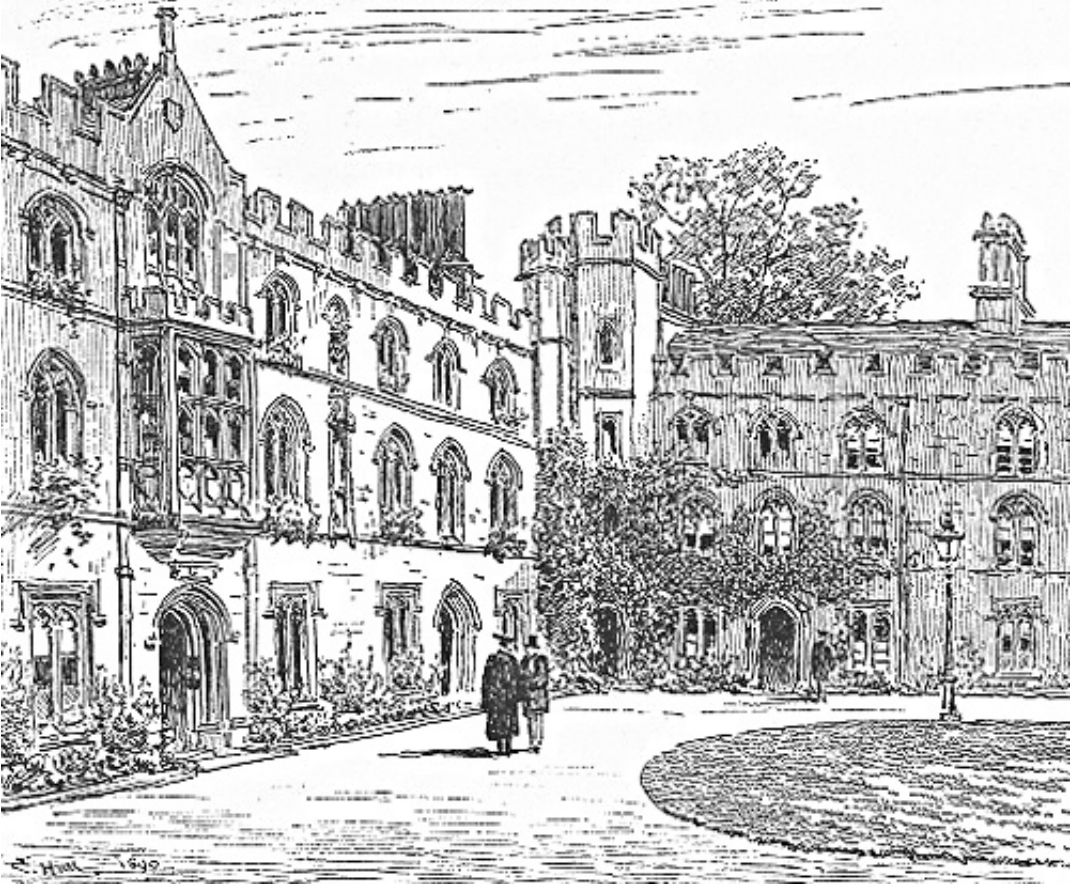
ნილი ინგლისელი მწერალი **უილიამ თეკერი** წერდა: "ეს ყმანვილი ლორდი, ამიტომაც სამეცნიერო ხარისხს ორ წელიწადში იღებს, მაშინ როცა სხვები მას შვიდი წელი ელოდებიან. მას არ სჭირდება გამოცდის ჩაბარება, იმიტომ რომ ლორდია". ეს აზრები მან მეტად საგულისხმო სათაურის ნაწარმოებში გამოთქვა, რომელსაც "სნობთა წიგნი" ეწოდება. როგორც ვხედავთ, ჯენტლმენობის დემოკრატიზაცია დიდი ხნის განმავლობაში მაინც ვერ სორციელდებოდა პრაქტიკულ დონეზე.

საბოლოოდ, საუკუნეთა განმავლობაში ჩამოყალიბდა ჯენტლმენის ერთგვარი ფსიქოლოგიური, ეთიკური და სოციალური პორტრეტი. უპირველეს ყოვლისა ესაა სიმშვიდე და თავდაჯერებულობა, უფრო მეტიც, ღვთაებრივი თავდაჯერებულობა (ინგლისურად divine assurance). ამას მოსდევს საკუთარი ემოციების ფლობა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია მმართველობითი მოღვაწეობისთვის, სადაც ყოველგვარი აფექტაცია და თავმუკუყავებლობა მხოლოდ აბრკოლებს მიზნის მიღწევას. ჯენტლმენი პატიოსანია და გულმართალია, მაგრამ უაზროდ და საჭიროების გარეშე სიმართლის ლაპარაკს არ დაიწყებს. ჯენტლმენი ენდობა სხვებს და სხვებშიც ნდობას აღძრავს. ამის გამო სასამართლოში მას ფიცისგან ათავისუფლებს, რომ შეურაცხყოფა არ მიაყენონ უნდობლობით. ჯენტლმენს ახასიათებს ლაკონურობა და ზედმეტად ემოციური შეფასებებისაგან თავის არიდება: "ურიგო არაა" — აი, მისი უმაღლესი შექება.

საინტერესოა, რომ მიუხედავად იმ დადებითი განცხობისა, რომელსაც თვისებათა ეს ჩამოთვლა იწვევს, ჯენტლმენური ეთიკა არაა დამყარებული ქრისტიანულ იდეალებზე. უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ მას საფუძვლად უდევს შეჯიბრის სულისკვეთება, თავის გამოჩენის სურვილი, რაც ქრისტიანული სიმდაბლის საწინააღმდეგოა. ფრანგი მოაზროვნე, **მონტესკიე** წერდა, რომ ჯენტლმენის იდეალი სათნოება კი არა, ღირსებაა. მთავარი სულის სრულყოფა კი არაა, არამედ "პატიოსანი თამაში". ამიტომ ჯენტლმენი არასოდეს ისარგებლებს მეტოქის აშკარად სუსტი ადგილებით, ოღონდ ამას ქრისტიანული გულმონყალებით კი არ ჩაიედებს, არამედ იმიტომ, რომ ეთაკილება. ზუსტად იმავე მიზეზით არასოდეს ჩაადგებს ანკესს მდინარეში მზის ჩასვლისას და სანადიროდ წასული არასოდეს ესერის მჯდომარე ფრინველს.

ანდრე მორუა წერდა: "საფრთხის უგულვებეყოფა, წინააღმდეგობის განევა ინგლისელთა თვალში სულაც არაა სიზამაცე. ეს კარგი აღზრდის გამოვლენაა. პატარა ბულდოგზე, რომელიც უშეშებელ ნაგავს არ ეპუება, ისინი ამოიბენ: აჰა, ჭეშმარიტი ჯენტლმენი!".

ნოდარ ლადარია
ლილა ბეზარაშვილი

ოქსფორდის ტრინიტი-კოლეჯი - მთავარი ჯენტლმენსაშენი

საქართველოს ბანკის
თბილისის ჯაზფესტივალი

VIII TBILISI INTERNATIONAL JAZZ FESTIVAL

John McLaughlin

Bobby McFerrin

Chris Botti

Michael Franks

26 ივნისი 2004 - დიდი საკონსერტო დარბაზი
20:00 ჯონ მაქლაგლინის „შაქტი“ (ინგლისი/ინდოეთი)

27 ივნისი 2003 - ქუს ტბა
17:00 თბილისის მუნიციპალიტეტის საკონცერტო
 ორკესტრი და მეგობრები (საქართველო/რუსეთი)

29 ივნისი 2004 - დიდი საკონსერტო დარბაზი
20:00 ქრის ბოტი და მისი ჯგუფი (აშშ)
22:00 ბობი მაქფერინი (აშშ)

30 ივნისი 2004 - დიდი საკონსერტო დარბაზი
20:00 მაიკლ ფრენქსი და მისი ჯგუფი (აშშ)

1 ივლისი 2004 - აჭარა შიუზიჩ პოლი
20:00 მაიკლ ფრენქსი და მისი ჯგუფი (აშშ)

ტელ.: + 995 32 954001

www.easternpromotion.com

